

awwaur ruaaweuy

PROPERTY AMERICAN PROPERTY PARTY PAR SCHECERCACE AURCEMENTE IXX

იანვრის პლენუმის ისტორიული გადაწყვეტილებებით აღფრთოვანებულ საქართველოს მშრომელებში დიდი შრომითი და პოლიტიკური აღმავლობა გამოიწვია საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის დადგენილებამ 1961 წლის 27 სიქტემბერს საქართველოს კომპარტიის XXI ყრილობის მოწვევის შესახებ.

რესპუბლიკის საწარმოებში, კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში ფართოდ გაჩაღდა სოციალისტური შეჯიბრება სკკპ XXII და საქართველოს კომპარტიის XXI ყრილობების ღირსეულად შეხვედრისათვის.

ჟურნალის ამ გვერდზე თქვენ ხედავთ სკკპ XXII და საქართველოს კპ XXI ყრილობებისადმი მიძღვნილი სოციალისტური შეჯიბრების ვახტზე მდგომ მუშებს, რომლებიც ყოველთვიურ საწარმოო გეგმებს 150-200 პროცენტით ასრულებენ.

ფოტოზე (ზემოთ): თბილისის სახეხი ჩარხსამშენებლო ქარხნის კომუნისტური შრომის ბრიგადის წევრები (მარცხნიდან): ე. კიკაბიძე, ო. ზეიკიძე, რ. ოქროაშვილი, უ. გურგენიძე და გ. გურიელიძე. (მარცხნივ): ამავე ქარხნის ელექტრომემონტაჟე მ. ქამელაშვილი. (მარჯვნივ): თბილისის ლითონკონსტრუქციის ქარხნის შემდუღებელი გ. ელიაური. (ქვემოთ): თბილისის კიროვის სახელობის ჩარხსამშენებლო ქარხნის კომუნისტური შრომის ბრიგადის ბრიგადირი—ხარატი ს. ნუცუბიძე.

ფოტო **M.** თურძიასი

Nº 4 (117) 334000, 1961 F.

-0802ME-E0A6GM9C8M&PG 0ACOEMB 33A0 67 PYCSCYCSUSCY TO UYCE 1745,000

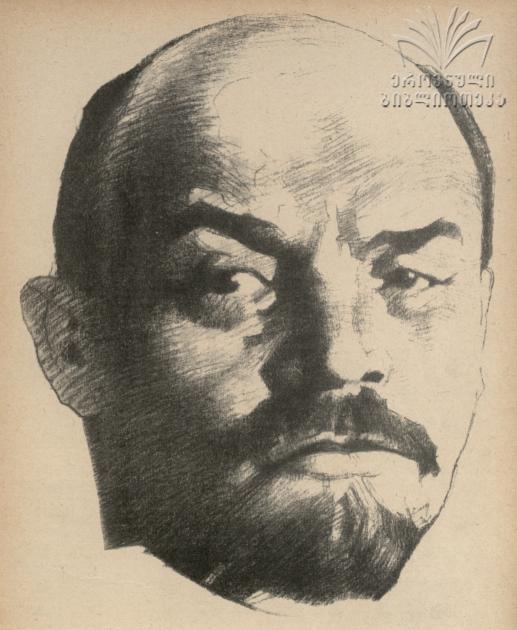
გარეკანის ბირველ გვერდზე: J. Jonanbab 3. ada Badab babomadab jomტურის სახლთან არსებული მოცეკვავეთა ანსამბლის წევრები (მარცხნიდან მარჯვნივ): ვ.სახვაძე, ც. ლომთათიძე, ნ. ძოწე-Godg.

ფერადი ფოტო თ. არჩვაძისა გარეკანის მეოთხე გვერდზე: უაყაჩოები.

ფერადი ფოტო ე. იგნატოვიჩისა

3. 0. ლ 3 6 0 6 0

Sabado ale se sa a o do de

2361611 13832M3113

ელმავალსამშენებლო ქარხნის დირექტორი ირაკლი ზერეკიძე თავის სამუშაო ოთახში დაგვიხვდა.

— ვახო პაპინაშვილის ბრიგადას გაეცანით, — წყნარად და ჩაფიქრებით მითხრა პან და თან დაუშატა ვუკაცი ბიჭებია, ყოველ საქმეს დაკვირვებით ასრულებენ.

ოდნავ დაფერდებულ ფართოდ გა
ფოლი ეზოში ნარგავებისა და ხეივნე:
ბის გარდიგარდმო ვეება კორპუსები
აღმართულან. ბევრი მათგანის მშეწებლობა უკვე დამთავრებულია, ბევრი კი მშენებლობის პროცებშია, ეზოში სისუფთავეა. გეგონებათ თქვენს
წინ სანატორიუმის შესანიშნავი
ნაგებობანია და არა ქარბნის შენობები. მოასფალტებული გზები და მოკორწყლული ბილიკები კორპუსებს
ერთიმეორესთან აერთებს. გზის პირებს მწყობრად მიქყება აბალტანაგრილი ბეცბი.

სამქროს ვეება რკინის კარები შევალე. თავიდან ბოლომდე თვალუწვდენელი მანძილია. ფილადის რელსებზე ათეული ელმავალი დგას, არა, ელმავლები კი არა ისინი ჩერ მხოლოც ძარის ჩარჩოებია, თუქის თუ ფოლადის ნაწილებია, შიგა თუ გარეთა მოწყობილიზებია, აპარატურებია; მათ გარშემო ტრიალებებ ადამიანები — არგებენ, აერთიანებენ, ერთიმეორეს კავშორებენ, ღებავენ და თქვენს თვალწინ იბადება ელმავალი.

გივი პაპინაშვილი, ვასოს უმცროსი ძმა, ახალი კონსტრუქციის ქართული მარკის ელმავლის მილგაყვანილობაზე მუშაობდა და ამიტომ ძარის ჩარჩოზე ასული დაგვხვდა.

— ჩემზე თოთხმეტი წლით უმცროსია, — გაეღიმა ვასოს, სწავლით კი საღამოს სკოლაში ერთად დავდივართ, მე მხოლოდ ერთი კოასით ვარ წინ. გივი მერვე კლასში სწავლობს, მე კიდევ მეცბრეში ვარ. — ღაგიგვიანებიათ-მეთქი, — გამედიმა მეც.

— უკეე ორი შვილის მამა ვარ. სიგაზუცეში ცოტა გული ეერ დავუდევი სწავლას. მეჩმე კიდევ ბავშვი მიმიკვანა მამიხემმა ოროქლმავალფაგონმეგეთებულ ქარბანაში. ახლა ფაგონ ციგოებამ მიომობოვა სწავლა და აი. მეც არ დავიზარე. — იგი გაზზე გადგა და მილგაყვანილობას

გივიმ მორიდებით ამოხედა ძმას. ვახომაც ოსტატის თვალით შეათვალიერა ძმის ნაკეთები. ეს ერთი წუთით მოხდა. უსიტყვოდ, მხოლოდ თვალებით გადახედეს ერთმანეთს და თითქოს ყველაფერი გაუგეს.

— მე მგონია დრომდე დავამთავრებ, — თითქოს წაიბოდოშა გივიმ დაჩვენ კი არა, ისევ თავის ძმას შეხიდა. ელმავალს წინიდან შემოგბედეთ. სხვა წარწერებთან ერთად ზედ შუბლზე ფოლადის სამი ქართული ახო "თექ" ამოვიკითხე.

— "თბილისის ელმავალსამშენებლო ქარხანა" — სწერია შემოკლე-

ბულადო, — ამიხსნა საამქროს უფროსმა ინჟინერმა ზურაბ ჩივაძემ. ამ მარკით ივლიან იხინი ყველგან. კავკასიის შავი ზლვისპირეთსა თუ რუსეთის ვრცელ ტრამალებში. მათი სირენები ირმებივით გასძახებენ ჩვენა სამშობოს ველ-მინვატებს.

იხინი თავმექარავნედ უდგანან: ნახშირით, ხორალით, ხე-ტყიო დაბგორთულ ეშელონებს და ქვეყნის ერთი ნაწილიდან მეორეში გადააქვთ ხალხის დოვლათი და სიმდიდრე 3083არიტად ეს მოვლენა დიდი ეროვნული სიამაკეა ქართველი კაცისათვის.

ვ. ი. ლენინის სახელობის თბილისის ელმავალსაშშენებლო ქარხნის კონსტრუქტორებმა ბევრი იმუშავეს ქართული ელმავლის "თექ" 8-ს კონსტრუქციის სიახლეზე.

თბილისური ელმავალი 20-25 პრო-(ენტით უფრო მძლავრი იქნება ვიენმ საზქოთ "კვშირის სახვა ქარზნების ელმავლები. იგი მართალია, ისევ ეროსექციანია, მაგრამ მისი ღაცვაბს აზმუალებები მგებად კაუმჭირებებულია, აბალი ელმავალი წონითაც ბევრად ნაკლები იქნება. ამას კი ღიღი მნიშინელობა აქვს.

ახევე გაუმჭობენდება ელშავლის აგტომატიკის მეგრი რამ. მაგალითად. შემადგენლობის დაძვრის დროს ბორ-ბლები დაგილზე უნაკოფიდ სრია-ლებენ. ახალი კონსტრუქციის ელ-მავალი კი ავტომატურად გამოთიშავს ბორბლების ასეთ საზიანო სრიალს. ესეც უსათუოდ სიაზლეა.

ელმავლის მთავარი საკვანძო ნაწილი, "წევისძრავები" თბილისშივე მზადღება. ამას კი უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ქარხნის სიმძლავრის გამომხატველი პროფილისათვის.

უველაფერ ამას ვასო პაპინაშვილი მიყვება და თან ზურაბ ჩივაძეს შესცქერის, ხომ არაფერი მავიწუდებაო. ისიც თანხმობის ნიშნად თავს უქნევს ლიმილით.

ვასოს ბრიგადაში არც ისე დიდი სანია შუშაობს იუზა გურგენაშვილი, ანა გასულ წელს დაამთავრი სახჭოთა არმიის სავალდებულო სამსახური და სამუშაოდ ქარბანაში მოვიდა. წაპრდა კაცი მონდონებით მოკვიდა საქმეს და კარგი მუშის სახელიც დაწლს წინ გარიდან მოვიდა და ვასოს გეერდში ამოუდგა. თუზა და კუკური გიებითან და ვასოსიან ერთად სალმოს საცილაში სწავლობენ.

— შრომაშიც და სწავლაშიც ბედმა ერთად შეგვყარაო, — ხუმრობს

გივის წონ უდივას ტაქნოკური ნახაზი, სადაც ნაჩვენებია რომედი ახარატურა სად უნდა ოდგეს, სად გავიდეს ამ ფოლადის კედლებსშვა მილგაუკანილობანი, სად შეკაშებობდებ თვითეული მათგანი, იგი მაფიქინებული დასქებიის ფართოდ გადაშლილ ნაზაზებს და აგეკირეგებით სარულებს აპრილის განთიადს ამოჰყვა ლენინი. სიცოცბლე აპრილსაც ლენიშა ძასა. ყვავდა ფიქრები გულში ჩაჭენილი და მინდორ-გელები ბალებად იქცა.

აყვავდა ატმები, დრო³ებად გაუძღვა მზისა და ყვავილთა მდელვარე ლაშქრობას, მთიდან გაზაფხულშა სამყაროს აუწყა მიწის აყვავება, ცის გარიჟრაჟობა.

წასულა ზამთარი ღრუბლებში ჩამჯდარი, სამშოჩლოს მთა-ბარი მწვანედ შეიმოსა, მოვიდა ლენინი—მზის ბაირახტარი და ხალხებს ახარა გაზაფხულის მოსვლა.

გათენდა მაისიც—აპრილის მკვიდრი და მშვიდობის ნათელი ხალხებს მოჰფენია, სამშობლო მშვენდება ცხოვრებით მშვიდითა, რომელსაც წინ უძღვის ლენინის გენია.

და როცა რაკეტა ზეცის კარს შეაღებს, და როცა მოსკოვი აანთებს შუქურებს, ეს ნიშნავს: იზრდება სიცოცხლის სიახლე, რომელსაც უკვდავი ლენინი უყურებს.

იხრდება, ფრთებს ისხამს ყველა განზრახული, და ქრება ზამთარი მზისგან განდევნილი; აპრილით იწყება მოსვლა გაზაფხულის, სალხის გაზაფხული იწყება ლენისით!

35CAM 0038340

უოვილ წვრილმანს. ერთმა პატარა შეცდომამ შეიძლება ყველაფერი გააფუჭოს.

მეორე საამქროში ქალიშვილები ლუზებზე ახვევენ სპილენძის მავთულეზი, ახალგაროტებ სანდენძის მავთულები იქით გაეპარება სანდამან თვალები იქით გაეპარებათ ბოლმე. არე გოგონები უდებენ ალბათ ტოლს. საგვიჩველი აზოვეტია, განა მათ თვალები არა აქვთ თუ?! ან ახეთი ვაქაიების შეზედვა რომელ ქალიშვილს არ გამება. აბლა სახელი?

ვასოს ბრიგადამ იანვარში 225 პროცენტით შეასრულა გეგმა, თებერვალში — 187-ით, ხოლო მარტის თვეში, 200 პროცენტით.

ეს მეტად საგულისხმო ციფრია. სწორედ ამიტომ არის, რომ ქარსნის პარტბიუროს მდივანი ს. სარიშვილი ასეთი პატივისცემით ისხენიებს ბრიგადის თვითეულ წევრს.

ქარხნის ეზოში გაზაფხულის ნელი სიო ჰქრის. რტოებიდან უკვე კვირტები იცრემლებიან. ნუშის უვავილები აფეთქებულან და ალვის ბეებთან აბრიალებულან.

ქარხნის კორპუსებთან მანქანები დაგრიალებენ. საამქროებში ელმავალმშენებელი ვაუკაცები გეგმას გეგგაზე ასრულებენ. 1956 წელს, ახალი წლის წინა დღეს ჩვენი რესპუბლიკის ხელმძღვანელმ კ. მეაკანაძეს საზეიმოდ გასჭარ ლენტი და გზა მისცა პიძველ ქარ-თულ ელმავალს, ქარიშხლის სისწა-თუ გაეტა, მაშინ ფოლადის ლიან-დაეტაზე, საქართველოს ინდუბტიის პირვშო. ამა შემდეგ ასოპით ქართული ელმავალი გამოუშვეს თბილისე-ლებმა. მათ სახული ეკენ საბჭოთა კივშირის კოველმა მოქალაქემ ისება

მიმდინარე წლის შვიდ თებერვალს თბილისში, ამიერკავკასიის რესპუბლიკების სოფლის მეურნეობის მოწინავეთთ თაობირზე ამსანაგი 6. ს. ბრუშჩოვი მთელ ქვეყანას ამცნობდა:

"ობილისელ მუშათა ინიციატივით, "ობილისელ მუშათა ინიციატივით, რომელიც საბგოთა კავშირის მთავტობამ მოიწონა, ერთ-ერთი ძველი სატმონტო ქარბანა ამეამად გალკქსატმონტო ქარბანა ამეამად გალკქსატმონტო ქარბანა ამეამად და კართველი სატმალებ საწარმოდ. და კართველი ამგანაგებმ შეუძლიათ იამაყონ იმით, რომ თბილისში გაკეთებული (ელმავლები დადიან ჩვენი დიალი ქვევნის ბეგრ ფილადის მაგისტაალზე".

დიალადაც რომ საამაყოა ნიკიტა სერგის ძის ასეთი შეფასება, ამხანაგო ელმავალმშენებლებო!

83803 36300350.

ოცა ნარიყალას ციხის ქონგურებიდან დაჰყურებთ ნაცნობ ბაღს, იგი უზარმაზარ მრავალფეროვნად მოხატულ აღმოსავლურ ხალიჩას მოგაგონებთ. იქ რომ შეხვალთ, ცოცხალი ფერების ზღაპრულ სამეფოში მოხვდებით.

...თავშიშველი შალვა იოსების ძე ორაგველიძე დააბიჯებს თეთრად აქაფებულ

ქრიზანთემებში, მუქწითლად აკოკრებულ სურნელოვან ვარდებში.

დააბიჯებს იგი ბალის ბილიკებზე, საყვავილის მწკრივთაშორისებში და თვითეული ყვავილი ძვირფასია მისთვის. კაცი ვერ დათვლის, თუ რამდენი ვარდი და ყვავილია აქ. შესანიშნავი, განსაცვიფრებელი კოლექციები! აქ გადაშლილია მთელი საქართველოს, კავკასიის, და, გნებავთ, მთელი დედამიწის ზედაპირის ვრცელი მწვანე სამოსელი.

გვიანი შემოდგომის თბილი დღე იყო. შხაბუნა წვიმა არაფერს ვნებდა მომხიბლავ სურათს. სადაც უნდა გაიხედო, ყველგან მოჩანს მსოფლიოს ყველა კუთხის უმდიდრესი ფლორის წარმომადგენლები. ხეთა ვარჯები მთლიან კალთებად შეერთებულან, მეწამული, ყვითელი, მწვანე და ოქროსფერი ფოთლებით შემოსილი.

ვტკბებოდი ზოგიერთი ველური ეკზოტიკით. მოხუცი მებაღე დიდი გულწრფელობით მომითხრობდა მათ შესახებ; იგი თანდათან გაერთო და თავისი ცხოვრე-

გაც მიამბო.

— სიყრმიდანვე შემიყვარდა ყვავილები და ხეხილი. ბაღი ჩემთვის ყოველთვის ცოცხალი, მომაჯადოებელი ზღაპარი იყო. ბაღში გავიზარდე, ბაღში ვსწავლობდი და აი, უკვე ნახევარი საუკუნეა ბაღშივე ვშრომობ.

რა სწრაფად გარბიან წლები! განა დიდი ხანი გავიდა, რაც ბატარა შალიკო

პირველად მოხვდა ამ მწვანე სამეფოში.

მისი მოხუცი მამა სამი ათეული წლის განმავლობაში ქედმოხრილი იყო ჩაქვის საუფლისწულო მამულის პლანტაციებში. მამას ერთიმეორის მიყოლებით ამოუდგა მხარში შალიკოს სამი პატარა ძმა. ყველანი თოხნიდნენ მიწას და გასამრჯელოდ ოც კაპიკს იღებდნენ დღეში.

მისი და ფენია მეზობელ სანერგეში ცხოვრობდა, ბათუმის განაპირას. შალიკო ათი წლისა იყო, როცა სკოლას მოწყვიტეს და დასთან მიიყვანეს ახალშენში. იქ მისთვისაც გამოჩნდა სამუშაო—ნაკელს ეზიდებოდა სანერგეში, მიწაში ურევდა და ორმოებში ყრიდა.

შავი, ძნელი, ბინძური სამუშაო იყო. მაგრამ ბიჭიც შრომისმოყვარე და საზრიანი გამოდგა—ამ ქვეყანაზე ყველაზე მეტად ბუნება უყვარდა. მალე შეისწავლა ვარდის მყნობა, თუმცა წინათ მებაღეები საიდუმლოდ ინახავდნენ თავიანთ გამოცდილებას.

— ყოჩაღ!—შეაქო უფროსმა მებაღემ მელიტონ ანდღულაძემ.

ყველამ "პატარა მებაღე" დაარქვა შალიკოს, რომელიც გაიწაფა ლიმონის, მანდარინის, ფორთოხლის, იაპონური ხურმის, მუშმულას, ფეიჰოას მყნობაში.

ერთხელ მისი ნამუშევარი ჩაქვის საუფლისწულო მამულის მმართველმა ილიაშენკომ შენიშნა, დაინახა და შეაქო:

— გადმოდი ჩვენთან!—თქვა მან,—პრაქტიკანტად იმუშავე, მამასაც დაეხმარები

თვრამეტ წელიწადს მოჯამაგირეობდა ჩაქვში. ბედნიერება მხოლოდ 1921 წელს მოვიდა, როცა თავისუფლების კაშკაშა მზე ამობრწყინდა საქართველოში. საბჭოთა ხელისუფლების პირველი დღეებიდანვე მებაღედ დანიშნეს. მერედა, როგორი მებაღე იყო! ყველაფრის გაკეთება შეეძლო. ბევრს კითხულობდა, ბევრს სწავლობდა და ზებირად შეისწავლა მცენარეთა ლათინური სახელწოდება. მასზე უკეთ დახელოვნებულ მებაღეს მაშინ ძნელად ნახავდით. ვერავინ შეედრებოდა სიმარჯვესა და ციტრუსოვანთა და ხეხილის მყნობაში. უჭირდათ, ძალიან უჭირდათ მაშინ: არ იყო სამყნობი მასალა, შემოსახვევი რაფია უცხოეთიდან შემოჰქონდათ.

ვეგეტაციური ხერხებიც მეტად პრიმიტიული იყო. მაგალითად, თუ როგორ ხდებოდა ხურმის დამყნა, ბევრმა არც კი იცოდა. იმასაც კი ამბობდნენ, რომ ამისათვის აუცილებლად საჭიროა განსაკუთრებული უჟანგავი ვერცხლის დანა, რათა არ გაფუჭდეს ნამყენიო. ახლა ეს მართლაც სასაცილოა, რადგანაც ყველას შეუძლია დამყნობა და ოკულირება. მაშინ კი საჭირო იყო ახალი ხერხების შესწავლა, ციტრუსოვანთა აგროტექნიკის საკუთარი მეთოდების შემუშავება.

იმ დროს შალვა ორაგველიძის დაუხმარებლად ვერაფერს ხდებოდნენ. დღეში ორ ათას ძირს ამყნობდა! ვის შეეძლო ეჯობნა მისთვის? არავის!

ზღვისგაღმა ყიდულობდნენ რაფიას საბჭოთა ოქროთი. დაიწყეს ადგილობრივი, საკუთარი ასახვევი მასალის ძებნა, სინჯეს ახვევა დრაცენით, ახალზელანდიური სელით, ლაქაშის ღრუბელით. არც ერთი არ ვარგოდა. ორაგველიძეც ეძიებდა საკუთარ მასალას და იპოვნა: პუერარია. განსაკუთრებით ბევრია იგი დასავლეთ საქართველოში, ყველგან იზრდება როგორც ხვიარა შამბნარი. ყოველ მებაღესა და მეციტრუსეს შეუძლია გააკეთოს მისგან ასახვევი მასალა. შალვა ორაგველიძის წინადადებით ფართოდ დაიწყეს ბუერარიის გამოყენება და ახლა ყველგან სარგებლობენ მყნობისას.

გამოცდილი მებაღის სახელი რესპუბლიკის ფარგლებს გასცდა. 1930 წელს იგი მიიწვიეს ლენქორანში სუბტროპიკულ კულტურათა ტექნიკუმის დირექტორის მოადგილის თანამდებობაზე. იქ ორი წელიწადი იმუშავა და შექმნა დიდი ორანჟერეა.

დიდი ხანია ესმოდა შალვა ორაგველიძის სახელი აკადემიკოს ტარასი კვარაცხელიას. როცა მან ანასეულში დაიწყო ფართო საცდელი მუშაობა ჩაის ბუჩქის, სუბტროპიკული ხურმისა და ციტრუსოვანთა მომრავლებისთვის, მონახა ორაგველიძე და სამუშაოდ მიიწვია თავისთან, შალვა ხალისით დათანხმდა და

36361633737163

8. 1 0 3 3 3 4 1 5 4 1 1 3 5 3 m

აკადემიკოსის აქტიური თანაშემწე გახდა ჩვის ბუჩქისა' და სხვა სუბტროპიკულ კულტურათა ვეგეტაციური მომრავლების გაით "წაამოებულ საცდედ მეშაობაშა თანამშრომლობა ხანგრძლივი და ნაყოფიერი იყო. ამის შესახებ აკადემიკოსი კვარაცხელია წერს თავის ცნობილ მონოგრაფიაში "ჩაის ბუჩქი და მისი თანმხლები კულტურები".

განსაკუთრებით გამოვლინდა ძველი მებაღის მდიდარი გამოცდილება, როცა გადაიყვანეს ციხისძირის სახელმწიფო სანერგის აგრონომის თანამდებობაზე. საქართველოს მეციტრუსეებს კარგად ახსოვთ ორმოცდაათიანი წლები, როცა ძლიერი ყინვის შედეგად საჭირო გახდა მანდარინის, ფორთოხლისა და ლიმონის პლანტაციების აღდგენა და ახლად გაშენება. ნარგავების მოთხოვნილება ყველგან ძლიერ გაი-

ზარდა. მაშინ ციხისძირის სანერგემ ენერგიული მუშაობა გააჩაღა.

 ჩვენს სანერგეში, —იგონებს შალვა ორაგველიძე, —მოგვყავდა ოცი სხვადასხვა ჯიშის ციტრუსოვანი კულტურა: მანდარინი უნშიუ, კოვანო-ვასე, შიომიკანი, იტალიური კინკანი, ციტრონი, ლიმონი, ახალი ქართული, ლისბონი, ვილა-ფრანკა, მეიერა, ჯენოა, დამკვრელი, სოხუმისა, ბათუმისა, უპენეკის ლიმონი, ფორთოხალი, აგრეთვე გრეიპფრუტი, ბროწეული, ავოკადო, აზიმინა, ფეიჰოა, იაპონური ხურმა, ზეთისხილი, მუშმულა და მრავალი სხვა. სანერგე გადაჭარბებით ასრულებდა ნერგების გამოზრდის სახელმწიფო დავალებებს. სეზონში 80-120 ათას ცალს ვამზადებდით. კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მოთხოვნილებას სავსებით ვაკმაყოფილებდით.

ზედიზედ რამდენიმე წლის განმავლობაში სანერგე სრულიად საკავშირო სასოფლო-სამეურნეო გამოფენის მონაწილე იყო, ჰქონდა იქ თავისი განსაკუთრებული სტენდი, რომელიც ასახავდა ციტრუსოვანი კულტურების მომრავლების დარგში მიღწეულ წარმატებებს. შალვა ორაგველიძე გამოფენაზე დააჯილდოვეს ვერც-

ხლისა და სამი ბრინჯაოს მედლით.

..მალე იგი სამოცი წლის გახდება! მთელი მისი სიცოცხლე უწინდებურად ბაღშია, ოღონდ ახლა ყვავილებითაა გატაცებული. ბოტანიკური ბაღი, სადაც იგი მუშაობს, ბევრ ღონისძიებას ატარებს თბილისში ყვავილთა სიუხვისათვის, ბუნების სილამაზისათვის. სხვა მეცნიერ თანამშრომლებთან ერთად შალვა ოცნებობს იმაზე, თუ როგორ გადაიქცეს ჩვენი ძველთაძველი ქალაქი აყვავებულ ბაღად. მეტი ყვავილი მისცეს საქართველოს დედაქალაქის მცხოვრებთ.

შარშან ბოტანიკურმა ბაღმა 80 ათასი ყვავილი მოიყვანა. რა თქმა უნდა, ეს არცთუ ისე ბევრია, თუმცა ერთნახევარჯერ აღემატებოდა გეგმას. მიმდინარე

წელს ბაღის კოლექტივი გაცილებით უფრო მეტ ყვავილს გამოზრდის.

აქაური ყვავილები საქართველოს თითქმის ყველა ქალაქში მიაქვთ. ისინი ციმბირის შორეულ ქალაქ ბრატსკშიც კი მოხვდნენ. შალვამ გასაგზავნად შეარჩია თავისი საუკეთესო და საყვარელი ყვავილები: მაღალი გლადიოლუსები და ნაკვერჩხლისფერი მოელვარე გიორგინები, ასტერები და ტულიპები, სალვინიები და ლომის ხახა. ოცზე მეტი ჯიშის ბოლქვებითა და თესლით სავსე ცხრა ყუთი გაუგზავნეს თვითმფრინავით ციმბირელ ჰიდრომშენებლებს. ქალაქი ბრატსკი თბილისელთა დახმარებით ყვავილების ქალაქად გადაიქცევა. ყვავილები გაახარებენ კუშტ ციმბირელებს, ყოველთვის მოაგონებენ მათ შორეულ სამხრეთის მზით გასხივოსნებულ ქალაქს—მრავალსაუკუნოვან თბილისს.

გაზაფხულია. განსაკუთრებულ სიხარულს ანიჭებს წელიწადის ეს დრო მოხუც მებაღეს. თოვლი მთლად არ გალღობილა, ბაღებსა და საყვავილეებში კი უკვე დაიწყება მიწისა და მზის უხილავი შრომა. საცაა აყვავილდებიან გარდები, ფოთლებს მოისხამენ ხეები. დიდი შრომა მოელის ყვავილების მესაიდუმლე უფროს აგრონომს.

იგი კვლავ ენერგიული და მხნეა. ნახევარი საუკუნის განმავლობაში შეძენილ გამოცდილებას უზიარებს თავის მრავალ ახალგაზრდა თანა-შემწეს:

— გამოვზარდოთ, მეგობრებო, უფრო მეტი ყვავილი! მივცეთ მშობლიურ ქალაქს ახალი, ლამაზი ჯიშის ვარდები! ჩვენი ქალაქი მთელი წლის განმავლობაში უნდა ჰყვაოდეს.

შალვა ორაგველიძე—თბილისის ბოტანიკური ბალის აგრონომი ფოტო ოთარ თურქიასი

64723324931

anhone x06#30@0830@0

მსოფლიო საზოგადოებრიობის ყურადღების ცენტრში "ცვლავ არის 1960 წლის ნოემბერში მოსკოვში გამართული კომუნისტურო და მუშათა ბარტიების წაჩმომადგენულთა თაობირის შედეგები და მის მიერ მიცებული ღადი საბროგრამო დოკუმენტები—გამესადება და მიმართვა მთული მსოფლიოს ბალხებისადში, რომელთაც მსოფლიო ისტოროული მნიშვნელობა აქვთ და განსაზღვრაგენ საერთაშობისო კომუნისტური მომარაობის პარინციბულ პოზიციებს თანამედროვეობის უმნიშვნელოვანეს საქი-

თათბირის მიერ ერთხმად მიფმული ოათბირის მიერ ერთხმად მიფმული მი მარქსიზმ-ლენინოზის შემოქმედები განება ალ გალების ახალ ნიშეშია, მოასწავებენ ახალ დიდ ნაბიჯს მარქსისტულლენინური თეორიის განვითარებაში. ეს დოკუმენტები, რომლებიც კოლექტური გონების განსახიერებაა, ახალი ისტორიული გამოცლილების განზოგადების საფუძველზე გაგრძელგენა, ეთთარებენ და ფუძველზე გაგრძელგენა, ეთთარებენ და ამდიდრებენ 1957 წლის დეკლარაციისა და მშვილშის მანიფესტის იდეებს, რომელთა სისწორე საესებით დაადასტურა განფლილი სამი წლის მოვლენათა მსელუბაა.

"ამ წლების მთავარი შედეგია. ნათქვაშია განცხადებაში, — მხოფლიო ხოციალიბატორი სიხტემის ძლიერებიხა და საერთაშორისო გავლენის სწრაიც ზრდა, აქტიური ბროცესი კოლონიური სისტემის დაშლისა ეროცნულგანმათავისუფლებული მოძრაობის დარტყშებით, კლასობრივი ბრძოლების ზრდა კაბიტალისტურ საშყაროში, მხოფლით გაბატალისტური სისტემის შემდგომი დაქვეთ-ება და დაშლა. მხოფლით გაბარეზზე სულ უფრო იჩენს თავს ხოციალიზმის ძალების უბირატებობა იმბერიალიზმობაშ შედარებით, მშვიდობის ძალებისა ომის ძალებისან შედარებით-

კომუნისტური და მუშათა პარტიების წარმომადგენელთა თათბირის განცხადებაში მოცემულია ჩვენი ეპოქის მეცნიერული მარქსისტულ-ლენინერი დახასიათება, რომელსაც უდიდესი თეორიული და პოლიტიკური მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ეპოქის არსისა და ხასიათის განსაზღვრას თათბირმა საფუძვლად დაუდო სკკმ XX ყრილობის და 1957 წლის დეკლარაციის დასკვნები, რომლებმაც მარქსისტულ-ლენინური პარტიების საყოველთაო აღიარება ჰპოვეს. განცხადებაში აღნიშნულია, რომ თანამედროვე ეპოქა, რომლის ძირითად შინაარსს შეადგენს კაპიტალიზმიდან სოციალიზმზე გადასვლა, არის ერთმანეთისადმი დაპირისპირებული ორი საზოგადოებრივი სისტემის ბრძოლის ეპოქა, იმპერიალიზმის ნგრევის, კოლონიური სისტემის ლიკვიდაციის ეპოქა, სოციალიზმის გზაზე ახალი და ახალი ხალხების გადასვლის, მსოფლიო მასშტაბით სოციალიზმისა და კომუნიზმის გამარჯვების ეპოქა. "ჩვენი დროის მთავარი განმასხვავებელი ნი-Baso ob ahob, had abagmon bagosლისტური სისტემა ადამიანთა საზოგადოების განვითარების გადამწყვეტი ფაქტორი ხდება", მიუხედავად მთელი წინააღმდეგობისა, იმპერიალიზმი უძლური აღმოჩნდა გზა გადაეღობა სოციალისტური რევოლუციისათვის ევროპასა და აზიაში. შეეფერხებინა სოციალისტურ სახელმწიფოთა ეკონომიური ზრდა შეენარჩუნებინა კოლონიური სისტემა თავისი მაგალითის ძალით სოციალიზმის მსოფლიო სისტემა არევოლუციონერებს კაპიტალისტურ სამყაროს მშრომელთა გონებას. აღაფრთოვანებს მათ კაპიტალიზმის წინააღმდეგ საბრძოლველად. დიდად აადვილებს ამ ბრძოლის პიროგიბს.

განცხადებაში ბაზგასმით არის აღნიშნული, რომ რაც უფრო მტკიცდება სოციალიზმის მსოფლიო სისტემა, მით უფრო ქვეთდება და იხრწნება მსოფლიო კაბიტალისტური სისტემა და არ არსემობს ისეთი საშუალებანი, რომელთა დამბარებით მონოპოლისტურ ზურუუგაზიას შეეფლოს კაბიტალიზმის გადარჩენა. კაბიტალიზმის საერთო კრიზისის განეთოარებაში დაიწყო აბალი ეტაპი, რომლის თავისებურება ის არის, რომ იგი წარმოოშვა არა მსოფლიო იმთან დაკავშირებით. არამედ ორი სისტემის შეჯობრებისა და ზრძოლის პიროტემის

თათბირის მიერ გაკეთებულ განცხადებაში მეტად დამაჯერებლადაა ნაჩვენები ბურჟუაზიული იდეოლოგებისა და რევიზიონისტების თეორიების მთელი სიყალბე იმის შესახებ, რომ თანამედროვე კაპიტალიზმი ვითომდა გადაიქცა "სახალხო კაპიტალიზმად", ეგრეთ წოდებულ "საყოველთაო კეთილდღეობის სახელმწიფოდ", რომელსაც შეუძლია გადალახოს წარმოების ანარქია და ეკონომიური კრიზისები და უზრუნველყოს ყველა მშრომელთა კეთილდღეობა. ფაქტები ცხადყოფენ, რომ კაპიტალისტურ ქვეყნებში, მათ შორის ყველაზე განვითარებულ ქვეყანაშიც, მშრომელთა ცხოვრების დონე ომამდელზე დაბალია.

კაპიტალიზმის წინააღმდეგობანი მწყვაცდებიან არა მარტო ნაციონალურ, არამედ გატუთვე საერთაშორისო მასშ-ტაბითაც, კაპიტალიზმის განვითარების, ეთანაბარობა სულ მუდამ ცვლის ძალია თანავატოლიბას იმპერიალისტურ სა-ხელმწაფოებს შორის. რაც უფრო თეწ-როცდება იმპერიალისტურ აა-ხელმია და ფონისტურა გატონობის სფერო, მთა ფურო მწყავდება ბაზრების პრობლემა, მით უფრო ძლიერ ინგნენ თავს წინააღმდეგობანი იმპერიალისტურ სახელმწინაფოება შორის

საერთო კრიზისი აღნიშნულია განცხადებაში, ყველაზე მეტად შეეხო კაპიტალიზმის ყველაზე ძლიერ სახელმწიფოს - ამერიკის მეერთებულ გატებს რომელიც წარმოადგენს მსოფლიო რეაქციის მთავარ ბურჯს. როგორც ეკონომიკის სფეროში, იქც სკერთაშრიბისი პოლიტიკის სფეროშიც, კაბოტალიზმის მთავარი სახელმწიფო— ამეროკის შეერთებულო მტატები— შზარდი სიძნულეების, კრიზისების ხანაში, თავისი მზის ჩაქვენების ხანაში შევილა, სულ უფრო მეტი მერყეობით ხასიათდება კაპიტალიზმის სხვა ქცევნების ცვონოშაკის. მოტაციის წონაალმდეგ ერთიანდებიან მთელი რვაცლოციური ძალებიან მთე-

უაღრესად ღაღი პარინციპული 85იშვნელობა აქვს თათბირის მიერ გაქეთებულ მთელ რიგ თეორიულ და პოლიტიკურ დასკენებს მსოფლიო სოციალისტური სისტემის შემდგომთ განვითარების აქტუალურ არობლუმებზე: შეაჯაბა რა სოციალიზმის მიღწევათა შედეგები მთელი მსოფლიო სისტემის მასშტაბით. თათბირმა მოგვავ მსოფლიო სოციალისტური სისტემის განგითარების აბალი ტაბის გრედელი დაბასიათება და განსაზღერა კომუნისტური და მუშათა პარტიების ამოცანები მისი ძლიერების მემდგომი განბგიცების სემეშეთ.

განვლილ წლებში კომუნისტური და მუშათა პარტიების ხელმძღვანელობით, მშრომელი მასების გმირული შრომით შექმნილია ყველა შესაძლებლობანი სოციალისტური ქვეყნების საწარმოო ძალების შემდგომი სწრაფი განვითარებისათვის. სოციალისტური ქვეყნების მარქსისტულ-ლენინური პარტიების ინტერნაციონალურ მოვალეობად თათბირმა დასახა ამოცანა მთლიანად გამოიყენონ სოციალისტური სისტემის ყველა უპირატესობა და თვითეული ქვეყნის შინაგანი რესურსები, რათა უმოკლეს ვადაში გაუსწრონ მსოფლიო კაპიტალისტურ სისტემას სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების აბსოლუტური მოცულობის მხრივ.

განცხადებაში აღნიშნულია, რომ სოციალისტური მანაგი სოციალური, გეონიმიური და პოლტიკური თანაშგუოპრომაა თავისუფალი, სუვერენული ხალხებისა, რომლებიც გაერთანებული არიან საქირაშრობის სოციალისტური სოლიდარომის მტკიცე კავშირით, საერთო ინტერცსებისა და მიზნების ერთობით და "რომლები მიდიან სოციალიზმისა და კომუნ-ზმის გზოთ სოციალისტურა ბანაკში უზიუნველყოფილია 3-სში შე მაგავლი თურული ქვევრის ნამდვილი თანაწორქუფლებიანობა და დამოუკითანაწორქუფლებიანობა და დამოუკი-

თათბირმა დ-დი ყურადღება მიაქცია ჩვები დროის ყველაზე მწვავე პრობლემას — ომისა და მშვიდობის პრობლემას — ეკანასკნელი წლების ფაქტების ანალიზი გვიჩვენება. რომ ახალი მსოფლიო — იმის საფრობეს არ გაუფოთა აგრესიისა და ომების მთავარი ძალა არის მერთკის იმპერიალ-ზმი. ამერი-კის მეგრობები — იმ აზალი — იმ აზატების — ინ აზატების — ი

თათბირის განცხადებაში აღნიშნულია, რომ იმა რიალიზმის აგრესიული ბუნება არ შეკვლილა, მაგრამ შეიქმნა რეალური ძალები, რომლებსაც შეუძლიათ ჩაფუშონ მისი აგრესიული გეგმე-

ბი. განცხადებაში ნაიქგაქინ "გადგა დრო, როცა შეიქლება ალიკეთოს იმპერთლის გაქისებორა (კეგბო-გა აზალგნ მხოფლიო ომი, მსკონული სიებიალბტური ბანაკის, საერთა მორისიალბტური ბანაკის, საერთა მორიათ გიქიუკლებული , მაძნაკობის, ომას წონატამდგე მებრძელი კუნალა ქვეს ნის და მოელი მშიილობისმოფარე ისილებ ა გაგორიინე ქლი ცონი გაიზენის მოფოტიში მუში დომის

ვიდან იქნის აცილებული!!

ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ
მთელი მშვილობისმოცვარე ძალების გაერთიანებული და აქტიური მიქმედებით
უნდა შვეგანატურები მიქმედებით
უნდა შვეგანატურები მიქმედებით
უნდა შვეგანატურები მიქმილაბა თავიდან აგიცილოთ ახალი ომიი. ბრძოლა
აბალი მსოფლიო ომიის საფრთხის წინააღმდეგ უნდა გაქშალოთ ისე, რომ არ
დავეულოლოთ სანამ ჩამოცვიულებ ატომური და წყლაბადის მომიშები.

თათბირმა აღნიშნა, რომ მსოფლიოს ორ სისტემად გაყოფის პირობებში საერთაშორისო ურთიერთოის კრთადერთი სწორი და გონივრული პრინციპია სხვადასხვა სოციალური წყობილების სახელმწიფოთა მშვიდობიანი თანაარსებოპის პრინციპი, რომელიც ვ. ი. ლენინმა წამოაყენა და რომელმაც შემდგომი განვითარება ჰპოვა მოსკოვის 1957 წლის დეკლარაციასა და მშვიდობის მანიფესტში, სკკა XX და XXI ყრილობების გადაწყვეტილებებსა და სხვა კომუნისტური და მუშათა პარტიების დოკუმენტებში. თათბირმა ამავე დროს აღნიშნა, რომ სახელმწიფოთა მშვიდობიანი თანაარსებობა არ ნიშნავს, როგორც ამას ამტკიცებენ რევიზიონისტები და სხვა ოპორტუნისტები, უარის თქმას კლასობრივ ბრძოლაზე და სოციალისტური და ბურჟუაზიული იდეოლოგიების შერიგე-

განცხადებაში აღნიშნულია, რომ საყოველთა და სრული განიარაღების იმ ბროგრამის განხორცეფლებას, რომეფოც საბგოთა კავშირმა წამოაყენა, ისტორიული მნიშვნელობა ექნებოდა კაცობრიობის ბეფისათვის, იგი შშვიდობიანი თანაარსებობის განმტკიცების, ომების თაფიდან აქოლების რეალური გზაა.

თათბიჩაზა ყოველმაროც განიხილა და თათბიჩაზა ყოველმაროც განიხილა და დაამუშავა საკითხი ეროვნულ-განმათაგისუფლებელი მოძრათბის შემდაუში ზუგიხას და პერსმექტოვების შესახებ. განცხათვისუფლებული ეროვნულგანმათავისუფლებული რევოლუციის გმარჯუვის ნათული სურათი. უკინასქნელი 15 წლის განმავლობაში 40-მღე ქვეყყანამ მოიბთვა ეროვნული დამთუკიდებლობა თითქმის მილიარდ ნახევარბი გაცმა დაადზია თავი კოლინიტი მინთბას ირდევეა იმპერიალიზმის მთული

თაიბირმა მაფლითა. რომ ეროენელგანმათავისუფლებელი მოძრაობის მეტევით კოლონიური მონობის სისტემის დამხობა თავისო ისტორიული მწიშვნელობით მეორე მოულენაა სოციალობმის მსოფლიო სისტემის შექმნის შემდეგეროანულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის უდოდესი წარმატებანი მწიშვნელლოვანწოლად განამობობეს სოციალობმის გამარჯუებებმა. დოდმნოშვნელოვანოა თაობირის დასკენები უროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძთაობის მზარდი როლის მესაბებ მსოფლიო განვითარებაში, კოლონიალობშის სისტემის საბზო ლოო ლიკვიდაციის, ეროვნული დემოკრატიის დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა შექმნის მზარდ შესაძლებლობათა შესა-

თათბირის განცხადებაში დიდი ადგილი აქვს დათმობილი განვითარებული კაპიტალისტური ქვეყნების კომუნისტური და მუშათა მოძრაობის საკითხებს, აღნიშნულია ამ საკითხების გადაჭრის ახალი შესაძლებლობანი. ხალხთა ფართო მასების გაერთიანება მუშათა კლა-სის გარშემო მონოპოლიების ბატონობის წინააღმდეგ ბრძოლაში იმის დიდმნიშვნელოვანი პირობაა, რომ მოვამზადოთ მასები სოციალისტური რევოლუციის გამარჯვებისათვის საბრძოლველად თათბირმა კვლავ დაადასტურა 1957 წლის დე-კლარაციის დებულებანი კაპიტალიზმიდან სხვადასხვა ქვეყნის გადასვლის ფორ-მების საკითხის შესახებ, იმის შესახებ, რომ შესაძლებელია მშვიდობიანი და არამშვიდობიანი გადასვლა სოციალიზმზე. რომ პროლეტარიატის დიქტატურის ფორმები დამოკიდებულია სხვადასხვა ქვეყნის ადგილობრივ კონკრეტულ ის-ტორიულ პირობებზე; სოციალიზმზე გადასვლის ყველა ფორმის დროს გადამ-წყვეტი პირობა იყო და არის პოლიტიკური ხელმძღვანელობა მუშათა კლასი-სა კომუნისტური ავანგარდის მეთაუ-

კომენისტური და მუშათა პარტიემის წარმომადგენელოა თაობირმა განსაკუთრებული მნოშვნელობა მიანიშა კომენისტების ბრძოლას იდეოლოგიურ ფორიტზე. კომუნისტური პარტიები კლიგარი ფორის ზურკუბათული იდეკლიგარი ფორის ზურკუბათული იდეულიგარი ფორის ზურკუბათული იდეილოგიის, ნაციონალიზმისა და მოვინიზმის, ანტიკომუნიზმის და მოვინიზმის, ანტიკომუნიზმის და მოვინიზმის, ანტიკომუნიზმის იდეოლოგორი გამარჯუგშისათვის. კომუნისტური და მუშათა მომობოთის მემდაური განვითარების ინტერესტი მოიოხოეს, ნათქვამია განცაადებაბი, რომ კვლააც გარქლლებოდეს გადაპწყვეტი ბრძოლა ორ ფრინტზე—რებეზიონიზმის, მემარჯვენეთარტენიზმის, როგორც მთავარი საფრინტზე—რებეზიონიზმის, მემარჯვენეთარტენიზმის, როგორც მთავარი საფრინტზე—რებეზიონიზმის, მემარჯვენეთარტენიზმის, როგორც მთავარი საფრინტზე—რებეზის და დოგმატოზმისა და სექმანტობის წინააღმდეგ, და ლოგმატოზმისა

თათბირის მონაწოლეგმა ერთსულლენას კომუნისტური პარტიის დამსახურემას საერთაშორისთ კომუნისტური მოძოთბის წინაშე - აღთატის მისი მოღვაწუობა, როგორც მაგალითი პროლეტარული ინტერნაციობალ პროელელური პონციტების გამოეცნებისა პრაქტიკაში, აგრუთვე აღთარეს სკაპ XX უნილიბის იმტორიულ გადაწყვებილებათა მნიშვნელობა საერთაშორისთ კოფონისტური იმობითბის გამდეგი არებისათვის მარქსიზმ-ლენინიზმის საფუძ36) Come John Little Single Si

შალაშინით ნაქარგგამოჩენილი შეულებავი ფიჭვის კარი ფროხილად გაილი. საბრიქველზე ფები უმმაშეროდ გადმოაბიჯა პაპა ბექურმა. თუმიამ შემოსულისაკენ არ მიიხედა. იმ კარში შეუმზნევლად შემოსვლა მხოლოდ პაპის ჩვეულებად მიაჩნდა. ამიტომ თავი მაშინ ასწია. როცა მოხუცის საქველურ-ნარევი მმა გაისმა:

— ეს-ეს არის დათო მეზომლიძე შემეყარა. ნეტავი ამ მხარეზე რას დაეძებს?!

— მერე⁹1 — ჩაურთო ახალგაზრდა ქალმა და ფერფურმა აუარდაუარა ამ სახელის ხსენებით აშკარად აწითლებულ სახეზე.

— თავისი პატარა მაწვანიო გვერდით ჩამიქროლო, ან სად იმოვა ის დაგანდრეული გაბახანა, ან ტარება ასე მალე როგორ ისწავლა⁸¹ — თქვა აპაპ ბექურმა და თავი დახარა, შვილოშვილს იყორი, გაბურდნული წარბების ქვემოდან გაბედა და ნათქვამს დაუმატა — ჩვენსას ხომ არ იყო დათო?!

— ჩვენსას რადა, რისთვის? — შეუბრუნა ქალმა კითხვა, მაგრამ პაპამ უური აღარ მიუგდო, კარი მაგრად გაიკეტა.

მატარებლით დასავლეთიდან თბილისში შემსვლელი მგზავრი ვერასგზით ვერ აცდება რკინიგზის პატარა გაჩერებას, რომელიც ბექურის და თუმიას ბინაზე ნახევარი კილომეტრითაც არ არის დაცილებული. დაბალი სახლი, სადაც ბაქნის მუშები და მორიგე აგენტები არიან, ბექობის გვერდს ამოფარებია. ბაქნიდან მთლი ანად მოჩანს ლურქი ქვით მოპირკეთებული მაღალთაღებიანი ხიდი ეს ხიდი ქალაქის უკიდურესი დასავლეთი ქიმის მოსახლეობას და ბალებადქცეულ სარწყავ დილმის დიდ ველებს ერთმანეთს აკავშირებს იგი თხუთმე ტიოდე წლის წინათ ააშენა ქალაქმა. ამ ადგილებს სწორედ მისმა აგებამ მისცა ის შნო, რამაც ადამიანის გო ნებას აფიქრებინა აქ დასახლება. ახა ლი ხიდის მარჭვენა მხარეზე, სადაც მანამდე საკომურიდან ბოლი არსად ამოდიოდა, პირველი მოსახლეები გაჩნდნენ იმ პირველ მოსახლეთა შო hab aym aggy BayhabaBgama

ბექურის სახლი დიდი არაა დანგრეულ სახლებიდან მოტანილი ძველე აური კვადრატული აგურითაა ნაგები, იატაკიც ძველ სახლებში ნაგებია და კარ-ფანგარასაც ეტუობა სხვაგან დიდი ხნის სამსაბური

ბექურ მაურისაშვილი მშენებლობის დროს ხიდის ბეტონის თაღებქვეშ მოსაპირქეთებელ ქვებს კოდავდა მაშინ გადაწყვიტა იქვე მახლობლად დაედო ბინა.

სანამ აქ დასახლდებოდა. ბექურმა თბილისში პარე თომხერ გამოიცვალა საცხოვრებელი ადგილი და უბანი. ჩულურეთიდან დიდი მნის წინათ უფროს. გათხოვილ ქალსა და სიძეს გაეცალა. ასევე მოძევა, როცა სამ ვაქასხვ-დასხვა დროს ცილი შერთო. საპოლოდ დიღმის ბიდის ყურეში დამკვადრდა. თავისი თჯაბის წევრებიდან, მხოლოდ უფროსი, უდროოდ
დალუპული გაჟის ქალი, თუმია, შეჩჩა. პაპა და შვილიშვილი, აგერ, ცხრამეტი წელიწადი ერთმანეთს არ დასცილებაში.

თუმიამ თავის პროცებიდ მედაგიგობა აირჩია, ინსტიტუმში დაიგიტიდა, აპაბის ბუხულაში ცალკი
ჰქინდა გამოყოფილი ერთი ციცქნი
და, ბექურს უფარდა საზღაზან შვილიშვილიან შესავლა კართან დაილ
გამდა სკამს, შესცქეროდა მაგიდაზე
ზეთის და კიდევ მისთვის უცნობ
კომენსცის და კიდევ მისთვის უცნობ
გიცებულ სუბათებს, თუმიას ბევრი
სამცვადანო და სარბენი ჰქონდა. აპაბ
იიმკიათად ბედავდა მახ დღის სინათლეზზე

იმ დღეს კი ქალი არ მოსცილებია სახლს. ბან ეზოში გავიდოდა, ბან იზოში დავიდოდა, ბან იზად გან ახალ განაკეთებულს ეცემოდა, აპაპა თვალს ვერ ესწორებდა. ბექლი განდა ამტომაც კეთბებულა, დათა მეხომლიძე კქ ხომ არსად კოფილა ანტომაც კეთბებულა, დათა მეხომლიძე კქ ხომ არსად კოფილა იზიკილა, პასუბად უარი მიოლი, მიწვა და გავისარია მშინდე მიიძინა დო

ლით გამოეღვიძა და... გამოსასვლელ მა ჩირქმა დენა დაიწყო

— პაპიკო, როგორა ხარ⁹

თუმიას ბექურის საძილე ოთახის კარი გაეღო. კარში კარგად ვერ გამართულიყო და ზღურბლზე გაჩერებულს თავი დაეხარა პაპამ პირველადვე გახელილი თვალით ქალს შეხედა. ბამბასავით თეთრი სახის კანი,
მაოლი შებლი, წყვილი მელავისისმახო მოწითალო ნაწნავები შვენოდა
თუმიას, ქალი მორთულაუო კიდეცმეტიდზე ეკეთა უკანასკნელად მადზიებში გასასუიდად გამოტანილი ნაქარცებით აქტილებული გულისბარია,
ტანზე თავისი საუვარელი შავი
კოსტუმი და ფებზე ზამშის ტუფლება
ეკვა. მოზუცგა თვალები უმალ მოხუმა, თითქოს ყველაზე ძვირფასი არსების დანაბვა დაეზაბია

"უკეთესი ქალი ვისაც გაუზრდია, მან დამაქადნოს. ამ უვავილისათვის ფუტკარი ბაღდადიდან მოფრინდება", — გაიფიქრა მოხუცმა.

— პაპიკო, დღეს დოლაბაურში უნდა წავიდეთ.

— რადა? — შეფუცხუნდა მოხუ-

— რა დახაფიცია... და...

- ha ambos ?!

— ძია გუდია ცუდად გამხდარა!

— გუდია? — ამოიხვნეშა ბექურმა, — გუდია... გუდია... გუდია თუ ცუდად გახდა, უთუოდ გათავდა კიდევაც. მოკვდა ჩემი გუდია? წუხელის რად არ გამიმხილე?

— არა, გუდია ციცხალი უნდა იყოს! — დამაქირებლად და ოდნავ ბრძანების ელოთი თქვა ქალმა, რაც შეეხება თქმახ... წუხელის, დალლლ-დო-დქანცულ კაცს, რად გეტქოდი ცუდ ამბავს. გამიტიბული კი არ მუაგბარ!

ბექურს გულზე მოეშვა. შვილიშვილის საალერსო სიტუვა ეამა.

გუდია, ბექურის ბიძაშვილი ღრმა მოხუცია. ბექურს აღარ ახსოვდა უკანასკნელად როდის იყო დოლაბაურში მასთან.

- hmamh asnag?

— დათიამ გამაგებინა. გუშინ ჩვენსა იყო... ვერ გითხარი. აქედან გასული შეგხვედრია, პაპა

— დათია, დათია... — ჩაილაპარაკა მოხუცმა, — წელს რამდენ≰ერ ინახულე გუდია?

— კვირაში ორგერ მაინც ჩავდიოდი დოლაბაურში.

— კარგი, კარგი! — თავისთვის თქვა მოხუცმა. — საოცარია. სიცოცხლეს და ბედნიერებას აი. თურმე სად და როგორ ეძებს ადამიანი. — რაო, პაპა?

— არაფერი. დათია მეხომლიძეს იქ ხვდებოდი?

— ძალაუნებურად, მათი მეზობლის ვაჟია და აკი პაპა გუდიაც უკანასკნელად მის ხელქვეითად მუშაობდა.

— ჰმ... პაპა გუდია, ჩემი ბიძაშვილი, ლიფსიტა დათია მეხომლიძის ხელქვეითი! თუმია თავის ოთახში დაიმალა. მოერიდა მეტი აღარა ვთქვა რაო, თავი არ გავცეო.

— მაშ საღამოს წუ ვუცდით. ახლაეგ გაქჩიოთ. თუ გუშინდელ დღეს და
დამცს გადაურა ჩემი ბებერი გუდია, ვინ რა იცის, ექნებ დღეს მოეციის რამც! — გამამაბა შვილიშვილს
გექურმა, — გათავდა, ჩემი კბილა კადაქგი ადარავინ მრჩება. სიბარულად
შენდა მუაცბარ და შენ თავსაც... ჰა,
წაიღეთ, ჩემი ქანი — ქალაქმა, სიკვ.
დილმა — გუდია, დათია მებომლიძემ
კი შენა!

ამ სიტყვებს მოხუცი მრისხანედ ამბობდა. ოუმიას ტსმოდა ისინი. ებრალებოდა .პაპა, სწუბდა გუდიას დასასრულს, მაგრამ დათიას ერთი გაბსენება ყველაფერს ავიწყებდა. ეჩქარებოდა დოლაბაურისაკენ.

მალე პაპა და შვილიშვილი ერთად გავიდნენ გარეთ. ბილიკის ავლით ფარით გზას დაადგნენ. თანდათან მიუაბლოვდნენ საფეიქრო კომბინატს. ბექურმა თვალი გაავლო უზარმაზაას კორპუსებს. მაჩზე არი ნაკლებ მნიშვნელოვანი ნაგებობები გაჭიმულიკო გრძელი ქუჩის ორსავ მბარეზე. მავომ ბექურს საფეიქრო კომბინატის შენობები სულ სხვას აგონებდა...

— ჰა, პაპა, ტრამვაიზე მაინც დავსხდეთ, დიდი გზა გვაქვს სავალი, შეებვეწა თუმია ბექურს.

— ცოტა მაინც გავიაროთ ფეხით! — არ დაუთმო მოხუცმა.

დეკემბრის ის საამური დღე იქო, როგორიც არციოე ისე იმგიათად იცის თბილისმა ზამთრობით. მოწმენდილ ცაზე ღრუბლის ფთილაც არ ჩანდა, წითლად ელვარებდა მორიზონტი. ქუჩტაი მშრალა იქო, სითბოც კარგად იგრძნობოდა:

გუდიაზე დამწუბრებული ბექური მტკრისაკენ ქურდულად იხედებოდა. უყვარდა ამ ადგილებში მასთან სტუმრობა გუდიას. ბექურს გულს უკაწრავდა აზრი, რომ მისი ტოლი აწ ამ სანახაობას ველარ იხილავდა.

აი, ის ადგილი, სადაც მდინარეზე წინათ ბორნით გადიოდნენ. ახლა, ada, gomab abbingt ha boalgt aghoma dadsagampab al dambaan bashama და მდინარისპირა ფარდულში ახალ თევზზე თითო ლიტრა კახურის გადაქვრა. სულ ორმოციოდე წლის წინათ გუდია და ბექური ერთად აშენებდნენ საფეიქრო კომბინატის კედლებს. მაშინ არც ამწეებს იცნობდნენ მშენებლები და არც კედელში დასატანებელ რკინის არმატურას ხმარობდნენ ბეტონმზელები აინუნშიდაც არავის მოუვიდოდა, მაშინ კასპის ქარბნის ადგილას ბაღ-ბოსტნები იყო, ცემენტს ნოვოროსიისკიდან ეზიდებოდნენ.

ბექური იგონებდა რომელ კედელთან და სად ედგათ მას და გუდიან ანარაჩოები. პაპა და "შგილმვილი ტრამვააში ჩანბდნენ. რამდენიმე წუთში გაიარეს გრძელი, სულ ასფალტით მოგებული და გარმეში ზუმერაზი ფაბრიკა-ქარნებით, საცხოვრებელი სახლებით ალუაშემორტემული ხუნა. დილუბის საუდარით ჩამობტხუნ. იქ ნათესავი ქალი ეგულებოდათ, გუდიას ამბავი მისთვისაც უნდა ეცნობებინათ,

პაპამ და შვილიშვილმა საუდრის ეზო გადასჭრეს, ვიწრო ქუჩით ბაღისკენ ჩავიდნენ, ნათესავს დაუბარეს გუდიას ამბავი, მერე ფებბურთის სტადიონს ჩაუარეს და ჩელიუსკინელების ბიდის მოედაზე გამოვიდნენ.

— მოიკა, შვილო, ფეხით მაგარე!

— ვინა ალედგა ბექორი ქალის სატარე!

— ვინა ალედგა ბექორი ქალის საბათაშვილის ქუჩის დასაწყისამდე მივიდეთი. იქიდან ხომ ტიპმვათ, ატეთზუბიან ნავილულისაქენ, დოლაბაური კი
კახეთის გზაზე, სამანი არაგველის
ბიდოან, წმინდა ბარბარეს საუდრის
ჩასაბვეთოანაა.

თანხმობის ნიშნად, ფეზით ვიაროთო, თუმიამ პაპას თავი დაუქნია. რამდენიმე წამის შემდეგ ისინი ისევ ხიდზე იდგნენ. ჰო, მართლა... ბექურს და გუდიას ამ ხიდზედაც აქვთ ამაგი. ერთად მოაწუვეს მისი საშენი მასალების მისაზიდი და დასაყრელი მოედანი, გადასჭიმეს თალები და ჩადიოდნენ კესონებში. ისიც ახსოვს ბექურს, როგორ გასჭრეს და გაზიდეს მთა, ქუჩა გაიყვანეს, ქალაქის ორი მხარე ერთმანეთს დაუკავშირეს. ხიდმა უდაბურ ადგილს ნელ-ნელა სისხლი შეუყენა ძარღვებში და ფერი შეუნთო მკრთალ სახეზე. ბექურს და გუდიას ცირკისა და ახბინიანი სახლის შენებაშიც უძევთ წილი. ან თვითონ აშენებდნენ, ან მათი ნაშეგირდალი ხელოსნები. ერთხელ ასბინიანი სახლის მეთერთმეტე სართულის სახურავზე ავიდა ბექური. აი, სანახაობა იქიდან იშლებოდა! მოქადოებულივით გაოგნებულმა თვალი დიდხანს ვერ მოაცილა ვერის მწვანე ხეობას, ვარაზის ხრამს, რომელსაც უკვე ავსებდნენ ნაუარი მიწით. ვარაზის ხევს ზემოდან წამოდგომოდა უნივერსიტეტის თეთრი შენობა. სწორედ მისი საძირკვლის ჩადგმის დღეს იყო, ბექურის პაპამ, გიორგი მაყრისაშვილმა, შვილიშვილს ბალა ვერზე პირველი ლარი გააჭიმინა. მახ შემდეგ იყო ბექურის ქანი სულ შენებას და შენებას შეელია.

— კიდევ ფეხით უნდა ვიაროთ? მოაგონა ახალგაზრდა ქალმა.

— ვიაროთ, ვიაროთ, აი იქამდე! გაიშვირა თითი ბექურმა სახლებით დამალულ გაბაშვილის კლდისაკენ, რომელიც სანაპიროს და ბროსეს ქუჩის შუა აუუდებული, წინათ მტკვრისაკენ გადასახედს წარმოადგენდა.

თუმიამ თვალი გააყოლა პამის ხელს. გაბაშვილის ფოლორცის ძირას გავლებული სანაპიროს დამბა წელის მალით კლდის სიპს ებქინებოდა, შ მებით, ზემოთ — გურამიშვილის ბალს, ქვემოთ კი კუნძულის მისადგო შებს ჩასგადებოდა.

ხმაამოულებლად მისდევდა თუმია პაპას. სიამოფნებდა მასთან ერთად ქალაქის შუაგულში სიარული, გრძნობდა, რომ პაპა რალაცას განიცდიდა, გულგრილად არ მისდევდა ქუჩას.

თუმიას თეთრ ყვავილებდაყრილი შავი პალტო ეცვა. ეს ჩასაცმელი ისედაც კოხტა ქალს კიდევ უფრო მომხიბლავს ხღიდა. მასაც თავისი საფიქრებელი გაჩჩენოლა, იქებ დათიამ აქეთ სადმე გამოიქროლოსო. ოჩი თვეა მანქანის მართვას ეუფლება, სანაბიროზე ვარქიშობს ხოლმე, აკი ამას წინათ ბაპას აქ შეხვედრია.

მდინარიდან წულის ბუტუტი ისმოდა. მტკარი ზამთრის ხმელარობას დაუშვრია, მაგრამ ქვემოთ ელსადგურის ფარები რომ ჩაუშვიათ! შეტბორებულა და ქალაქის შუაგულ. ში ზღვასავით ლურქად ლივლივებს, ობშივარიკ ასდის.

მოხუცმა მტკვარს გადახედა.

ნაგუბის ბაზი დამბის გრძელ კედელზე თანდათან ძირს იწევდა. გაბაშვილის კლდის ძირა საორაგულე ჩქერი, წყლისგან გამოხრული დამბის საძირკვლები, შიგ ღრმა ლრუდოებით, თანდათან ჩდებოდნენ.

ახსოვს ბექურს, ამ ადგილას დაიწუო პირველად მტკვრის სანაპირო დამბის შენება ოციან წლებში, სხვა უმუშევარ ოსტატებთან ერთად ბექურიც იქ გაგზავნეს სამუშაოდ, დამბა დაამთავრეს და გუდიასთან ერთად ზამებზე გაღაბარედა, იქდან ისეკ თბილისში დაბრუნდნენ. რივის მხრიდან ქედელი შეუყენეს ავლაბრის შეღმართას.

ბეტონის და ქვიტკირის არც ერთ სამუშაოს არ გამოჰკლებიან ოსტატი მაყრისაშვილები. მუშაობდნენ თავიანთი გაჩენის დღიდან მთელი სიცოცხლის მანძილზე.

— პაპი, პაპი, ასე სიარულით დაღამებამდეც ვერ მივალთ, — კვლავ შეასსენა შვილიშვილმა.

— სად მივიჩქარი? გუდიას არც ავადმყოფის ნახვა მახარებს და არც გარდაცვლილისა. სხვაა ქანსაღი მეგულებოდეს...

მოტრიალდა, ხოღანლუღისაკენ მიმავალ ავტობუსხ შეუხტა, თუმიაც ორი წლის გოგონასავით აიტაცა ავტომობილში.

— გუდიასი არ იყოს, იქნება მეტი დღე არ მიწერია. მაშ, ორთაჭალას გავუაროთ, იქიდან ახალი ხიდით სწორედ დოლაბაურში შევდგამთ ფებს. გუდიას სახლიც იქვეა, ჰა?...

უკანასკნულ გაჩეტებაზე ჩამოვიდნენ. კიჩუნისის ლელის ბირას დაბლობში ჩაუბვიეს. მდინარესთან მშენებლობა გამოჩნდა. ამწეტას ტროსებზე ჩამოკიდებული კაპებით რკინის კონსტრუქციები გადაჰქონდათ ნაპირიდან ბიდის სხეულში. საღამოვდებოდა. მშენებლებს შემცვლელები მოსელოდათ.

აფლოდია.

— გზა არ არის, უკან გაბრუნდით!

— გდაცილმა მშენებლობის დარაგი
ბექურს და გასასვლელი მოყირავე
ბია გადავლმა, მაგრამ (ევლისათებს
ჰოსულმა მესიდეებმა ძველი ოსტატი
იცნეს, პაპა-შვილიშვილი რკინის,
ბისა და ბეტონის მასალებით ავსებულ
ბიდზე შეუშვეს, ქარგილებზე მათ დათია შეტვდა, თუმიას გული შეუჩქროლდა მის დანახვაზე. არ იცოდა,
რომ მგხომლობე ამ ბიდს აშენებდა.

— უთუოდ გუდია რან მიხვალთ, მეც თქვენთან ერკიად გეამლებით, გადაულიპირაკა დარიიმ თუმიას. მიხუცმა ქვენ ქაცშ გაქარბელგ გავს და თანბმობის ნიწმად თავი დააქნია.

და თანბმობის ნიწან დათავი დაკნია. დოლაბაური შირს ადარ იყო. კარგაღოლაბიურიულულ ქუჩით იწყებოდა ქავლად ჩალგრების, აპლაბების და მეტუყვეებეს უბანა.

— ბომ არ გათავდა, ბომ არ მოკვდა ჩე~~მი~~ სახლიქაცი? — ეკითბებოდა დათიას ბექური.

— კინაღამ... კინაღამ! — უქნევდა თავს მეხომლიძე.

გულის შეტევას გადარჩენილი გუდია ლოგინში დაუხვდათ.

— მაინც, კაცო, ოთხმოცდაექვსი წლის კაცის რაღა დროის სამუშაოზე გასვლა იყო? — უსაყვედურა მისულმა ნათესავმა ავიდმყოფს, მიიბედ-მოიბედა, გუდიას ხაზლი სავხე იყო მაყრისაშვილების წაშიერით.

— შინ უქმად გაჩერება გამიჭირდა. დათიასთან ჩავედი, ვუთხარი, რაზედაც იქნება მამუშავე, თორემ ჟელში ლუქმა ვერ გადავაგორე-მეთქი! მერე, ხან ეს ავწიე და ხან ის...

როცა უფროსი მაყრისაშვილები ლაპარაკობდნენ, შორიაბლო დათია და თუმია ერთმანეთს ეჩურჩულებოდნენ:

— ახლა ვუთხრათ? — ეკითხება ვაჟი ქალს.

— são ha gagal — magh bhah fa-

— მაურისაშვილებს შენი შენ გაუმხილე! — ეუბნება დათია, — მეხომლიძეებში კი მე ვიცოდე!

გუდიამ ახალგაზრდების გადალაპარაკებას უური მოჰკრა, ბექურს ხელი წაატანა, გვერდით გასწია, დაანაზგა ისინი ერთად რომ იდგნენ, იცოცხლეთ შვილებო, ბედნიერნი იყავითო, გულით დალოცა და მერე ბექურს შეხედა, შენ რაღას იტყვიო.

პაპამ კვლავ ქვეშ-ქვეშ გახედა ახალგაზრდა მშენებელს და გაუღიმა. სიტყვით ვერა უთხრა რა. გულში კი, გულში ტკბილად დალოცა.

JARNE JMJNEDBBNEN

ფოტო თ. არჩვაძისა

ამ სამიოდე წლის წინათ ჩემს მშობლიურ სოფელ შილდას ვესტუმრე. იგი განთქმულია შრომ იხმოყვარე ადამიანებით, მათი მადლიანი მარჯვენის ბარაქიანობით, ყურძნის, ხორბლის და სხვა სასოფლო-სამეურნეო კულტურების უხვმოსავლია-5mhom

- გასული წლის შედეგები შევაჯამეთ და, მგონი მოსავლიანობის და შემოსავლიანობის მხრივ რაიონში ვერავინ გაგვისწროს,— მითხრა კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ ვასილ ცისკარიშვილმა. შილდელთა წარმატებამ მეც გამახარა. მოსავალზე ბანგრძლივი ხაუბრის შემდეგ ორივენი აივანზე გავედით. ჩვენი ყურადღება მიიპყრო დაბლა ეზოში შეჯგუფებულ კოლმეურნეთა პაექრობამ. იყო ერთი დავა და ღრიანცელი, კოლმეურნეები თავისას გაიძახოდნენ და სპეციალისტები თავისას.

– ისე გამოდის, რომ ხორბლის მაგიერ სიმინდი უნდა დავთესოთ, არა?—ცხარობდნენ კოლშეურნეები, —მქადის ქამაზე ხომ არ გინდა გადაგვი-

— რატომ მჭადის ჭამაზე!—მოთმინებით განუმარტავდა აგრონომი, - ვინ გიშლით, თქვენც გამტკიცული შოთები მიირთვით. რაც შეეხება ხიმინდს, მას მარცვლეულ კულტურებში ბადალი sho Hogb.

— ვითომ რატომაო?

— იმიტომ, რომ სიმინდი ბურდულია, ხიმინდი გალეტებია, სიმინდი ბისკვიტებია, სიმინდი განსაკუთრებული ხარისხის კონსერვებია...

— ერიჰაა, საექიმოდ გაგხდომია, შვილო, საქმე! —ახითხითდნენ "ურწმუნოები",—გაიგეთ, ხალხო, ხიმინდი გალეტები და ბიხკვიტები ყოფილა... ხი-ხი-ხი!.. ხე-ხე-ხე!... რამდენი გვაცინა ამ დალო-

ჩავყევით კიბეს და მოდავეებთან გავჩნდით. ახალგაზრდა აგრონომს კოლმეურნეობის თავმჯდო-

მარე წამოე შველა.

- ha shob ad babagamm? - agamba 8a6 ga gaმომწვევად გადახედა აგრონომის ირგვლივ შეკრებილთ,—ვითომ მართლაც არ გეხმოდეთ ხიმინ-დის მნიშვნელობა.

— არა პატივცემულო ვახო, — გამოეხმაურა თავმჯდომარეს ელოაანთ აბრამა,—ეგ როგორ არ გვესმის. ჩვენი აგრონომი ამბობს, სიმინდი გალეტებიაო... მოდი და ნუ გაგეცინებას..

- so, bajang na shob, hnam sahsa, hma ans სიმინდი მარტო მჭადი და ლორების სალაფავი გგონია. ხიმინდისაგან კი ბევრ რამეს ამზადებენ. იცით თუ არა, რომ მეტი სიმინდი ჩვენთვის ნიშნავს მეტ და იაფ ხორცს, ერბო-კარაქს, რძეს და კვერცხს!

- ეგ კი ვიცით, მაგრამ გალეტი და ბისკვიტი მაინც... ისევ ახითხითდნენ ზოგიერთები. შეკრებილ კოლმეურნეებს ზოოტექნიკოსი მარო მჭედლიშვილიც შეუერთდა. როდესაც გაიგო რაში იყო საქმე, მან ჩვეულებრივი სიდინჯით დაიწყო

— მე უფრო მეტს გეტყვით. სიმინდისაგან **ა**მზადებენ არა მარტო გალეტს და ბისკვიტს, არამედ ყველა ხახის სახამებელს, პუდრს, ბადაგს, სხვადასხვა ზეთს, კოპტონს, გლიცერინს, რძისმჟავას. სიმინდის ღეროსა და ფოთლებისაგან მზადდება ფეთქებადი ნივთიერებანი, ქალალდი და მუყაო, საშენი მასალები, იატაკის საფენები, ლეიბები. არც ფუჩეჩია გამოუყენებელი...

 ეს კი არ ვიცოდი,—ჩაილაპარაკეს აქეთიქიდან,—ჩვენი აგრონომი მართალი ყოფილა, ტუუილად კი გავაწითლეთ...

იმ წლის გაზაფხულზე, ყვარლის რაიონის ხოფელ შილდის კუიბიშევის სახელობის კოლმეურნეობაში, არა მარტო რიგითი კოლმეურნეები, ზოგიერთი ბრიგადირიც კი ჯიუტობდა, ხალიხით არ ეკიდებოდა სიმინდის ფართობების გადიდებას.

მაგრამ კოლმეურნეობის მოწინავე ადამიანებმა არტელის თავშჯდომარის, ხოციალისტური შრომის გმირის, საქართველოს სხრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატის ვასილ ცისკარიშვილის მეთაურობით თავს იდვეს სიმინდის კულტურის განვითარებაზე ზრუნვა და თვალსაჩინო წარმატებასაც მიაღწიეს.

1958 Vemob 80000 ... კუიბი შევის სახელობის კოლმეურნეობის საამშენებლო ბრიგადის წევრები "ფაშაანში" საძრო-ხეს აშენებდნენ.

იქვე მახლობლად კი მემინდვრეობის ბრიგადების კოლმეურნეები სიმინდის ნათებებს შესეოდ-ნენ და თობნიდნენ.

მზე რომ სამხრეთისაკენ გადაიწვერა, საამშენებლო ბრიგადის ხელმძღვანელმა მიხეილ გურაბანიძემ თავის ბიჭებს გასძახა:

– შაბაშ! კოჭების დაწყობას დილიდანვე შევუდგეთ და გადახურვა კი ზეგ უექველად მოვა-

კალატოზებმა ვედროში ჩააწყვეს ქაფჩა, შვეული, თარაზო, ხელში შიშშა მოიმარჯვეს, ხარაჩოებიდან დაეშვნენ და იქვე მდგომი ახწლოვანი მუხის ჩრდილს მიაშურეს.

— გიშველა ღმერთმა, მიხაკო, რომ სამუშაოდან ცოტა ადრე გაგვათავისუფლე,—გადაულაპარაკა ბრიგადირს შალვა იმერლიშვილმა,—იქნებ მოვახწრო იბუჯიდან ცოტაოდენი ფიჩხის გამოტანა თო-6abongo

ხამაგიეროდ, ხვალ დილის ექვს საათზე აქ უნდა ვიყვნეთ...

ხანმოკლე შეხვენების შემდეგ ხელოსნები აგროვებდნენ თავიანთ ხელხაწყო-იარაღებს და წახახვლელად ემზადებოდნენ, როცა თავს წამოადგათ ხიმინდის მთოხნელ ქალთა მთელი არმია. მათ თოხები მხარზე გაედოთ და ჟივილ-ხივილით შინ მიდიოდნენ. ქალებს წინ მოუძლოდა ქეთანა nmagomo.

ქალების მოახლოებულ ყაყანზე ბელოსნები Valma Bambab.

- 6 sommoshodon, sommo sacigans ampo as on 8 sale ჩახვლამდე ერთი ორი ხვეს გატანას კილევ მოასწ-რებდით,—გახძახა მშენებელთა ბრეგადერმა მიხეილ გურაბანიძემ.

ქეთანამ იწყინა. შეჩერდა, თობი წინ გადმოიგდო, ორივე ხელით ზედ დაეყრდნო და მშენებელ-

ძილით! ერთი თვეა ამ ბუდრუგანას აზენებთ და ვერ მოგითავებიათ, ჩვენი რა შეგშურდათ! ცოდო არ არის, ჩვენ, ქალები სამგირვანქიან თობებს ვუბაგუნებდეთ გორახებს, თქვენ კი ჩრდილში amhamaggo?

— ჩვენც ხომ ვმუშაობთI—შეედავა მიხეილი. — მუშაობთ, მერე რა?! ჩვენს შრომას შეედრება თქვენი მუშაობა? ეგეც არ იყოს, ამ სიმინდის თოხნა ერთ კვირაში თუ ვერ მოვათავეთ შალაფა გადაუვლის თავს და მერე მშვიდობით, სიმინდი ბაზარზე ვეძებოთ საკიდლად?! საძროხეს ერთი თვითაც რომ დააგვიანდეს, მაგით არაფერი დაშავდება. სამიოდე დღით მაინც რომ დაგვესმაროთ სიმინდის თოხნაში, გვარიშვილობა წაგისდებათ თუ ხახელი? რას იტყვით გოგოებო, მართალი ვარ თუ არა?

— **ხრული ხიმართლეა**!—დაიგუგუნეს ქალებმა

და თავიანთი გზა განაგრძეს...

მიხეილ გურაბანიძე და მისი ბრიგადის წევრები დრმად ჩააფიქრა ქეთანა ელოშვილის სიტუვებმა.

- მართლაც, რა იქნებოდა, რომ ნახევარ-ნახევარი შექტარი სიმინდი ჩვენც გაგვეთოხნა! - თითქოს ყველას გასაგონად ჩაილაპარაკა ბრიგადირმა, —მერე რა არის, რომ ხელოსნები ვართ, მშენებლები? იხიც ხომ ჩვენი ხაქმეა!

ხალამოს მშენებელთა ბრიგადირი კოლმეურნეობის კანტორაში იჯდა და თავმჯდომარეს ესა-

უბრებოდა.

- მაზ ძალიან დაგცხოთ ქეთანამ?--ლიმილით მიუბრუნდა ცისკარიშვილი მიხეილს.

— მაგან სულ ახეთი ლაპარაკი იცის, **პატი**ვცემულო ვახო. იხე კი ბოროტი არ არის. მიხმა სიტყვებმა მართლაც რომ ძალზე ჩაგვაფიქრა.

— კაცმა რომ თქვას, კია ჩასაფიქრებელი. ხომ იცი, ეგ ადგილები ნაახოვარია და ძალიან შალაფიანი, თუ თოხი დროზე არ მოხვდა, მოსავალს ვერ მივიღებთ.

— ჰოდა, მეც მაგისთვის მოვედი. სიმინდი **ს** მოყვანა მარტო მემინდვრეების კი არა, ყველა

ყვარლის რაიონის სოფ. შილდის კუიბიშევის სახ. კოლმეურნეობის თავმჯლომარე ვ. ცისკარიშვილი (მარჯვნივ) და ბრიგადირი მ. გურაბანიძე სიმინდის დასაკალიბრებელ მანქანასთან,

ჩვენგანის საქმეა, მოდით, პატივცემულო ვასო, ჩვენი ბრიგადის თვითეულ წევრს გამოუყავით სიმინდის ნაკვეთი დასამუშავებლად. სხვებზე ნაკლებად როდი ვიცით ხიმინდის მოვლა! მაშინ არც ელოაანთ ქეთანას და არც სხვა ქალებს ექნებათ სალაპარაკო.

კეთილი, გამგეობაში მოვილაპარაკებთ, უთხრა ვასომ და თანხმობის ნიშნად თავი დაუქ-

...კოლმეურნეობამ მშენებლებს 37 ჰექტარი სიმინდის ფართობი გამოუყო დასამუშავებლად.

იმ წლის შემოდგომაზე ერთ-ერთ რესპუბლიკურ თათბირზე შეხვედრისას ცისკარიშვილმა მახარა: ჩვენშა მშენებლებმა მოლოდინს გადააჭარბეს, თვითეულ პექტარზე საშუალოდ 66 ცენტნერი სიმინდის მარცვალი მიილესო...

შემდეგ მიხეილ გურაბანიძის ბრიგადას აღარავინ ეძაზდა მშენებელთა ბრიგადას. უკანასკნელად კი ამ ბრიგადის წევრთა პირვანდელ პროფესიაზე ნაკლებადღა ლაპარაკობენ, ხალხმა წარჩინებულ მესიმინდეთა ბრიგადა უწოდა მე-10

badanana amazosb.

"მშენებელმა-მესიმინდეებმა" თუ "მესიმინდეშშენებლებმა" 1959 წელს უფრო მუკაითად მოკიდეს ხელი სიმინდს. კოლმეურნეობამ მათ დახამუშავებლად გამოუყო 49 ჰექტარი სასიმინდე ფართობი. თავისი შრომისმოყვარეობით განსაკუთრებით გამოირჩეთდა ამ ბრიგადის ახალგაზრდული კომკავშირული რგოლი, რომელსაც სათავეში ჩაუდგა ენერგიული ახალგაზრდა ირაკლი ოთარაშვილი. დიდი გვალვების მიუხედავად მეათე ბრიგადამ თვითეულ ჰექტარზე ხაშუალოდ 58 ცენტნერი სიმინდის მარცვალი მიიღო. იმ წელს ეს იყო დიდი გამარჯვება, რაც თავისი მასშტაბით რეხპუბლიკის ფარგლებსაც სცილდებოდა. omogodo comando dom agrencem or cocondo be რეკორდი დაამყარა. ჰექტარზე ხაშუალოდ 80 ცენტნერზე მეტი სიმინდი მოიყვანა.

კოლმეურნეობაში მარტო ამ ბრიგადას როდი მოუავს სიმინდის უხვი მოსავალი. კუიბი შეველებმა, რომელთაც შარშან სიმინდი 220 ჰექტარზე ეთესათ, თვითეულ ჰექტარზე საშუალოდ მოიყვანეს 49 ცენტნერი მარცვალი, ნაცვლად გეგმით გათვალისწინებული 31 ცენტნერისა. რაიონის კოლმეურნეობათა შორის სიმინდის მოსავლიანთბის მხრივ პირველ ადგილზე კუიბიშეველები გა-

მოვიდნენ.

შილდელი მესიმინდეები უდიდესი ყურადღებით ადევნებდნენ თვალს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის იანვრის პლენუმის მუშაობას. და რაოდენ დიდად გაიხარეს, როცა ამ ისტორიული პლენუმის მაღალი ტრიბუნიდან ამხანაგმა ვ. პ. მჟავანაძემ თავის მოხსენებაში ჩვენი რეხპუბლიკის სიშინდის უხვი მოსავლის ოსტატთა შორის შილდის კუიბიშევის სახელობის კოლმეურნეობაც დაასაbnoms.

— წაიკითხე გაზეთში, ირაკლი?—მიმართა მეათე ბრიგადის აგიტატორმა ლუბა ახალბედაშვილმა მერგოლურ ოთარაშვილს.

- 609

— ევგენია დოლინიუკის გამოსვლა პლენუმზე. — წავიკითხე. ძაან მარჯვე კი უოფილა. რა იქნეშა, ლუბა, ჩვენ რომ გამოვიწვით შეჯიბ-რებაში?

— ცუდი არ იქნება, მოელაპარაკე შენი რგოლის წევრებს

რგოლის წევრებმა ერთსულოვნად დაუჭირეს მხარი ოთარაშვილის წინადადებას. სოციალისტურ შეჯიბრებაში გამოიწვიეს ტერნოპოლის ოლქის ერთ-ერთი მოწინავე კოლმეურნეობის რგოლი, რომელსაც ცნობილი მესიმინდე ევგენია დოლინიუკი ხელმძღვანელობს. შილდელმა ახალგაზრდებმა იკისრეს თხუთმეტი ჰექტარი ფართობის თვითეულ ჰექტარზე მიიღონ 170 ცენტნერი ხიმინდი მარცვლად და ოთხასი ცენტნერი მწვანე მახა. რგოლის წევრმა გ. მირიანა შვილმა კი აილო ვალდებულება მის მიერ დამუშავებულ ერთ ჰექტარ-

მექანიზატორი ნასყიდა კურდღელაშვილი

ზე შიილოს 180 ცენტნერი სიშინდის მარცვალი. რაოდენ გაიხარეს შილდელმა ახალგაზრდებმა, როცა შეიტყვეს, ორგზის სოციალისტური შრომის გმირმა ევგენია დოლინიუკმა მიიღო მათი გამოწვევა.

თებერვლის პირველ რიცხვებში კუიბიშევის ხახელობის კოლმეურნეობაში შეიქნა მესიმინდეთა მოწინავე გამოცდილების ხკოლა, რომელსაც ხათავეში ჩაუდგა წარჩინებული მერგოლური ირაკლი ოთარაშვილი.

.. შილდელებიდან მხოლოდ ვახილ ცისკარიშვილს ჰქონდა ბედნიერება—მონაწილეობა მიედო ამიერკავკასიის სოფლის მეურნეობის მოწი ნავეთა თათბირის მუშაობაში და ამ თათბირზე მოეხმინა

Bozoma bomaob do bmyBhagelongob.

თბილისში წახვლის წინ კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ მოინახულა ბრიგადები. მეათე ბრიგადას სასიშინდე ნაკვეთებში სასუქი შეჰქონდა. კოლმეურნეთა ნაწილი კი არხის გახუფთავებასა და გაგრძელებაზე მუშაობდა. "წელსაც სასწაულს მოახდენენ" — გაიფიქრა ვახილმა და ბიჭებს ხმამაღლა მიესალმა:

- იდღეგრძელეთ, ხიკეთე თქვენს მოსვლაbl ერთხმად უპასუხეს კოლმეურნეებმა.

— თბილისში ხომ არაფერს დამაბარებდით, შეიძლება მომიწიოს თათბირზე გამოხვლა, რა ვთქვა თქვენი სახელით, ბიჭებო?

ყველანი გარს შემოეხვივნენ ცისკარიშვილს. შიხეილ გურაპანიძე წინ წამოდგა და თავმჯდომა-რეს მიმართა:

— უწინარეს ყოვლისა, ნიკიტა სერგის ძეს ჩვენი ბრიგადის წევრთა სახელით გადაეცი მხურვალე გულითადი სალამი და საუკეთებო სურვილები. მეორეც, უთხარ პირნათლად შევასრულებთ ortanth domonanandb-orta.

— მარტო ეგ ცარიელა სიტყვები გამოგვივა!— შენიშნა ზეინაბ კანანაძემ.

- რატომ ცარიელა, კაცო, დამაცადე, —უბასუხა მიხეილმა და განაგრძო, — წელს, რა თქმა უნდა, პირვანდელ ვალდებულებას აღარ დავჯერდებით, 80 პექტარ სიმინდის ნათესს დავამუშავებთ. ვეცდებით, თვითეულ ჰექტარზე საშუალოდ მივიღოთ 90 ტენტნერი სიმინდი მარცვლად. რას იტუვით, ხომ არ ვაჭარბებ?—მიმართა გურაბანიძემ ბრიგა-დის წეგრებს. — სწორია, მართალია, აგრე მოვილაბარაკეთ.—

გაიხმა რამდენიმე ხმა ერთად.

— მაშახადამე,—განაგრძო მიხეილმა,—ჩვენი ბრიგადა კოლშეურნეობის ბეღელში შეიტანს 720 ტონა ხიმინდს. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ამ სიშინდით კოლმეურნეობას შეხაძლებლობა მიეცემა გაახუქოს და ხახელმწიფოს მიჰყიდოს დაახლოებით ხუთას სულამდე მსხვილფეხა რქიანი პირუტყვი და ორი ათას ხულამდე ღორი.

... ძლიფს დაიმარტობელეს ბრიჟადის წევრებმა ამიერკავკასიის სოფლის მეურნეობის მოწინავეთა თათბირიდან დაპრუნებული (ცისკარიშველი — აბა დაწვრილებით მოგვიყევათ, რა 'იყო oქl

— ხოხოვეს ბიჭებმა. ვახილშა ბევრი საინტერესო უამბო მათ. განსა-

ვახილმა იეგიი მაიხტერეთ კენიით მათ კალა-კულრებით იეგაბარკა ნ. გ. ბალეროვენ მეგა-შინაარსიანი სიკყვთ კარ შეშო. შილდელი - მეგან მეგა-მირდებიან კოდა- კაშმანდობს მათ იქვარრეს გაქმ XXII და საწაროველის კა XXI ყროლამების სანიშნავად ამ გაზაფხულზე სიმინდი დათესონ 380 ჰექტარზე და მთელი ნათესი ფართობის თვითეულ

ჰექტარზე მიიღონ 65 ცენტნერი სიმინდი მარცomam. გაზაფხულის ამ ნათელ დღეებში სისხლსავსე მაჯიხცემით ცხოვრობენ შილდელი მესიმინდეები.

ალაზნის ველზე იწყება დიადი ლაშქრობა "მინდვრის დედოფლის" მომავალი გამარჯვებისა-

ამ ცოტა ხნის წინათ ექსპლოატაციაში შევიდა ყირიმის ასტროფიზიკური ომსერვატორიის ტელესკო-პო-გიგანტი, რომელიც უღადესია ევგობაში. ა.შ. ტელესკოპი-რეფლექტორის სარჟის (ობიექტი-

ვის) დიამეტრი 2,6 მეტრია, ათი მეტრი ფოკუსური მანძილით. ამ სარკის ფორმა პარაბოლოიდია, მისი ფორმის გადახრა თეორიული ფორმიდან არ აღემა-ტემა მიკრონის მეასედ ნაწილს, ამის მიდწევა შესაძლებელია მხოლოდ უაღრესად განვითარებულ ოპტიკურ ქარხნებში, რომლებიც აღჭურვილი არიან ურთულესი თანამედროვე ხელსაწვოებით. ლენინგრადის ოპტიკურმა ქარხანამ ბრწყინვალედ შეასრულა თავისი სამუშაო. ტელესკოპს თავისი ძირითადი ოპტიკური მოწყობილობის გარდა აქვს დამატებითი მოწყობილობები, რომელთა საშუალებითაც შეიძლება ფოკესური შანძილის ცვლა ათიდან ას მეტრამდე.

თუ მხედველობაში მივიღებთ, რომ ტელესკოპის მოძრავი ნაწილის წონა 62 ტონაა, მაშინ გასაკები იქნება თუ რა რთულ და ზუსტ მოწყობილობასთან უნდა გვქონდეს საქმე, რომ ეს გიგანტი ვმართოთ ასტრონომიული სიზუსტით. მისი მართვა მაქსიმალურად ავტოშატიზებულია. მასში გამოყენებულია 160-ზე მეტი ელექტრომანქანები. მთელ რიგ ოპერაციებს აწარმოებს საანგარიშო-ამომხსნელი მოწყობილობანი. გარსკვლავზე მიმართვა და მიყოლება, ფოტოგრაფიული კასეტის მართვა, დაფოკუსება, კასეტების გამოცვლა და სხვა მრავალი ობერაცია ხდება სპეციალური დამხმარე შართვის პულტებიდან. ტელესკოპი ავტომატურად მიყვება დასამზერ ობიექტს ძალიან დიდი სიზუსტით. მასზე შეიძლება ფოტოგრაფიული, ფოტომეტრული და სპექტრული დაკ-ვირვებები.

ამ ტელესკოპისათვის ყირიმის ობსერვატორიაში აიგო სპეციალური კოშკი ცხრა სართულიანი სახლის სიმაღლისა. მასში მოთავსებულია სპეციალური დანადგარები მუდმივი ტემპერატურის შესანარჩუნებ-

ასეთი ტელესკობით საბჭოთა ასტრონომები კიდევ უფრო მეტად გაამდიდრებენ ასტრონომიულ მეცნიერებას ახალ-ახალი მონაცემებით სამყაროს შე-

მაგრამ ეს გიგანტი ტელესკოპი ჯუჯად გამოჩნ-დება იმ ტელესკოპთან, რომლის აგება უკვე დაიწყო საბჭოთა კავშირში და, რომელიც უდიდესი იქნება მთელ მსოფლიოში (ამჟამად უდიდესი ტელესკობი დგას ამერიკაში მაუნტ-პალომარის მთაზე, რომლის სარკის დიამეტრი ხუთი მეტრია). ჩვენი ტელესკოპის სარკის (ობიექტივის) დიამეტრი ექვსი მეტრი იქნება, ხოლო მოძრავი ნაწილის წონა 540 ტონა. ის აიგება ლენინგრადში. ხოლო დასადგმელი ადგილის შესარჩევად მუშაობენ სპეციალური ექსპედიციები და დაიდგმება იქ, სადაც ყველაზე ხელსაყრელი პირობები იქნება დაკვირვებისათვის.

ფელიქს მუმიემ, კამერუნის ხალხთა კაგშირის თავმჯღომარემ, სიკვდილის წინ ხელით ანიშნა მის თანამებრძოლსა და მეგობარს კინგ აბელს ლოგინზე

ჩამომჯდარიყი

— მე მომკლეს საფრანგეთის კოლონიზატორთა ტერორისტული ოკრანაზაციის— "წითელი ვარდის" გერგიზება მე გკვდები, მაგრიმ მტკოცედ გარ დარწე-მწენგული, რომ კამტიზენი, აფრიკა მალე სუდ მოლია და თაგისულიდა მოსისურები, აფრიკა მალე სუდ მოლია და და გარგიდა მოციას გარგის და გარგა მატატის გამტიცმ ამ სიტყვების შემდეგ აზრი დაკარგა. ამტლის თვალებზე ტრემლი არაეთს არასოდეს ენახავს. გამრემლი წამოსტა და ტელეფონს მივარდა საკარგის გამოტიც ან გარგის გამტიცმა გამსოფარი ის ეფო რომ აქ, მეწევში, ამ მეუმიც ნეტრალური ქვევნის დედაქალებში, ტელეფონს არ მუშაობდა. ამელმა გადასწყვიტა აოთა-ბის კარგის გალებდა და ვინშეს მოსაშველებლად და-ბატის გარგის გალებდა და ვინშეს მოსაშველებლად და-ბანტება. მის ყვირლს არავინ გამთებმაურა, გარდა მომკვდების, გალებდა გამთებმაურა, გარდა მომკვდების.

— ჩემთ კინგ, —წყნარად თქვა მუშიემ, —ნურავის ეძანი... მე უკვე ვერაფერი გადამარჩემს. ერთსაგონიც მხოლოლ. წურაჩილები ნუდამავრჩემს. ერთსაწუ დაიგიწყემთ, რომ გველი მხოლოდ კანს იცვლის და არა ზნეს ...აფრიკას... აფრიკას... უს აფრიკელ ხალხთა ტრიბუნის, თავისუფლებისათვის გამოჩენილი მებრძოლისა და ლიდერის უკანასენული სიტყვები იყომგირე დღეს საქემშო ექსპერტმა გამოიტანა დასკმანათათამს მშიმი მოკოლოთმან აირიხიბის საწამლავით.

ფელიქს მუპიე მოკლულიქნა ვირობების საწამლავით.
ფოლინი ზატირებშა მოწამლეს ეს ოცდათოთხმები
გოლინი ზატირებშა მოწამლეს ეს ოცდათოთხმები
ნიჭისა, ენერგიისა და ნებისყოფის მქონე ადამიანი.
დარწმენებული იეცნენ, ქომ სასტიკი ტერორით ისინი
ფორკიედ ხალიტებს შეამიწმენენ, მუხლებს მოადრეკონებდნენ, მაგრამ შეცდნენ აბტონი იმპერიალისმები.
1980 წელს გაქრთანებული ერების ორგანიზაციის
კარები გაილი ახალი აფრიკის თხუთმები დამთუკი-

დებელი სახელმწიფოს წინაშე.

ამ ქვეყნებს შორის კონგოც იყო. თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში კონგოელმა ხალხმა ზღვა სისხლი დაღვარა. 1958 წლის დეკემბერში პატრის ლუმუმბამ აკრის აფრიკელ ხალხთა კონფერენციიდან დაბრუნების შემდეგ განაცხადა: უკონგოს ნაციონალური მოძრაობის მიზანია ხალხის გაერთიანება და ორგანიზაცია, მათი ცხოვრების გასაუმჯობესებლად, კოლონიური რეჟიმის და ადამიანის მიერ ადამიანის ექსპლოატაციის ლიკვიდაცია". მაგრამ სწორედ ამ მიზნის განხორციელება არ შედიოდა ნატოს კოლონიზატორთა გეგმებში. გველმა კანი შეიცვალა. 1960 წლის 30 ივნისს, როდესაც ლეოპოლდვილში აფრიკელები, სიხარულით აღსავსენი, მღეროდნენ ახალ სიმღერებს "დამოუკიდებლობა ჩა-ჩაჩა", როდესაც ქალაქის ქუჩებში გაისმოდა ტამტამების ხმა, ნიუ-იორკში დაგ ჰამარშელდის ფრთებს ქვეშ შეფარული ბანდიტები კონგოელთა სისხლში ჩახრჩობის გეგმებს ადგენდნენ. იქიდან დაიწყო კონგოს ტრაგედია, რომლის უმაღლესი წერტილია რესპუბლიკის კანონიერი მთავრობის ხელმძღვანელის პატრის ლუმუმბას და მისი თანამებრძოლების დახოცვა კატანგაში. მაგონდება საუბარი დასავლეთ ევროპული გაზეთის ერთ-ერთ კორესპონდენტთან სტალინაბადში აზიისა და აფრიკის ქვეყნების სოლიდარობის პირველ საბჭოთა კონფერენციის შემდეგ. კამერუნის წარმომადგენელი ჩაპეიუ ამ კორესპონდენტს აღშფოთებით ეუბნებოდა:

— თქვენმა პატრონებმა მთკლეს ჩვენი ფელიქსი... იცოდეთ, მალე ჩვენს ქუჩაზედაც დადგება დღესასწაული... მოვა დრო და ჩვენს ვეტყვით სიტყვას მეშიეს მკვლელებს)—მაშინ კორესპონდენტმა ირონიით

თქვა:

— მუმიე არ იყო ოფიციალური პიროვნება. ის მხოლოდ ქვეყნიდან განდევნილი უბედო პოლიტიკუ-

რი მოღვაწე იყო.

ნეტავ რა არგუშენტით იმართლებს ახლა თავს ეს უბადრუკი კორესპონდენტი! ლეშუშბა აფრიკის დაუვიწყარი გმირი, პარლამენტის მიერ არჩეული კანონიერი პრემიერ-მინისტრი იყო, ვის შერა ახლა ილუზიები იმპერიალისტთა "აპარლამენტარიზმის" მიმართ.

" H 377 (U) 1000 (U) 100 (U) 1

112 EGENING CHEMANX MACHA

სტალინაპაღში კონფერენციის დროს სუდანის წარმომადგერელშა აზღელ ომარმა დასაგლეთის კორესიანდენტენს მოაგონა ამტიატის შექოთებული შტატების სახელოვანი მოღვაწის აბრამ ლინკოლის სიტყვები: "შეძილება ცოტა ხნით ყველას მოტყუება, შესაძლებებლა ზოგიერთები სულ მუდამ ატყეო, მაგრამ შეუძლებულია ხიკერთები სულ მუდამ ატყეო, მაგრამ შეუძლებულია სულ მუდამ ყველას მოტყუება". ცხადია, რომ ლინკოლის ეს რჩევა დაგიწყვბული აქვთ აქრიააში.

შეერთებული შტატები ჯერკიდევ ცდილობენ დაარწმუნონ აფრიკელები თავიანთ "გულწრფელ მეგობრობაში", მაგრამ როგორც იტყვიან, ტყუილს მოკლე ფეხები აქვს.

აზღელ ომარს დასავლეთის კორესპონდენტი შეეკამათა, მან თქვა, რომ ამერიკის იმპერიალისტებს "გული სტკივათ, როდესაც აფრიკის, აზიისა და ლათინური ამერიკის ხალხთა ტანჯვას ზედავენო".

— გული მერევა, როცა ასეთ ტყუილს მეუბნებიან! —თქვა ომარმა, ამოიღო ბატარა რვეული და წაი-

ფელიქს მუმიე

კითხა, —8ხოლოდ ამ უკანასკნელ წლებში ამერიკის მინოპოლიების პირდაბარი ინეუსტიცია აფრიკის ეპინ წებში იცეგენ ტებკად გაობარდა და აბლა ორ მილიარდ ღოლარს აღწევს. 1946 წლიდან 1953 წლამდე ამერიკელმა კოლინიზატორემმა აფრიკულია ემებალე გაცის მედეგად 1, 18 მილიარდი დოლარი ჩაიჯიბეს.

— მოიცა ერთ წუთს, ომარ,—შეაწყვეტინა აბდელს ლაპარაკი უგანდის წარმომადეგნელმა იმოაგიმ მუ-კოზი,—შე მანდა ამ ვაკაბატის თვალები ავუხილა. ია, რასა წერს ამერიკის ჟურნალი "უოლდ ეფნეა": "ფრიკა ნატოს სამხრეთ ფლანგზე მღებარეობს... ის ძალიან ზელმარელით. ბაზებისათვის, რავაგანაც აქუდან შეიძლება კონტრიერიშების წამოწყება იმ შემოტარები, თუ დასავლეთ ეგრობა მტრების მიერ ნეგიტალიზებული იქნება სამხედრო მოქმედების დარის!" დასავლეთს არ სურს განობალება, რადგანაც თქვან გინდათ სისხლში ჩააბშოთ აფრიკელ ხალხთა ეროვ-ნულ-განმათავისუფებელი მოძრაობა.

— მეც მინდა ერთი ტაქტი მძაგაგანით. საუბირში ჩაერია კამერუნელი, — აი, რას წერს შეერთებული შგატების აფრიკის კომიტეტის თაემჯღომარე ჯონ განტერი:

"ამ ზღაპრულ კონტინენტს - (განტერი აფრიკაზე ლაპირკობს) სასიცოცხლო მნიწენლობა აქეს დასაფლობა აქეს დასაფლი სამყაროსაფოს არა მიზტო დიდმწინებლოვანი სტრატევიული მდგომარეობის გამო, არა მარტო იმიტომა, რომ იქ უზგად არის ნეღლეული, არამედ იმიტომაც, რომ იჩ ჩვენი უკანატენლი საზღვაბია, აზიის დიდი ნაწილი ჩვენთვის დაკარგულია. მხოლოდ აფ-რიკა ზემზიგერენია¹⁸. არას იტყვით თქვენ ამის შესა-ხებ?— მოულოდენლად ფემ-იტერიანა საპეთ-ეთან სამულია.

— გულახდილად რომ ვოქვა, მე არ ვაპიჩებდი ოქვენს საუბარში ჩაბივას. მაგრამ რადაანაც შემეგითხეთ, ჩემს აზრს გამოვიქვან, —ევპასუზე მე. შეგროებული შტატტა (ცოლოზენ დაიკაურ აღრაკაში ინგლისელთა, ფრაგთა, ბულვიელთა და პორტუგალიელთა ადგილი. მაგრამ აფრიკელი ხალხი ამისათვის როლი იბრძვის. აფრიკა უკვე კარგად არჩვეს მტებრა და მოყვარეს, ეს არციუ იქც ინელია. აი, მოისმინეთ რას ჟუზნება ფრენსის ზოლოტოი თავის მო-სმეწებაში ამგრიკის სწაბს, ""შეგრთებული შტატები დაინტერესებული არიან იმაში, რომ... გახახორკიელინ აფრიკაში საკუთარი მორალური ხელ-

— ჩვან კარგად ვიცით რა ფასი აქეს ამ "მირალურ ხელმდავნლობას,"— თქვა აქამდე ჩუმად მყოფმა ალგირის წარმომადგებულმა ზიმურლემშა, წარმოიდგინეთ ჩემო დიდად წამებული სამშთზული, იქ ხომ ამერიგის მომების საგვება იქ მომ ამერიგის ტკიები ართმევან სიცოცხლეს ალფირელემას, იქ მოლიინ-ნახევარი ადამიანი, დამწყვაფული კონცლა გერებში, კოველ დღე უცურებს გულზე მიშვებიდ ამერიკულ აგტომატებს. ნატოს მორალი მხოლოდ სისხლი, სიკვილი და მხელობა.

მახსოვს ამ სიტყვების შემდეგ დასავლეთის კორესპონდენტები ჩამოსცილდნენ ჩვენს ჯგუფს. აფრიკელმა მეგობრებმა გულიანად გაიცინეს.

— გახსოვთ მეგობრებო, — თქვა ჩაპეიმ, — როგორ უყვარდათ ერთ დროს კოლონიზატორებს ინგლისელი პოეტის კიპლინგის სიტყვების გამეორება. ეს იმპერიალისტთა "ბულბული" ამბობდა:

"... დასაფლეთი არის დასავლეთი, აღმოსავლეთი "თ—აღმოსავლეთი და ისინი არასოდეს არ გაექანებიან ადგილებიდანო". როგორ სასტიკად შეცდნენ იმპერიალისტები... აზიის შემდეგ ძალოვანი ფრთები გაშალა აფრიკამ და მალე, სულ მალე ყველა დაჩაგრული სალხისათვის ამოვა თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობის მოკაშკამე მზე.

გამოჩენილი აფრიკელი პოეტი მკაი, ახასიათებდა რა კოლონიზატორთა როლს აფრიკაში, წერდა: "ქოლონიზატორებშა ჩვენ გამოგვიგზავნეს მოქადაგეები და ბოთლები, ბიბლია და დენთი".

შენ მართალი იყავი, ჩემო აფრიკელო მეგობარი! კოლონიზატორები ფენიქსები როდი არიან მათ აბ შეუძლიათ, როვორც ზღაპრულ ჩჩტებს, სიკედილის მოახლოებისას დაიწვან ბუდეში და შემდეგ ნაცრიდან ისევ ალსდგნენ.

მალე, სულ მალე აფრიკის ლამაზ კარებზე ოქროს ასოებით იქნება წარწერილი- "აქ მარხია კოლონიალიზმი".

ლენინური პრემიის ლაურეატი პროფესორი ნიკოლოზ ანთელავა

უკანახკნელ წლებში ხაბჭოთა ქი რურგიას დიდი მიღწევები აქვს. ეს ძირითადად შეეხება გულ-მკერდის ორგანოთა ქირურგიული მეთოდებით მკურნალობას. ჯერ კიდეგ ახლო წარხულში გულ-მკერდის ორგანოები ფილტვები, გული, შუახაყარი,ქირურ გებისათვის აკრძალულ ზონად რჩებო და. მედიცინის უკანასკნელი წლების მიღწევებმა —ფილტვებისა და გულის ფიზიოლოგიისა და პათოლოგიის ღრმად შესწავლამ, გაუტკივარების სრულყოფილი მეთოდებისა და შოკის საწინააღმდეგო ეფექტური ლონისძიებების დამუშავებამ, ანტიბიოტიკების აღმოჩენამ, ოპერატიული ტექნიკის გაუმჯობისებამ, აგრეთვი ქირურ გიული კლინიკების ხპეციალური აპარატებითა და ინსტრუმენტებით გამდიდრებამ — ქირურგებს შესაძლებლობა მისცეს შექრილიყვნენ ამ "აკრძალულ ზონაში". ამის შედეგად გულ-შკერდის ორგანოთა ქირურგია bambobs Famade astos badamos jagშირის მრავალი კლინიკისათვის.

საქართველოში, გულ-მკერდის ქირურგიაში თვალხაჩინო მიღწევებია მოპოვებული. ჩვენ გვინდა გიამბოთ თბილისის ექიმთა დახელოვნების ინს-

ტიტუტის [ქირურგიული კლინიკის მუშაობაზე, რომელბაც ხელმძღვანელობს საკავშირო სამედიცინო აკადემიის წევრ-კორებპონდენტი, მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე ლენინური პრემიის ლაურეატი პროდებორი ნიკოლოზ გარაენის მუ ანთელავა.

მძიმე და რაული გზა გაიარა ნიკოლოზ ანთელავაშ. ცხრამეტი წლის განმავლობაში ის მუშაობდა ზუგდიდის მაზრახა და აფხაზეთში. თავისი პრაქტიკული მუშაობის პირველ წლებიდანვე მან დაიწყო ახალი გზების ძებნა ადამბინის სიკოცხლის გახანგრალივებისათვის.

ჩაგარებული მუშაობის ლრმა ანალიზი, ავაღმყოფისადმი გულისმმიერი მოპყრიბა, ხურვილი შეუმხუბუქო განცდები და ეცალი მის გამოჯამმრთელეაბა—ყველი ეს თვისებები ნიკოლოზ ანთელავას მთაუნერგა მისმა მახწავლებელმა, საქართველიში კირურგიის ფუძემდებელმა "კადემიკოსმა გ. მუსაძემ.

ნ. ანოელავას მეცნიერული ერუდიცია კითვე ფფრო გაპმდიფრა ერთწლიანმა მივლინებამ გერმანიაში. იქიდან დაბრუნებას შემდეგ მან დაიწყო ფილტვებას ტუბერკულოზის ქირურგიფოლი მეთოდების შესწავლა. განოქშული გერმანელი ქირურგის, ზაუტიბირუბის კლინიკაში მუშაობამ ბევრი რამ მისცა მას მომავალი მიოლგურიბასთვის. ნ. ანთელავამ, ჯერქ ადეგ 1924 წულს დაიწყო ფილტვებას ტუბერძულოზის ქირურგიული მკურნალობის ახალი მეოოდების გამოცნენა, თავბის მუშაობის შედეგებზე 1923 წულს მან მოაბსენა საქართველოს ექიმთა ყრილობას. ნ. ანთელავას ჯერ კიდეგ ახალგაზიდა ექიმს, უურადღებით უსმენდენე პიღარა პროდებორები, რომლებმაც სათანადოდ შეყააბეს ნამეთის კირურგის გამხმედაობა და ნოგაფისობებს.

ამის შემდეგ იწყება მეცნიერის უფრო ნაყოფიერი მუშაობა. იგი სწავლობს და ამუშავებს არა მარტო დუმერკულოზის, არამედ ფილტვების სხვა დააგადებების, გულახა და შუახავარის ქირურგიფლი მეთოდებით მკურნალობას. ყოველწლიურად გროვდება გამოცდილება, მდიდრდება დაკვირვებები და ნ., ანოელავა ზედიზედ სეემს მონოგრაფიებსა და სახელმძღვანელოებს, რომლენმაც მას სახელი გაუთქვეს არა მარტო საბჭოთა კავშირში, არამედ მის საზღვრებს გარეთაც, ერთ-ერთ მრომას მიენიგა ს. ნ. ფეოდოროვის სახელო-

პროფ. ნ. ანთელავა ოპერაციის დაწყებამდე ექიმებს უხსნის ავადმყოფის მდგომარეობას

L N U M U & CO MET JUSTIMANIA JUSTIMANIA

Charge 6. 20000

ბის პრემია. ანთელავის მონოგრაფიები თარგმნილია ჩინურ და ხლოვაკურ ენებზე, ნ. ანთელავი თამთც წელზე მეტია უანვაროდ მუშაობს ხალბის სა კეთილდღეო და ამ წლების განმაფლობაში მოემსახურა ათასობით ავადმყოფს, გააკეთა მრავალი ურთულები თპერაცია, გადაარჩინა უამრავი ხიცოებლე.

ფილტვების ოპერაციების დამუშავებისა და პრაქტიკაში მათი დანერგვისათვის ნ. ანთელავას საბჭოთა კავშირის სხვა გამოჩენილ ქირურგებთან ერთად მიმდინარე წლის 22 აპრილს მიენიქა ლენინური ბრემია.

განსაკუთრებით მრავალფეროვანია, ნ. ანთელავას მეცნიერული მოღვაწეობა უკანაკნელ ბანში, როდესაც თხილიბის I კლინიკურ საავაღმყოფოსა და ტუბსავაღმყოფოს ბაზაზე შეიქმნა გულ-მკერდის ქირურგიის ცენტრი.

კლინიკა მოწყობილია უაზლები ქირურგიული აბარატებითა და ზელაწყოებით, რომლებიც აუცილებულია გულ-მკერდის ორგანითა დაავადების დაიგნოსტგიქბათვის. აქ მომფშავე აბალგაზოდა ქირურგები ძალას და ენერგის არ ზოგავენ ადამიანის სიცოცხლის გაზანგრძლივებისათვის კლინიკაში გზადებით ავადმყოფებს, რომლებიც ჩამოსული არიან რესპუბლიკის მორეული რაითნებიდან, საბჭოთა კავშირის სხვალასბდა ქალაქებიდან. კლინიკაში მიღებული ავადმყოფი, რომელსაც აქვს გულის თანდავოლილი და შეძინილი მანგი (მიტრალური ბგრელის სტენოზი), ჯერ შეისწავლება კომპლექტურად, საამიხლი მედიცინის სხვალბსად ადაგის სპეციალისტები ატარტებნ კონსულტაციებს. კლინიკაში მუშაობენ გამოჩენილი თერაპევტები პროფეხორები ვ. გერბა-

შია და ა კანდელაკი.

დები ა კანდელაკი,

დებით აზუსტებენ დააგნოზა. ავადმყოფის ბრონქებში ან გულის დროუში

დებით აზუსტებენ დააგნოზა. ავადმყოფის ბრონქებში ან გულის დროუში

შემყავთ კონტრახტული ნივოიერება. ეს კი გამოავლენს პათოლოგიურ

იცლილებებს ზემოაღნიშნულ ორგანოებში. გულში შემყავთ ზონდი, რომე
თლი შეეროებულია აპარატიან. ამ აპარატის საშუალებით ბზომება სისხლის

წნევა, დგინდება კანგბადისა და ნახშირმყავას პროიეტგული შეყარდება

გულის დრუში. გამოკვლევის ეს როული შეთოდები საშუალების აძლევს

ქირურეს თქერაციული სარუვლის საბოლოო დასკვნის გამოსატანად.

აი გადაწყდა ოპერაციული ჩარევა, რომელიც მამდინარეობს ასისტენტებისა და თერამეგები აქტიური მინაწილეობით. ისინთ კარდიოსერისი ტებისა და თერამეგების აქტიური მინაწილეობით. ისინთ კარდიოსერისი ქმუალებით გულია სენაში აკვირდებია შე შციტის ცედილებებსის ქმუალებით გულია სენაში აკვირდებია შე შციტის ცედილებებსის ცერაციის მინაციტები ა სიგებომეტტის მეწაციობი მიტლი მანაციტები ა მონაციტები ა მინაციტები ა მიზაციტის გარატულიც განატებნ ნარკოზსა ობერაციის დროს გაკვირვებას იწვევს ბროლი შებდვით აგებენ ქირურგიულ მაგიდასიან მეფლი ასიბტენტები, ექთანები, თე შებდვით აგებენ ქირურგიულ მაგიდასიან მეფლი ასიბტენტები, ექთანები, თე რა უნდა პროფებორს და სწრაფია აწვადან ანსტრუმენტებსა. ოპერაცია დამთავრდა, საბეგაბრწყინებული ქირურვი დამშვიდებული იბანა ხელებს, ყველაფები რიგზეა. ავაღმყოფი გამყავთ პალატაში. ამიერიდან დგი იმყოფება ექმთა მეოვალუურეიბის ქვენ. გადა ორი კვირა და ავადმყოფი ილება ექმის გავადმყოფი აღარ ჰქვია, ეწერება

აქვე გვინდა მკითხველს გავაცნოთ რამდენიმე ავადმყოფი, რიმლებიც გაჯანსალდნენ პროვი, ნიკოკოზ ანთელავას კლინიკაში, მარგარიტა ს კლინიკაში მაღებული იქმა მგანეს გამო გულის მუშაობის მომდით, დააგნიზა მიკაში მაღებული იქმა მგანეს გამო გულის მუშაობის მომდით, დააგნიზა მიკაში მაღებული ჩა-იყვა აუცილებული გაუციალებული გაუცეთა თატრაცია ნარკოზის ქვეშ, რომელიც დამოაგრდა კარგად გადმუფატი გაუცეთა თატრაცია ნარკოზის ქვეშ, რომელიც დამოაგრდა კარგად გადმუფატი გაუცეთა თატრაცია ნარკოზის ქვეშ, რომელიც დამოაგრდა კარგად გადმუფატი გაუცია მარგარიტა სა გამობახებულ იქნა კლინიკაში შესამოწმებლად რომელიდ განატული იქნა კლინიკაში დაგნოზით: მარგაენა ფილგავის ზემო წელის. სამანავნე გამოკვლევების შედეგად დაგანოზი დადაგხურდა, გაკეთებული იქნა კოდიტამა ზემო წელის. გავადმყოფმა თატრაცია კარგად გადაიტანა. დღეისათვის დაინოზ უ. ჯანსალი და შრიტისტინარიანია.

და თოოიიუთოიათა. მრავალი ახეთი მაგალითის დახახელება შეიძლება. ეს მაგალითები ნათლად მოწმოზენ გულ-მკერდის ორგანოთა ქირურგიული მეთოდებით მკურნალობის ეფექტურობაზე.

ტოვებენ რა კლინიკას, ადამიანები, მადლობის გრძნობით იგონებენ ექიმებს, რიმლებმაც მათ დაუბრუნეს სიცოცხლე და შრომის უნარი.

.

- პაჩტიისა და მთავრობის ხელმძლვანელები ი. ა. გაგარინთან
  და მისი ოვაზის წევრებთან ერთად.
   იური აღექსის ძე გაგარინი, მისი ცოლი ვალენტინა ივანეს
- ა. იუთი ალეტიი და შეილი დენა. 4. თ. ა. გაგარინს კოსმოსიდან დაბრუნებას ულიცავენ კოდე.
- გები. 5. გაგარინი თავისი შვილით ლენათი.
- ჩაკეტა გაფრენისას.
   გაგარინი კოლეგებთან ერთად აეტობუსით მიემგზავრება გიგანტორ კოსმოდრომისაკონ.

პირველი კოსმონავტი, საბჭოთა კავშირის გმირი იური აღექსის ძე გაგარინი

ᲙᲕᲚᲐᲕ ᲡᲔᲛᲡᲐᲔᲘᲑ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲒᲐᲠᲓᲐ.— ᲥᲚᲓᲔᲑᲘᲡ ᲡᲠᲝᲚᲐ, ᲕᲐᲠᲡᲙᲕᲚᲐᲕᲗᲐ ᲪᲕᲔᲜᲐ, ᲚᲡᲐᲖᲚᲕᲠᲝᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲛᲪᲘᲠᲝᲐ ᲒᲐᲜᲪᲓᲐ! ᲐᲓᲐᲕᲘᲐᲜᲘᲡ ᲒᲐᲓᲘᲓᲓᲐ ᲠᲬᲔᲔᲜᲔ!

\$3,690; 094050; 9069390; 3060700 9099399937960966 6499733 93 0040997331 0396 9708469700 0396 970866970

განდინაჩვ წლის 12 სპრილს კიცობრითხის თბეორიაში ბირველად სეგნმა სამშობლომ წარსტებით განსორციულა თანიშგზიერ ბომალდ "თქორიელათით" აგამიანის გაფრება კომპონერ საურცეში. ბირველი დაგინის, რინელზე კომპონი შვალშის, არის ჩეგნი სამშობლობ

დლ მგინანგ კომონაგებ—მათის იური ალგმას ძე გაგაზინა. სამეთა ხალი ამკონა ტირი გაგაზინა განობით, ალბაცებული მეცნაგრებით, ინებნიებით, ტეგნიკონებით, ზუნებით, რომლებზაც თავიანით გომგსა და გელი ზაქმოდეს კომოსიურ ზომალდ "ალმოსაგლგიის" ზეგმნასა და მის გამოსედაგურებილ გაფრენაში.

საპუცნიტაოშორისო სიგრცის გამოკვლევას უღიღესი საპუცნიტო და პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. რომ არაფერა ვის წმინდა მეცნიტრულ არსზე. საკმარისია აღინიშნოს იუნდაც ის, თუ რამღვნად მნიშვნელოვანია საპლანეტათშორისო სიგრცის შეცხწავლა მომაგალი ასტიონატისათვის მოსალოდნელი ტრასების გამოსაგლევად. მას შემდეგ, რაც მიმღინარე წლის 12 აპრილს საბ-

ანას შემდეგ, რაც მომდიბარე წლის 12 აბროლს საჰგოთა კავშორი განორციელად "ისმ ისოქი სიტრცეში ადამიანის გაფრენა და მისი უვნებლად დ ცდამინზაზე დაშვება, შორეელ ბლანეტებზე ადამიანის გაფრენაა უკვე არ არის ფანტაზია. მორს არ არის ის დრო, როდესაც კოსმოსური ხომალდები ადამიანებითურთ გუზს ათავები მთვირისა და სხვა ცოური სხულებისაკენ. მაგრამ ამჩსათვის ჩენ კარგად უნდა შევისწავლოთ ს სიგრცე და ას გზა, სადაც მოუხდებათ გაგლა ჩევნს კოსმოსურ მგზაგრებს. ამიც ერით სახალზო თვითმცრინაგი არ გაფრინდება უცნობ ტრასაზე თუ იგი მცრინაგი არ გაფრინდება უცნობ ტრასაზე თუ იგი მცრინაგი არ გაფრინდება უცნობ ტრასაზე თუ იგი თ თიიქოს საკვირველია—რა უნდა შეხვდეს თვითმცრინაგს ჰაგირმ! მაგრამ, როგორც ცნობილია, ეს აუცილებულია თუნდაც საჰაგრო «ობმოებისა დასად-

მითუმეტეს საჭიროა კოსმოსური სივრცის დეტალური შესწავლა, რათა უსაშიშრო გავხადოთ კოსმოსური ხომალდების ფრენა. სხვა მეცნიერულ და ბრაქტიკულ დანიშნულებასთან ერთად ეს მიზანიც აქვს ჩვენი მეცნიერ-ტექმიკოსების მიერ მიმდინარე წლის 12 თებურვალს გამვვბულ ავტომატურ საპლანეტათშორისის სადგურს ვენერის მიმართულებით.

აგრამ შეიძლება იკითხოთ, თუ რატომ იქნა არჩეული პლანეტა ვენებია. ეს არჩევანი სრულიად ბუწებრივი იყო, იცს სხეულებიდან მთვაბის შემდეგ ყველაზე ახლის მოცემულ პერიოდში ვენები ბირობები ყოველთვის ერონაირი არაა. ზელსაგრელი პირიზები ყოველთვის ერონაირი არაა. ზელსაგრელი პირიხები მხოლოდ დროის გარკვეულ შეუალედშია ვენერისათვის ეს ხელსაგრელი შეუალედ ირ თემდვა და მეორდება დაახლოებით ყოველი ცხრამეტი თვის შემდეგ. რაკეტის სტარტისათვის ხელსაგრელი იყო 1861 წლის დასაწყისი. მარსისათვის ასეთი ხელსაგრელი პირიზები დადება არი უაღრეს წულწფალ გაზეგების მერდეგ მოგარისეგნაც მხოლოდ გარკვეულ ბერიოლშია ხელსაგრელი რავეტის გაშვება, რაც (მადაა, მერდეგ მოგარისეგნაც მხოლოდ გარკვეულ ბერიოლშია ხელსაგრელი რავეტის გაშვება, რაც (მადაა,

მეორეც, გენერაზე არჩევანი იმიტომ შეჩერდა, რომ უახლოესი პლანეტებიდან ყველაზე ნაკლები ვიცით გენერაზე. მაკალითად, მზეს უფრო კარგად ვიცნობთ, ვიდრე გენერას, მიუხედავად იმისა, რომ ზოგექრ ვენერა თითქმის თოხჯერ უფრო ახლოს გვიახლოვდე-

ბა, ვიდრე მზე.

ასტრონომებს მრავალი ლამე გაუთენებიათ ექნერაზე არსებული ფიზიექრი პირიმების შესასწავლად, მრაგალი თეორიებისება შექმნილი, მაგრამ ვეწგრა დღემდე ჯიუტად ნახაეს თავის საიღუმლოებებს. ვების ასეთი საიღუმლოება გამოწვეულია მისი ატმისდერის მიემივი დრუბლიანობით.

გუნერა თავისი ოდენობით, მასით, სიმკვრივით თთთქმის დეღამიწის ოდენაა ჩვენ ზუსტად ვიცით მზის გარშემო ვენტიას შემთულის პერითლი, საგზად ვიცინობთ მის ორბიტას, მაგრამ არ ვიცით თუ რა პერითდით ბრუნავს ვენერა თავისი ღერძის გარშემო, იინაიდან დრუმლიანობის კამო ვენერას ზუდაპირისა-

თვის ჯერ არავის შეუხედია.

შეიძლება მკითხველმა გადაჭარბებული წარმთლგენა იქონიის გუნერას დრუბლების სიმკვრივეშე- აღსანიშნავია, ოომ როდესა გაეტტებიდან გადაღეს დედამწეს სურათი 150-200 კილომეტრი სიმაღლიდან. მიღებულ იქნა დედამწეს გამოსახულება, სადკს ტტისცერისა და მასში არსებული ღრუბლების გამო დედამიწეს ზუდაბირის არც ერთი ღეტალი არ გამოჩნდა.

როგორც (ნობილია, ჯერ კიდევ ირასი წლის წიათ (1761 წ.) ლიმინოსოვმა აღმოაჩინა ვენერას ატმოსფერო. საქტრული გამოკვლევები გემტენებს, რომ ვენერას ატმოსფეროს ზედა ფენები (იმ უცნემში, რომლებიც მოთავსებულია ღრიებლებს ზევით) ვანგბადი შეიძლება იგოს დღიციანების მთელ ატმოსფე-

8 0 3 0 4 3 1 6 4 3 3 5 0 0 3

გენერაზე რადიოდაკვირგემები მიგვითითებენ იმაზე. რომ მის ატმოსფეროში ხდება ძლიერი ელექტრული განმუხტგები მსგავსი დედამიწაზე ჭექა-ქუხილისა, მხოლოდ ათასჯერ უფრო ძლიერი ვიდრე დედამიწაზე.

ყველა ეს ცნობა ეხება ვენერას ატმოსფეროს ზედაფენებს, მაგრამ რა სიმაღლეზეა ეს ფენები ვენერას ზედაპირიდან, ჩვენთვის უცნობია, რადგან არ გიცით მისი ღრუბლების სიმაღლე.

და აი, ამ საიდუმლოებით მოცული ბლანეტისაკენ წავიდა კოსმოსური რაკეტა. ამიტომაა, რომ მთელი მსოფლიო აღტაცებით ლაპარაკობს ჩვენი მეცნიერებისა და ტექნიკის თვალსაჩინო წარმატებაზე.

%M80 408 306040%0

გენერას დიამეტრია 12,5 ათასი კილომეტრი, ე. ი. იღედამიწა და ვენერა ზომა-წონით თითქმის ერთნაი- ბრები არიან ვინაიდან გენერა გაქილებით ახლოსაა ზომატი არიან ვინაიდან გენერა გაქილებით ახლოსაა ზეცნიტები ფიქრობდნენ, რომ ვენერაზე ტემპერატერა მეადგენდა 80-80 გრალესს. მაგრამ საპჭოთა მეცნიე-რემმა ა. ეუზინა და ა. სალომონოვიჩმა რადიოდაკ-ვირეებების შეფეგად დაადგინეს, რომ ზზე, როცა ზე-იტშია, ვენერაზე ტემპერატურა აღწდეს მიგრადუსამშე გრადუსასმდე ეფებაი

გენერაზე ლნოუბლები არასოდეს არ იფანტება. გამოჩენილმა სამჭოთა მეცნიერმა წ. ბარაბაშოეგა 1949 წელს გამოთქვა მოსპრება, რომ ვეგერაზე არსებობს უზარმაზარი ოკანე. 1955 წელს ამავე დასკნამდე მივიდნემ ამერიკელი მეცნიერები მეზფლი და უიბლი 1880 წელს კი ვენერას ატმოსფეროში წყლის ორთქლიც შვამჩნიეს, თუმეა დღემდე ზობტად. არაა გამორკვეული ამ ატიმოსფეროში კანებადის რათღენზობა.

ამერიკელმა მეცნიერებმა 1932 წელს მოუნტ ელსონის ობსერვატორიაში აღმოაჩინეს ვენებიას სბექტრში არსებული ფირო ზოლები ეს კი მოწმობს იმას, რომ ვენების ღრუბლებს ზემოთ დიდი რათღენობით არის ნახშირორგინგის აირი, ხოლო ღრუბელთა ქვემოთ უნდა იეის კანებაგის და წყლის ორთქლი.

ლამით ვენერაზე ცა 50–ჯერ უფრო ნათელია, ვიდრე დედამიწაზე. ეს აღმოაჩინა საბჭოთა მეცნიერმა ნ. კოზირევმა.

მეცნიერებს დღემდე ძალიან ძუნწი ცნობები მოეპოვებათ ვენერაზე—ამ ღრუბლიან და გულჩახვეულ პლანეტაზე.

და აი, როცა ვენერასკენ მიფრინავს საბჭოთა ავტომატური, საპლანეტათშორისო საღგური, გვჯერა სულ მალე გაგვიმჟღავნებს თავის საიღუმლოებას ბურუსში გახვეული პლანეტა.

LMONL 37721Marn F126 LM21697

პირისპირის" დაწერამდე და შემდეგაც მუშაობის პროცესში უხვად ვაგროვებდი ნაწარმოებში გამოტანილი და გამოყვანილი ისტორიული ამბებისა თუ პირების შესახებ არსებულ მრავალ მასალას, იმ ამბების მომსწრე და მონაწილე, ჯერ კიდევ ცოცხალ ადამიანთა ჩვენებებს, მოგონებებს. ამ უამრადოკუმენტიდან ჩემთვის საჭირო, დაastsbasonagem asbsლას ვარჩევდი და რომანში მის მხატვრულ დეფორმაციახ

ებდენდი. ამას თან ერთვოდა ჩემი პირადი მოგონებანი;
— რომაშში ალებულ 1917-1921 წლებში სიუდენგი ვიყაი. ოქტომბრის და გრეთლების სიუდენგი ვიყაი. ოქტომბრის და გრეთლების და გრეთლების და გრეთლების და გრეთლების და გრეთლების გრეთ გის გრეთლების მოუდანდა. საქართველო კი მაშინ არატომბრის და გრეთლების მოუდანდა. საქართველო კი მაშინ არატოფილი ქვეთნა არ ფორ ჩემმ იმაშის შეთების და გრეთლების მოუდანდა საქართველო კი მაშინ არატოფოლი ქვეთნა არ ფორ ჩემმ იმაშის შეთების და გრეთლების ათვალ აზალუბული წრიდან გამოხული ახალგაზრდა კაქის— კორნელი მხეთქის გრეთლების გრეთლების გრეთლების გრეთლების და გრეთლების გრეთლების გრეთლების გრეთლების გრეთლების გრეთლების გრეთლების გრეთლებების გრეთობების მამავალ გზას. ამ ძობითად სოეფეტუბის საგრანალისასან ერთალ— ომანში

ლისათვის, მაგრამ მერმე თანდათან იღებს უფრო არსებით ხასიათს.

რომანის ახალ ვარიანტში მოავარი ფურალება ექცევა ამ ძირითადი თუმას გაღრმავებასა და განვითარე. განატის თუმას გაღრმავებასა და განვითარე. განატის თუმა, მასატის თუმა, მარემა განატის განატის და კავშირება განატის განატის და კავშირება განატის განატის და კავში ტება განატის განატის და კავში განატის და განატის განატის და განატ

დიეი იატელიგენციია იოგიავე თაგებე, გაბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისთვის ბრძოლა და გამარჯვებული ქართველი ბალბის შეხვლა ხამქოთა ხალზების ძმურ ოგახში, "პირიბამირის წერი 1330 წელს დავაწყი "ქელამ მოკოლებული, მახზე მუშაობას არ კანელების და კათველი აბალი ვარიანტი, ძველომ შედარებოლ უმჯობებცებების და გამცილის გამციანტის და გამციანტის გამციანტის მოგოლებული საბოლების გამციანტის მოგოლების გამციანტის გამ

მუშაობას არ ვანელებდი და ყოველი ახალი ვარიაბტი, ძველთას შედარებით, უმგალბებდებთა, მის ეპრათული და რუმელი საბოლოთ ვარიაბტი მზოდლიდ ამ ხუთი წლის წინათ დავამთავრე, ამრიგად, რომანზე მუშაობას ბარე თ(დახუთი წული მოკანდაშე, ახეთი ბანგარლიდი მუშაობა არ მარტო ნაწყრმოვიბის მოცულობით, არამედ მისი თემის სირთულითაც აისხმება, თუ ის სირთუთე ნაწალობრივ მიანც დაძლეული იქმებთდა, მედნიტიდა ჩემსთავს, ჩემი რომანი გამოიცა ჩვენზი, რუტეთში, ხულორუსიაში, უცხოუთშიცი,დაიწერა მრავალი რეცენზია, წურალები, რომლებშიც აღნიშნული იყო დარსება და ნაკლიც, იმ წერილებში ნეგატიურ კრიტიკას დიდად სგაჩიმოს დადებთი შეფასება, რაც მაფიქიტინებს, რომ ჩემს ნაწარმოტბე გაწეულ ამდებ შარომასა და ჯაცის მამოდ არ ჩამო განდით.

ono more on a constant of the constant of the

scatnelle floring

ᲗᲔᲘᲛᲣᲠᲐᲖ ᲯᲐᲜᲒᲣᲚᲐᲨᲕᲘᲚᲘ

303@M 808060L

(დაბადების 70 წლისთავის გამო)

8.8 შეთრე ლექსით დნებრის მმლავრ მუბას
იგრის დიეჩუმი გეთამაქება,
ალარა სწუბან, ჩვენოანვე მქუბან,
ალარა გამობაკოლაბი გამოკი,
გამის სავარელა მე შვილები:
გამის სავარელა მენმ განოფოლბა
აგა გამობან ენმს ქანოთულს, ვიეი,
მე გეწავებო შენს გუქრაინფლს;
აზი ამ მობაბა—ურდვევს და მგკიცეს,
მანად დიდებულს და მუქრაინფულს,
მხებული, მთესველი,, მწებენათ მშრითელი,
მეგენად მგკარივით მანალ გედინოს,
დმეგრიცით გალადაგუშრობელი
განგანოვილის მანო გედინოს,
დმეგრიცით გალადაგუშრობელი

3 M O C O 6 8 0

(პავლო ტიჩინადან)

მიედანზე, საუდრის გვერდით მოდის რევოლუ(ია),
— მწყემსი უძღვის აჯანყებულო, მეტჩს სიკფილმა უწის,
— მამ მშვილობიო! დარს ელოდეთ!
— აპა ჩქარა ცაჩენაზე!
დროშებიამ ბალმის გალდა დადგა ფეხის ცერებზე.
მოედანზე, საუდრის გვერდით ჩურჩულებენ დედანი,
— ცის სამოელო, მოვარევ, მათ გზის ანათებდე მეტავი!
მოედაზზე მტეტი დაჯდა, ადარ ისმის ჩქამი,

33 5 3 6 3 6 8 9 9 9 9 9

1905 წლის 17 დეკემბერს ხუდადოგის ტყესთან, ბარიკადებზე დაღუპული ცხრა რევთლუციონერის ხსოგნას

თუქა და ცაზე წება-ნება "როება შექი ეათქიწის, თბილისა მკერდზე უფარება თულის თუთრი ფანტელება, თუთლის თუთრი ფანტელება, თუთლის თუთრი ფანტელება, გარება გარი ცაზიება დაეგა, საბისაც ცარაას ზუთქლ ქარიშბლიან ბარიკადებს. ბანტელებულ ეალაქს თუთრად დამხობია თაქზე მთები. წებანა რეანის რაზელები. უბნიდ წებანა ლომეულები. გინის ჩეტების ქონეურები შებაროულის ნანმასთვია. შება მოსწყობი ცენზელის ზოლი შება მოსწყობი ცენზელის ზოლი ქფებს ნისლის აფრიანთა.—
ბარიკადზე ფენთის ბოლი
ფრომასავით აფრიალია ატადა სროლა, ცოდან თთქოს
ბამოინგია რისხვით მები.
ბელან კოლა მები.
გარი კოლა მები.
გარი კოლა მები.
გარი კოლა გარიალია,
გარი კოლა გარიალია,
გარიან კოლა გარიანი,
გარიან კოლა გალა მაგად.
გარიან გარიან გარიანი,
ზათქო, მანტატა გარიანი,
ზათქო, მანტატა გარიანი,
რომ რაზმეფოვას ფანის ალგა
მეპიანტატა მარწუნტაციი
ფინტაზი პარების ალგა
მეპიანტატა მარწუნტაციი
იღებება წითლად თოვლი,
იღებისა წარდა,

რაზმელები სასტიკ ბრძოლით "თროლებია პაროგადებს...

მაგრამ როცა ბრძოლა მკაცბი მეწყდა, ბოლიც გაიფანტა.

ნაბეს, იგვა ცხრა ვაქვაცი უკანასტი ფიკანტა.

ნაბეს, იგვა ცხრა ვაქვაცი უკანასტელ ბარიკა კოლი სარეკალან, გაილი სარეკალან, გარეკალან, გარეკალან,

წინ მიიწყეს გაციფებით.
იქვლება ბალამიეთ გაფილებით.
იქვლება ბალამიეთ გაგისებს (მინა მაგილის)
ელგა ცნინა მთას იქით წელება.
მაშინ, როკა სიქრცე ფუთრი
მაგიტებს განტებს გაფილების
მაშინ, როკა სიქრცე ფუთრი
მაგიტებს განტებს გაფილების
მაგიტებს განტებს გაფილების
მატებს განტებს გაფილების
მატებს განტებს გაფილების
მატებს განტებს გაფილების
მატებს განტებს გაფილების
შეციტებს განტებს გალიათბი
შეციტებს განტებს გალიათბი
შეციტიალებს ლაღალ გელი—
მანტებს განტებს გალმართული.

%72PP. 2049999

საქართველოს სახალხო მეუნნეთბისა და კოლტუოსი ამ გრანლობულ განგითარებას მოიცატ საქართველოს ისტორია", ტომი III, დამმბარე სახელმძღვანელო ნ. გებძენიშელოს რუდაქცითა, რომელიც აბამკოუზინთ გამოსცა სახელმწოგო გამომცემლობა "საბჭოთა საქართველობ", მტომში მოკლედ გაღმოცემულია საბჭოთა საქართველობ 40 წლის ისტორია.

სახელმძღვანელოს პირველ თავში—საბჭოთა საქართველო სახალხო მეურნეობის აღაგენით პერიოვი ში, ნაჩვენებია ის მძიმე მეშკვიდრეობა, რომელიც საქართველოს დაუტოვა მსოფლიო იმპერიალისტურმა ომმა და მეწშვვიკების საწწლიანმა ბატონობამ და აპიტიისა და ხალხის თავდადემული ბრძოლა ამ მეშკვიდრეობის დასაძლევად:

საქართველოში საშჭოთა ხელისუფლების განშტკიცებისა და კყონომიური და კულტურული აღმავლოისათვის უდილებს მნოშწელობა პქონდა ც. ი. ლენინის დირექტიკებს საქართველობა და ამიერკავკასიის კომუნისტებისადში სამჭოთა ხელისუფლების დამყარების ბირველ დღევბში. ეს იყო საქართველოში სოცაალისტური მშემებლობის დაშყების ლენინური გეგმა.

სახელმძღვანელოში სწორადაა აღნიშნული, რომ "საბჭოთა ხელისუფლების შებარნუნებისა და განშტიცვების ერთ-ერი საშვალგება ამიერკავასიაში წარმოადგენდა ხალხთა შეგობრობის განმტკიცება, საებრთველის, აზერბაიჯანისა და სომზეთის საბჭოთა რესპუბლიკების ფეფინაციული გაერთანება^{1,1} ვ. ი. ლენინის და ი. ბ. სტალინის მითითებებითა და ხელმძღვანელობით, ამიერკავასიის ბოლშეგიკემას, რომელთაც სათავეში ედგათ ს. ორჯონიკიძე, ს. კიროვი, მ. ცხაკიაი, ა. მიასნიყოვი და სხვ. ნაციონალ-უკლონის ტების წინააღმდეგ შეურიგებულ ბრძოლაში უზრუნველვეს ამიერკავასიის ფოდეტატიის, როგორც ამიერკავასიის ხალხთა ძმური მეგობრობის, განმტკიცების

სახელმძღვანელოს მომდევნო ოთხ თავში (II. III.

ზის საფუძველზე გადაშლილია კომენისტური პარტიის ხალმადანი ფაქტობრივი მასალების ანალიგიის საფუძველზე გადაშლილია კომენისტური პარტიის ხალმძღვანელობით ქართველო ბალბის უდიდესი
შემოქმედებითი ბრძოლის სუნათი სოციალისტური
საზოგადოების აშენებისათვის საქართველოში; ბრძოლა ქვეყნის სოციალისტური ინდუსტრიალოზაციისათვის, სოდლის მეურნეობის სოციალისტურ რელსებზე
გალაცვანა, კოლტურული რევილიციის განხორციელება.

სახელმძღვანელოს მექვსე თავი მიძღვნილი აქც საბქოთა საქართველოს ისტორიას ლიდი სამამულო ომბის პერიოდში. პარტიის სახულმძღვანულო დებულებებიდან გამომდინადი, ფაქტობრივი მასალების გააზრებული ანალიზის საფუძვობულ მიფებულია ნათელი სურათი ქართველი ხალბის ბრძოლისა, მამაცობისა და გმირობისა ზურგსა და ფრონტზე, ჩვენი სამფობლოს ყველაზე მიმმე განსაცდელის ჟამს, სახელმძლ-განელოში საქართველი სამაცობებების გარობების გამობაფობის გამობაფობის გამობაფობის გამობაფობის გამობაფობის გამობაფობის გამობაფობის გამობაფობის გამობაფობის გამაცობების გამობაფობის დებზი, ისე ომბის დღებში, არის ლებნის პარტია, ბოლმევი-კაბის აბიტა (სტალნის)

შრომის უკანასკნელ ორ თავში (VII და VIII) დახასიათვბულია საქართველი სახალხო მეურნეობის აღდგენისა და ობის შემდგომი განგთთარების, კონომიკისა და კულტურის ახალი, მძლავრი აღმავლობის ბერიოდში—1946-1958 წლებში, აქ მოთხრობილია სახელმძღვანელოში ნაჩვენებია ხალხის მასების, როგორც ისტორიის შემოქმედის როლი, როგორც მშვიდოზიან, ისე ომის პერიოდში, კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელი და წარმპართველი როლი.

"საქართველოს ისტორიის" III ტომი. (დამხმარე სახელმადეგანული) სამელია პერიოდის საქართველოს ისტორიის ყველა პრობლემის მონოგრაფილობა გარობლემის მონოგრაფილობა და გალებრობა დიდი ხანია ელოდა. იგ ჯავახიშვილი (ადაა. ამ წივნს ქართველი საზოლია ისტორიის ინსტიტუტმა კარვი საქმე გააკეთა, რომ თავა და განახორციელა მისი გამოცემა. გაგავანა გაგამა დამხმარე სახელმადებულის ამ დავებთი მხარევბთან ურთად, კქვს ნაკლოვანებები და ხარვეზებიც.

რადგან "ლიტერატურული გაზეთის" მიმდინარე წლის 13 და 20 იანგრის და 3 თებერელის ნომბებში მოცემული იე ფო დამმაზე, სახელმძღვანელოს რეცენ—ზია ხელივნების, ლიტერატურის და მეცნოერების სა-კითხებზე, 3ე ამ საკითხებს არ შევეხები, დაგკმაყო-ფილები ისტორიული ნაწილის ნაკლოვანებებზე მითთებით.

დამმარე სახელმძღვანელოში მოცემულია მტკიცეგა, რომ საქართველოში საბჭოთა ხელისუელების ბირგა, რომ საქართველოში საბჭოთა ხელისუელების ბირდა წელს ანისტული რეგოლუეციური კომიტეტი "ანროლეტარიატის დიქტატურის გარდამავალი ხასიათის სადალმწილებიტი ფორიზას" (გა. 12) წობნოაადაგნდათ. ეს
სახელმძღვანელოს ამ მონაკვეთის ავტორის კებრი შოსაზოებაა. თუმცა ამ მონაკვეთის ავტორის კებრი შომომხრეები, მაგრამ არსებობს მისი საწინაადმდეგი
მოსაზოებებიც, ამიტომ რეგოლუციური კომიტეტი წარმოაგვენდა თუ არა პართლებირატის დაქტატურის
სახელმწეფოებრიც ფორმაც, პირიპლემატურია, ჯერ კიდევ სადაკო საკითხია, აც მისია მს სახოთ შეტბან სახელმძღვანელოში, ფუიქრობ, არ არის მიზანშეწონილი.

სახელმძღვანელოში ზოგიერთ შემთხვევაში პერიოდისა და მოვლენების შეფასებისას დაშვებულია არასიზუსტე. მაგალითად, მეორე თავის მეოთხე პარაგრაფის ერთ-ერთ ქვეთავში—"დიადი გარდატეხა ქვეყნის სამეურნეო ცხოვრებაში", ნათქვამია: "ამ დროისათვის კაპიტალისტური ელემენტები სავსებით გამოდევნილია მრეწველობიდან" (გვ.100). როგორც ცნობილია, დიდი გარდატეხის წელი იყო 1929 წელი, ამ დროისათვის კაპიტალისტური ელემენტები მრეწველობიდან არ იყო სავსებით გამოდევნილი და სახელმძღვანელოს მტკიცება სწორი არ არის. აქ ავტორს ერთმანეთში აქვს არეული მრეწველობიდან კაპიტალისტური ელემენტების სავსებით გამოდევნა, რომელიც პირველი ხუთწლიანი გეგმის შესრულების შედეგად მოხდა, "ვინვის", საკითხთან მრეწველობაში, რაც პარტიის XVI ყრილობისათვის გადაწყვეტილი იყო მრეწველობის სოციალისტური ფორმების სასარგებლოდ.

ასევე არაზუსტია სახელმძღვანელოს მტკიცება, რომ სოციალიზმის გაშლილი შეტევა მოელ ფრონტზი ეფო მხოლოდ კოლექტივიზაციის განხორციელებაო (გა. 113). აქ შეციომაა დაშვებული, სოფლის მეურწეობის კოლექტივიზაციის განხორციელება მარტო კი არ იყო სოციალიზმის გაშლილი შეტევა მთელ ფრონტზე, არამედ სოციალიზმის შეტევა სწარმოებდა მთელი ფრონტით: მრეწველობაში, სოფლის მეურნეობასა და საქინელობრუნგაში.

სახელმძღვანელოში როცა ლაპარაკია, საქართველოს ბოლშვვიკური ორგანიზაციების ბრძოლაზე ახალი ეკონიმთური პოლტიკის გატარებისათვის, უნდაუფოლიკო მითითებული მისი გატარების თავისვბურებებზე ჩვენში, რომ ახალი ეკონომთური პოლიტიკის ერთ-ერთი ძირითადი შინაარსი იყო სახურსათო გა-

სახელმძღვანელოში სავსებით გამოტოვებულია ისეთი მნიშვნელოვანი მოფლენები ჩვენი პარტიისა და ხალხის ცხოვრებაში, როგორიცაა საქართველოს კომუნისტური პარტიის X და XI ყროლობები.

ასევე არაფერია ნა**თქვაში სამამულ**ო ომის პერიოდში კავკასიის დაცვის **ერთ-ერთ** უმნიშვნელოვანეს ფაქტზე—ქ. ორჯონიკიძესთან გერმანელი ფაშისტგმის განადგურებასა და **მასში ქართვე**ლი მეომრების მონაწილეობაზე.

სახელმძღვანელოს ზოგიერთი თავი და ქვეთავი თავისი სათაურებით ბევრი დაპირების მომცემია, მაგრამ სათაურებს შინაარსი ხშირად ვერ ამართლებს. მაგალითად, მეოთხე თავის პირველი პარაგრაფის ერთერთი ქვეთავის სახელწოდებაა "პარტიის ლოზუნგი" —"კადრები წყვეტენ ყვ~~ელაფერს". "სტახანოვური~~ მოძრაობის განვითარება საქართველოში" (გვ. 148). მაგრამ აქ ერთი სიტყვა არაა თქმული პარტიის ლოზუნგზე "კადრები წყვეტენ ყველაფერს". მეორე თავის მეორე პარაგრაფის ქვეთავში "ლიტერატურა და ხელოვნებაში" (გვ. 106), არაფერია ნათქვაში ხელოვნებაზე, მეხუთე თავის მეორე პარაგრაფში არის ქვეთავი "ქართული სოციალისტური კულტურის აყვავება. კულტურული რევოლუცია" (გვ. 178), მაგრამ აქ ლიტერატურასა და ხელოვნებაზე არაფერია 6sm/3s8n.

დამხმარე სახელმძღვანელოში არის ფაქტობრივი ხასიათის შეცდომები, მაგალითად, სამამულო ომის დროს კავკასიის ფრონტზე მებრძოლ ქართულ დივიზიებს შორის დასახელებულია 224 დივიზია (გგ. 251), სინამდვილეში ეს დივიზია კაგკასიის ფრონტზე არ ყოფილა. დნეპრის გადალახვის ათვის საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება 17 ქართველ მეომარს მიენიქაო (გგ. 255-256), —ნათქვამია სახელმძღვანელოში, ნამდვილად კი 30 ქართველ მებრძოლს მიენიქა. ციციშვილი და ალფაიძე მოსკოვის დაცვის პერიოდშია საბჭოთა კავშირის გმირებად გამოცხადებული (გე-245-246). ნამღვილად კი მათ საბჭოთა კავშირის გმირობა მიენიქათ 1944 წელს. რიონის პიდროელექტროსადგურის მშენებლობის დაწყებისა და მისი ვქსპლოატაციაში შესვლის სამი სხვადასხვა თარილია დასახელებული (იხ. 75-76, 94-95 და 130 გვერდები).

სახელმძღვანელოში არის აგრეთვე კორექტერული შეცდომები, რომლებიც აზრობრიც დამანინდებას იწვევენ- აი, ზოგიერით მათგანი: სახელმძღვანიცლოს ერთ აღგილას წერია "საქართველოს სახალბო მეურნეთბის განეთარების პირევლი ზლიწლიანი გუგმა მიილო საქართველოს კომენისტური პარტიის V ყრილობამ (გვ. 95). ნამდეთლად კომენისტური პარტიის VI ყრილობამ (გვ. 95). ნამდეთლად მიილი VI ყრილობამ (გვ. 95). ნამდეთლად მიილი VI ყრილობამ (გვ. 95). ნამდეთლად მიილი VI ყრილობამ ანტიის XVI კონფერენციისა წერია XV კონფერენცია (გვ. 95).

მიუხედავად ზემოადნიშნული ნაკლოვანებებისა და ხარვეზებისა, "საქართველოს ისტორიის" დამხმარე სახდიმძღვანელო ძირითადად მაინც ამართლებს თავის დანიშნულებას.

საჭიროა ავტორებმა გაითვალისწინონ პრესაში გამოთქმული კრიტიკული შენიშენები და ახალი გამოცემით სრულკუთეილი სახით მიაწოდონ მკითხველებს ეს საჭირო წიგნი.

Დოცენტი **ილი**ა **30**6ცხულავა

¹ აგტორები: ისტორიის მეცნ, დოქტორი ი. კაგარავა, ისტორიის მეცნ. კანდიდატი ნ. მაბარაძე, ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატი ნ. სტურუა და ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი ა. სურგულაძე.

² "საქართველოს ისტორია", ტომი III, გვ. 18, 1960 წ.

ჩვენი ჟურნალის 1957 წლის 5-6-7 ნომრებში იბეჭდებოდა ორდე დგებუაძის მოთხრობა "ღვთიშობლის მოტაცე-854.

სიონის ტაძრიდან გაიტაცეს უნიკალური ნივთი, ღვთიშობლის ხატი. სამძებრო განყოფილების მუშაკები ტაძარში შემთხვევით ნაპოვნ ტრამვაის ბილეთის საშუალებით მიაგნებენ მძარცველების

მძარცველებს, ბოშა მომღერალ მამაკაცებს, თავიანთ წრეში ყავთ ჩათრეული ვინმე რაისა მინდიაშვილი. რაისას ხარკოვში მიაქვს ხატი. სამძებრო განყოფილების მუშაკები გაჰყვებიან ქალის კვალს და ხატს ხელში ჩაიგდებენ. ერთ-ერთ მათგანს, რომელიც რაისას თავისი ბიძაშვილი ჰგონია, ყველაფერში გამოუტყდება ქალი, ამხელს იმ გარეწრებს, რომლებმაც დაშინებით გზას ააცდინეს იგი.

ხატი ტაძარს გადაეცა. მთავარი დამნაშაგენი ჯერ კიდევ არ არიან შეპყრობილნი. ასე მთავრდება მოთხრობის პირგელი ნაწილი.

ვბეჭდავთ მოთხრობის მეორე ნაწილს

განყოფილებაში შესასვლელ კართან პირტახია დამიხვდა. სანამ მინდიაშვილის ქალს რკინიგზის სადგურიდან თავის ბინამდე მივაცილებდი, ვლადიმერს სამუშაოზე მოსვლა მოესწრო, ის რატომღაც განყოფილების უფროსის ავტომანქანასთან იდგა დაღვრემილი და შოფერს ემუსაიფებოდა.

— როგორაა საქმე? ხომ მშვიდობაა? -გკითხე და მანქანიდან გადმოვედი. შემომეგება. თუმცა გამიღიმა, მაგრამ შევატყვე, რომ გული მშვიდად არ უცემ-

 — ეჰ, მშვიდობა არა... ამათი... ურიდებლად შეიგინა და ხელი უიმედოდ ჩაიქნია. ჩემთვის აშკარა იყო, რომ ახალი დარდი შეგვემატა.

— 60 nym?

— ამ დოყლაპიებს სტასი და საიდოვი დაკარგვიათ. — როგორ!

— წუხელ სახლამდი "მივაცილეთ", დღეს გათენებამდე მივაკითხეთ, მაგრამ სახლიდან არავინ გამოვიდაო. — მერე?!

— არც ფილარმონიაში იციან სად დაიკარგნენო.

ერთ ხანს ხმა არ ამომიღია გაი, სირცხვილო! მათ თანამოსაქმეებს უკრაინაში ვეძებდი, ყველას ერთად აყვანა მედო გულში და ისინიც კი დავკარგეთ, რომლების დაპატიმრება ყოველ წუთს შეგვეძლო. ჩვენს მეთვალყურეებსაც რომ "უყოჩაღნიათ!"

გულამღვრეული უსიტყვოდ შევბრუნდი, ცოტა ხნით ჩემს სამუშაო ოთახში განცალკევება მომინდა რატომღაც. შესა სვლელს მივუახლოვდი და უფროსმაც კიბის უკანასკნელ საფეხურზე ჩამოდგა ფეხი. მომესალმა, ხელი გამომიწოდა, მაგრამ უხერხულად შეიშმუშნა. ნაძალადევად გაღიმებულმა მითხრა: ალბათ ყველაფერი იცით და ჩქარი ნაბიჯით მანქანისკენ გასწია

— დიახ, ყველაფერი,—ავედევნე და განვაგრძე,—ბოროტმოქმედებს ვებრძვით და ამავე დროს დანაშაულს ჩავდივართ...

თუ ღმერთი გწამს, ნუ ფილოსოფოსობ! —გადმომიგდო მკვახედ და შუბლი შეიკრა.

maes essassods

ამ დინჯი კაცის ასეთმა თავშეუკავებლობამ გამაკვირვა. ნაბიჯით წინ გავუსწარი, რომ თვალებში ჩამეხედა, საყვედური მეთქვა, მაგრამ მისმა დაღლილმა, ზანტად მოღოღიალე თვალებმა მითხრეს: ეჰ, შენ ფიცხობ, მაგრამ ახლა, ერთი ჩვენცა გვკითხეო. შევდექი. უფროსიც დადგა, ჩაფიქრდა.

უკანდაბრუნებულმა შესასვლელში შევალაჯე და კიბეს ავყევი. პირტახიას ფე-

ხის ხმა მომესმა.

თუმცა საფეხურს საფეხურზე ვიცვლიდი, მაგრამ რატომღაც ვიცოდი, რომ უკან დაბრუნება მომიხდებოდა. და მეც არ ვჩქარობდი, არ მინდოდა ასე უსიტყვოდ გავცლოდი უფროსსა და მეგობარს, რომელთანაც ბევრი ჭირი და ვარამი მქონდა გამოვლილი. არც მას, გამოცდილ მაძებარს შეეძლო მეტად სერიოზულ რეიდიდან დაბრუნებულ ხელქვეითისათვის არაფერი ეკითხა.

კიბის თავზე მდგარ გუშაგს მივუახლოვდი. იგი მხედრულად გამომეჭიმა თუ არა, დაბლიდან ნაცნობი ხმა მომესმა. უფროსი მიხმობდა. სწრაფად დავეშვი კიბეზე. შენც წამოხვალო, ამოსძახა მან პირტახიას და ზღურბლზე შემდგარი დინჯად შებრუნდა, მანქანასთან მივიდა. შუბლშეკრულს ოდნავი ღიმილი ეფინა. "ფორდის" საფეხურზე ცალი ფეხი შედგა. ტყავის შავი ქურთუკის ჯიბეში ხელები ჩაიწყო და მხრები შეციებულივით წინ წამოიგდო.

მართალი გითხრა, ისედაც მოშხამულს, კიდევ შენი საყვედურების მოსმენა...—გესლიანად ჩაიცინა, მერე პირტახიას მიუბრუნდა, მძღოლთან დაჯექიო, უბრძანა და მანქანის კარი გააღო.

— სად მივდივართ?—ვკითხე, როცა ჩვენი მანქანა თავისუფლების მოედანზე გასრიალდა.

 მეტად სერიოზული დანაშაულის ადგილზე, მაგრამ ჯერ თქვენი მგზავრო3 m on b h m d s

ბის ამბავი მინდა მოვისმინო,—ის ისევ მოღუშული იჯდა. ღია "ფორდიდან"უსაზღვრო სივრცეში იცქირებოდა. "მეტად სერიოზულმა დანაშაულმა" გულზე მიკ-ბინა.

სულმოუთქმელად მოვყევი ყველაფერი, რაც თბილისიდან ხარკოვამდე გარდაგვხდა. ღვთიშობლის ხატის,—ამ განცდილი ამბის მოყოლა მეჩქარებოდა, რომ მერე ახალი შემთხვევა მომესმინა, იქნებ თავსამტვრევი, სახიფათო, მაგრამ ახა-ლი, საინტერესო.

უფროსი სულგანაბული მისმენდა, თაფლისფერი თვალებით მრავალმნიშვნელოვნად თუ გადმომხედავდა ხანდახან. როცა ყველაფერი ვუამბე, გულწრფელად გაილიმა, ყოჩალ ბიჭებო, კარგად გიმუშავიათო, ჩაილაპარაკა. ერთ ხანს დუ8და, მერე თვალები მოჭუტა და მე მომი-

 მინდიაშვილის ქალზე უნდა ვიფიქროთ. როგორც ჩანს, წყალწაღებული არ

უნდა იყოს...

საქართველოს სამხედრო გზაზე გაჭრილმა "ფორდმა" შლაგბაუმი გაიარა და თბილისის საზღვარს გასცდა. სპიდომეტრი ოთხმოცდაათს აჩვენებდა. უფროსი ხმაამოუღებლად იჯდა. ბორცვებსა და მდინარეს შუა გაწოლილ გზას გასცქეროდა. გაზაფხულის მზის სხივები დანამულ ასფალტს ელამუნებოდა. გული არ მისვენებდა, სანამ უფროსი

ახალ შემთხვევაზე ხმას ამოიღებდა. პირტახიაც მოუსვენრობდა, ყურადღება გამახვილებული ქურდულად მოიხედავდა და ავადმყოფივით ამოიოხრებდა ხოლმე. მაგრამ უფროსს დიდხანს ხმა არ ამოუღია. მერე, როგორც იყო, სიჩუმე დაარღვია, მაგრამ იმაზე, რაც ჩვენ არ გვასვენებდა, არაფერი უთქვამს. ანაზდად სპიდომეტრს შეავლო თვალი, როგორ მიჩაქჩაქებ, იჩქარეო, შეუტია მძღოლს და როცა მანქანამ მთელი სისწრაფით გაიწია, უფროსმა ღრმად ამოისუნთქა:

— ჩვენ ახლა საინტერესო შემთხვევის ადგილინეენ მიკემგზავრებით,—ისე ჩაი-ლაპარაკა, თითქონ ამ შემთხვევაზე ლა– პარაკი უჭირსო და ქურთუკის ჯიბიდან სათუთუნე ამოიღო. პირტახიამ ყურები დაცქვიტა, უფროსს მეც განაბული მივაც-

— მცხეთიდან დამირეკეს: ამ დილით, დაბიდან ოციოდე კილომეტრის დაშორებით, ვიღაც მონადირე მოკლული ქალის გვამს წააწყდაო ხევში. ექიმი, ფოტოგრაფი და ექსპერტი დაუყოვნებლივ გავამგზავრე, მე კი თქვენ დაგიცადეთ, - პაპიროსს მიეძალა, ჩაფიქრდა, —კარგია, რომ სადგურიდან დამირეკეთ, თორემ უთქვენოდ მომიხდებოდა გამგზავრება. — სხვა არაფერი უთქვამთ მცხეთე-

ლებს? — შეეკითხა ვლადიმერი. — სხვა რა უნდა ეთქვათ, როცა ჩვენს მისვლამდე გვამს არავინ მიეკარება?!

კარგ გუნებაზე არ იყო უფროსი. ენაწყლიანი კაცი, ახლა კრინტგაწყვეტილი იჯდა და უხალისოდ ათვალიერებდა გარემოს. სპიდომეტრის ისარი ასს ებჯინებოდა. ტელეგრაფის ბოძები საოცარი სისწრაფით მოექანებოდნენ. წყნარი ამინდი იდგა, მაგრამ ყურებთან ქარი გულგაბზარული ჭირისუფალივით წიოდა.

შორს, გზის ნაპირას "კადელოკი" და ჩვენი ოპერატიული "გაზიკი" დავლანდეთ. იქვე, ახლოს, ათიოდე კაცს მოეყარა თავი. მძღოლმა მანქანა დაამუხრუგა. ჩამოვქვეითდით. მარცხნივ, თვალსაწიერზე, გზის ნაპირს მეჩხერი თელიანი მიჰყვებოდა. მარჯვენა მხარეზე, თხრილს გადაღმა, იქ, სადაც მანქანები იდგა და რამდენიმე ცნობისმოყვარე მგზავრს თავი მოეყარა, ჩერგილივით შეკრული ბარდნარის კენწეროს ნიავი არხეინად არწევდა. ბარდნარს უკან, მოწითალო, მტვრით დაფარული განიერი ტაფობი იდო. აქედან კარგად მოჩანდა, ხევში პატარა ღირღალის გარშემო თუ როგორ ფაციფუ-

ცობდნენ ჩვენები. გაქელილ ძეძვების საფეხურიან ბილიკს ფრთხილად ჩაჰყვა უფროსი. მე და ვლადიმერი უკან გავყე-

მოკლული, ოცდახუთიოდე წლის. ტანმაღალი, შავგვრემანი ქალი იყო. დასისხლულ მაღალ შუბლზე ნახშირივით შავი კულულები უხვად დაყროდა.გაფითრებულ სახეზე მკრთალი ღიმილი შერჩენოდა. ზედა ტუჩი ისე გამქირდავად აწეოდა, თითქოს გვეუბნებოდა: ეჰ, ცოცხალს უნდა მომშველებოდით, თორემ მკვდარს თქვენი პატრონობა რაღად მინდაო. კოხტად ჩამოქნილ ფეხებზე ხორცისფერი აბრეშუმის წინდები და ამფერივე მოდური ფეხსაცმელები ეცვა. შვინდისფერი პალტო ისე გაეშალა, თითქოს დასიცხულმა ღილები შეიხსნა და ამ მყუდრო ადგილზე წამოწოლა ისურვაო ეშხიან სახეს თოვლივით თეთრი კოფთის საყელო უსხივოსნებდა. მკლავებგაშლილს მარცხენა ხელის არათითზე ოქროს ბეჭედი ეკეთა, რომლის პატიოსანი თვალი გაზაფხულის მიბნედილ მზის შუქზე ბრწყინავდა.

ოქროს ბეჭედი, თვალი, ძვირფასი, __ წამჩურჩულა ვლადიმერმა, როცა **ღირ**-

ღალს დავადექით.

ჰო, მართლა! —ვუპასუხე მოკლედ, რადგან ვიცოდი, რომ მას, მიცვალებულის ხელზე ოქროს ძვირფასთვლიანი ბეჭდის ნახვა არ გაჰკვირვებია. აშკარა იყო: ქალი გაძარცვის მიზნით არ იყო მოკლუ-

ფოტოგრაფს პირველი სურათი გადაელო ქალისათვის. ექიმი ჩვენს მისვლას ელოდებოდა, რომ გვამის საგულდაგულოდ შესწავლას შესდგომოდა

ჭრილობა წვრილი იყო კეფაზე, ხოლო შუბლს ზემოთ მოზრდილ ნატყვიარს სქელი თმის კულული ფარავდა. ტყვიის ნაკვალევი მოწმობდა, რომ ბოროტმოქმედი "ნაგანის" სისტემის რევოლვერით უნდა ყოფილიყო შეიარაღებული.

ზემოდან უსულოდ დაგორებულს პალტო და შავი ქსოვილის მალის კაბა მიწით დასვროდა. გარდა სასიკვდილო ჭრილობისა ქალის სხეულს ძალადობის სხვა ნიშანი არ ემჩნეოდა. როცა ექიმმა გვაში გადააბრუნა, ქალის პალტოზე, წელს ზემოთ, მამაკაცის ფეხსაცმლის კვალი გამოჩნდა. ეს ნაფეხური ფხვიერ, მოწითალო ნიადაგზე დამტვერილი ლანჩის ანაბეჭდი იყო.

- იმ უღმერთოს ფეხიც უკრავსო_ა —

წამჩურჩულა პირტახიამ.

გაზომეთ ფეხის კვალი, —უბრძანა უფროსმა სამეცნიერო ტექნიკური განყოფილების ექსპერტს.

ნაფეხური ოცდაცხრა სანტიმეტრი აღ-

— ოჰო... ის ვაჟბატონი მაღალი ბრძანებულა, —უფროსმა მოჭუტული თვალებით შემომხედა.

ფოტოგრაფმა ფეხის ეს კვალიც აღბეჭდა ფირზე. ექიმმა გვამის დათვალიერების აქტი შეადგინა

მიცვალებულის გაჩხრეკას შევუდექით. აბრეშუმის ცხვირსახოცის და შალის ხელთათმანების მეტი არაფერი აღმოაჩნ-

პირტახიამ ბუჩქებში ხელჩანთა იპოვა. შიგ წვრილმანებთან ერთად ათას ორასი მანეთი და ბრილიანტის ქვებით მოოჭვილი ოქროს მძიმე სამაჯური აღმოჩნდა. მიცვალებულის პირადობის მოწმობაც ვიპოვეთ.

— ზინაიდა ნიკოლოზის ასული კანტაკუზენი, პატარა, ნაცრისფერი წიგნაკიდან ამოიკითხა უფროსმა და ნაღვ-

ლიანი თვალებით გადმოგეხედა. — სად მუშაობს?—გკითხე მე.

თბილისის საბჭოს სააღმშენებლო ტრესტში, მხაზავია, ეს უბედური,—ჩაილაპარაკა და ზინაიდას გვამს გადახედა, თუ ეგ მოწმობა მისია. შიგ ფოტოსურათი არ არის ჩაკრული... და ვინ იცის...

— ეგ მოწმობა თუ მხაზავისაა, ნამდვილად მისი იქნება,—არ დააცალა სიტყვის დამთავრება ექიმმა.

— რა ნიშნების მიხედვით?

— მიცვალებულს მარჯვენა ხელის შუათითის ზედა გოგი გამაგრებული აქვს. ამავე ხელის ნეკის ქვედა სახსარზე გამკვრივება ისინჯება, რაც, როგორც მოგე-

მართა. ერთ ხანს ჩაფიქრებული მიალაჯებდა. ნელი ნაბიჯით მიმავალს მალე წამოვეწიე.

თუ არ ვცდები, სადღაც აქ, ახლოს, რომელიღაც კოლმეურნეობას ღორები უნდა ჰყავდეს, თითქოს თავისთვის ჩაილაპარაკა და ჯიბიდან ასანთი ამოიღო, დიდხანს ნაწვალებ პაპიროსს მოუკიდა. – ღორები?!—გაკვირვებით შევხედე.

 — დიახ, ღორები. რატომ გაგიკვირდა? მახსოვს, პატარა ჯიხურიც იდგა, ალბათ მეღორისათვის.

ერთ კილომეტრამდე ვიარეთ. გზის პირას, მარცხენა მხარეზე პატარა ფიცრული გამოჩნდა. ჯიხურს იქით, მწვანე გორაკზე ღორები მიწაში იჩიჩქნებოდნენ. ჭიშკარს მივადექით. უფროსმა მასპინძელი იხმო. საშუალო ტანის ჩასკვნილმა მამაკაცმა ფიცრულიდან თავი გამოყო.

ხსენებათ, მხაზავებისათვის დამახასიათებელი ნიშანია.

— თუ ასეა, მაშინ მოწმობა მისია, უფროსმა წიგნაკი მე გადმომცა და უსიტყვოდ შებრუნდა. ბილიკს აჰყვა. ათი დე ნაბიჯი გაიარა და შედგა. მე და პირტახიას ხელით გვანიშნა გავყოლოდით სხვებს კი უბრძანა, ისევ გულდასმით დაათვალიერეთ შემთხვევის ადგილიო.

ტაფობს მილიციელი იცავდა, ახლოს არავის უშვებდა. უფროსი ჩოლის კიდეზე გადადგა და ერთ ხანს უხმოდ გადაჰყურებდა ხევს, სადაც კანტაკუზენის გვამი ესვენა, მერე ფეხქვეშ დახედა მიწას.

- დიახ, აქ იდგა ზინაიდა ნიკოლო ზის ასული, როცა უკნიდან ტყვია ესროლეს, წიხლი ჰკრეს და ხევში გადააგდეს, თქვა და ამოიოხრა, მერე უსიტყვოდ შებრუნდა და გზატკეცილისკენ გაეჩქარი ნაბიჯით მომავალი გაფაციცებული გვაკვირდებოდა. მოგვესალმა. ჭიშკარი გაგვიღო.

უფროსმა უსიტყვოდ შეალაჯა, მიიხედ-მოიხედა და ჯიხურისკენ უბოდიშოდ გასწია. მასპინძელი წინ გაიქცა. ფიცრულიდან ორი ჯორკო გამოიტანა.

შევისვენეთ. მეღორე მოლზე მოიკეცა. უფროსმა გორაკს გახედა, ღორები შეათვალიერა, მერე მასპინძელს დინჯად მიუბრუნდა და უთხრა საიდანაც ვიყავით.

მასპინძელი შეიშმუშნა, ქოჩორზე ხელი გადაისვა, მოუპარსავ სახეზე სიყვითლემ გადაჰკრა. გაფაციცებულმა შემომხედა, მერე მზერა უფროსზე გადაიტანა და როცა უცნობის სახეზე გულწრფელი ღიმილი შენიშნა, გულზე მოეშვა. სწრაფ შეეცვალა იერი.

კეთილი, ალბათ, გოჭებზე მომაკი-

თხეთ, მაგრამ მე რომ გაყიდვის უფლება არა მაქვს!—წამოიწია ტალ მუხლზე შედგა,—თუ დამელოდებით შინ გავიქცევი, ორი ცალილა დამრება... — წამოდგა, დეგი, იოი ცალიღა დამიშა... უამოდგა, მაგრამ უფროსმა ანიშნა დამჯდარიყო, — ნუ სწუნდები, ჩუნ გოჭებისათვის არა გვცალია, — გადმომხედა, გამიღიმა,

ათა გვცალია. გახარი სერიოზული საქ--ჩვენ გოქებზე უფრო სერიოზული საქ-მე გყაქეს "მემთნა! - მელორეს "მებლი "შევყრა. - რა საქმე" იკითხა გაკვირვებით

— რა საქმე?—იკითხა გაკვირგებით და თუშური ქუდი ისე მთეხადა, თეთ-ქოს დასცხათ.

— აქ თუ იყავი წუხელ?

— აქ ვიყავი, ღმერთს გეფიცები, ეს სამი დღე-ღამე აქედან ფეხი არ გამიდგამს. ამხანაგი ავად გამიხდა და ღორებს უპატრონოდ ხომ არ დავაგდებდი?--თითქოს ესიამოვნა, რომ ამხანაგის ავადმყოფობა საბუთად გამოადგა და უფროსს თვალებში თამამად შეხედა.

— ძალიან კარგი. ახლა ეს მითხარი, გეთაყვა... —პაპიროსის კოლოფი ამოიღო, გახსნა და მასპინძელს გაუწოდა, თუ წუხელ არ გეძინა და ღორებს ფხიზლად დარაჯობდი, სროლის ხმას გაიგო-ნებდი უთუოდ.

კვლავ შეიშმუშნა მასპინძელი, პაპი-

როსს სატუჩე ნერვიულად ჩაუჭყლიტა და ოდნაგ გაბზარული ხმით უპასუხა: — გავიგონე... პო, გასროლის ყრუ ხმა ჩამესმა... მაშინ თოფით ხელში ჭიშკართან ვიჯექი, იქნებ მეზობელმა მ გელი დალანდა-შეთქი, ვიფიქრე...—პაპიროსს მოუკიდა, უფროსს მიაჩერდა.

რა დრო იქნებოდა, თუ გახსოვს? ნაშუაღამევი.

ამ დროს გზის პირას რა გინდოდა, უცდიდი ვისმეს?—შევეკითხე მე და უფროსმაც ყურადღება გაამახვილა.

— ეს კი ნამდვილად საკითხავია, ჩაიცინა მელორემ და პაპიროსი კმაყოფილებით გააბოლა,—სანამ თოფის ხმას გავიგონებდი,—განაგრძო მშვიდად,—ნათესავი კაცი მესტუმრა. ქალაქიდან მოდიოდა ორთვალათი. წინადღით რალაცეები წაეღო გასასყიდად და დაღლილი პირუტყვი ჩემს ჭიშკართან შეასვენა, ქერი აჭამა, წყალი ასვა, თვითონაც შენაყ-

- სადაურია ის კაცი? —უფროსს მოუთმენლობა დაეტყო.

– ფასანაურელია, თედოს ეძახიან, ოჩიაურის გვარისაა.

— თედო დიდხანს დარჩა შენთან? — ორი საათი მაინც იყო ჩემთან, დიდხანს ვილაბარაკეთ...

— თედო წავიდა და სროლის ხმაც მოგესმა, არა?

– სწორედ აგრე იყო. <mark>მერე...</mark> უფროსი წამოიწია, მაგრამ მასპინძელ-

მა მოასწრო, წამოდგა, გაუბედავად შეგვავლო თვალი და მორიდებული ხმით მოგვმართა:

— თუ გვიკადრებთ და მე და ჩემს ღორებს თითთ-თითო გიქა არყით დაგვლოცავთ...

უფროსს გაეცინა, მასპინძელს მხარზე ხელი დაპკრა, ახლა არა გვცალია, სხვა დროს იყოსო, უთხრა და წინწასულს მომაძახა:

– თედო ოჩიაური არ დაგავიწყდეს. მასპინძელი შეკრთა, უფროსს აედევნა და ხმადაბლა უთხრა:

— ოჩიაური კეთილი და პატიოსანი კაცია, იქნებ ცილი დასწამა ვინმემ, იქნებ შეცდომა იყოს რამე,—მოუსვენრობდა მასპინძელი.

(გაგრძელება იქნება)

YSTUTTE JEGOTAL

300630 5006000

ახე დაწებებულა — თავის დიდ შვილს ხალხი "მამას" უწოდებს. სულხან საბა ორბელიანს "საქართველოს მამას" უწოდებდნენ, "ერის მამას" — ილია ჭავჭავაძეს, ახევე დაარქვეს უკრაინელებმა ტარას შეკჩენკოს "ბატკო"... იმ დიდი შრომისა და დამსახურებისათვის, ხალხის საბედნიეროდ და საკეთილდლეოდ დაუცბრომელი ბრძოლისათვის.

შაგრაშ განა მარტო ფერაინელოათვისაა ძვირფასი ეს ხალხის ფფლებებინთვის მამაცი მებრძოლი, ხალხის პოეტი, ადამიანი, რომლის ფიქრები და გრძნობები ესოდენ გასაოცრად ერწყმოდა ხალხის ფიქრებსა და გრძნობებს?

ყოველი ჩვენგანისათვის მახლიბელი და გასაგებია ტარანის მგზნებარე, დაკოდილი გულის სიღრმიდან მომდინარე პოუზია. თეითონ მე ყრმობიდანვე "მევიყვარე მისი მრისხანე, "სიმწრმოთა და საძულით გაკოესაილი" ლექსებიყოველთვის მბიბლავდა მისი ძალუმი თაგი, ვაკაცობ, შეტპოვრობა, მისი ულევი ენერგია ხალბისათვის საზრაროველთად.

მახსოვს, როცა 1939 წელს ტარას შევჩენკოს ხსოვნის ზეიმზე გვირგვინით ვამკობდი მის საულავს, დიდმა მდელვარებამ მოთცვა ჩემი სული და გული ამ მომენტში შევაგრძენ, რომ ჩემთან ერთად საულაცს გვირგვინით ამკობდნენ სხვა შებრძოლი პოეტებიც, ჩემი სამშობლოს მეოცნებენი.

ეს გასაგებიცაა. უკრაინის მომლერლის თვალწინ იკო ოდეხლაც დამხობილი კავკასიონი, პრომეთეს სამშობლოს მაშინ ძიძგნიდა თვიომპყრობელი. მგაცებელი, ქართველთა ხვედრი მახლომელი და გასაგები იყო მისთვის არტოოდენ უკრაინელთადმი როდი იყო მიმართული შევჩენყოს მგზნებარე მოწოდება: "წამოდექით, დაამსხვრიეთ ბორკილების"

8388306 1333

გეომანული ხალხური ბალადა

მთათა ფერხთით, ვრცელ გალაზე ცაცხვი იდგა მარტოდმარტო ბერდებოდა, მაგრამ განზე გაეშალა მხრები ფართოდ მის ქვეშ ვაჟი სატრფოს დიდხანს ეხვეოდა, ეშხით მთვრალი, სიყვარულმა დაავიწყა მწარე ბედი, კარს მომდგარი — შორს მივდივარ, —ამბობს ვაჟი,თან მიმყვება სევდა მწველი, უნდა ქვეყნად ხეტიალში გავატარო შვიდი წელი. — თუ შენ ქვეყნად ხეტიალში შვიდი წელი დაჰყო უნდა, არ ვისურვო მე სხვა ვაჟი. კით მოსული ვნახო თუნდა გაიარა წელმა შვიდმა... "ალბათ, —უკვე ფიქრობს ქალი,დაბრონდება მორი მხრიდან სასურველი მეგობარი". და გასწია სისხამ დილას ქალიშვილმა ჭალისაკენ. თვალნი ვნებით მიბნედილან თრთის ლოდინით ლალის ბაგეც უცდის, უცდის გულის სწორსა, მდუმარ ხეთა შემხედვარი... აგერ, ვიღაც მოჩანს შორსა მოაგელვებს ცხენს მხედარი. — გამარჯვება, გულის ვარდო, ღმერთი იყოს შემწე შენი! ამ ცაცხვის ქვეშ მარტოდმარტო რას უზიხარ? ვინმეს ელი? იქნებ მამამ გამოგაგდო, იქნებ დედა გაგიბრაზდა, ან იქნებ აქ, სწორედ ამ დროს, ხვდები ვინმე ახალგაზრდას? — მე არც დედა გამიბრაზდა და არც მამამ გამომაგლო,

არციუ ვინმე ახალგაზრდას კვნდები შე აქ სწორედ ამ დროს, შყოფან გაიარა იმ წყოდან წელშა გაიარა იმ წყოდან წელშა გაიარა იმ წყოდან წელშა გაიარა იმ წყოდან განტიტომა.

- ქალაქიდან ჩამოვედი იქ ვიყავი მე ამ დილას, არ ყოფილა შენი ბელის, სხვა გოგოზე იქორწილა- რას უსტოვებე. აბა, მითზარ, შენ მას ახლა? გიყვარს ისევ? რომ გასტება თავის სიტყვა, რომ გასტება თავის სიტყვა,

მე ვუსურვებ იმდენი დღის, იძევენი წლის სიცოცხლება, რამდენი შტი და ფოთოლიც ასხია ამ ცაცხვის ხესა. რამდენსაც კი თოვლის ზეცა ვარსკვლაქს, ან ზღვა—ქგიშას ფსკერზე დე იცოცხლის იმდენ წულსა.

ეს რომ ვაჟმა მოისმინა,
ბექედი რად წამოიძრო?
რად დაუგდო ასულს წინა?
იქნებ გულმა გული იცნო?
ქალს თვალები დაქნისლა.
დაესრემლა, და, იცი, რა?.—
მარგალიტა დაღვრილ ცრემლში
ბექედი მთლიდ დაიძირა.
— ქარა, ცრემლი, ჩემშრალე,
მეგობარო, ჩემთან წამო!
შენ ჩემი ხაბი, გენსცვალე,
შენ ჩემი ხაბი, სამუდამოდ!

გერმანულიდან თარგმნა 3**ახტან**შ გეწუქელმა არ შემიძლია არ გავიხხენო 1911 წელი საქართველოში. მაშინ სახეიმ ად ალინიშნებოდა ტარას შეგჩენკოს გარდაცვალების. 50 წლისობვა, თარგანიდნეს და ბექდავდნენ უქრაინელი კოპზარის ლექსებს იხბლიბში, ქეთაისში, ქეთაისში, ქითაისში, ქეთაისში, ქითაისში, ქეთაისში, ქითაისში, გათურაში, გორში, ფოთხა და სხვა შალაქებში ქითხულაბდნენ საჯარო ლექციებს, გაზეთები სპეციალურ გვერდებს უძდენიდნინ, იუბილეს გამოდიოდნენ გამოჩენილი ქართველი მწერლები. ჩეები დიდი რაკობ გოგებაშვილი მოუწოდებდა: გამოცით, კობზარის ქართულ ენაზეის.

ეს იყო სუსხიანი დღეები, როცა მეფის თეომმქერობელრაან ტუსტრას ე მთელ რიგ ქალაქებში აკრძალა შევჩინკოს იუბ ალეს აღმი შემია მაგრამ თხი ლისში, სახალბო თეატრში (აბლა მარჯანიშვილის კახებლობის ფიატარ), გაიმართა სათუბილეო სალამო, რომელიც კატატებუთააბელ და ქაჩვილა

ხალხთა მეგობრობის დემონსტრაციად.

მაშინ ყრმა ვიყავ, შაგრამ კარგად მახსოვს პოლიციელებით ალყაშემორტყმული თუაგრი. ისინი დაგრწოდმენ თუაგრის ახლომახლო, მაყურებელთა დაჩბაზში ცი გარაიხა ლექცბი და ყურაინული სიმდოტიბი გიახმოდა, გაშთბ გრიალი აგუდა, როცა ნელი, აუჩქარებელი, დარბაიხლური ნაბიჯათ გამოვიდა ქართული პოეზიის პაგრიარქი აკაკი წერეთელი. მან უსურვა უკრაინელებს ისევე ქვარებოდათ სამშიაბლო და მშობლიფრი ენა, როგორც გარას შეგჩნკოს უყვარდა ისინი, — მისთვის ეს იქმებოდა საუკოფხო ჯილდო, ხელთუქმნელი ძეგლი. მციუანი პოეტის სიგყვებმა წარუშლელი შთაბეჭდილება მოაბდინა ყველაზი.

ახალგაზრდობისას აკაკი წერეთელი გაეცნო ტარას შევჩენკოს პეტერბურგში. "ჩვენი საუბრის დროს, — წერდა ა. წერეთელი შევჩენკოს შესახებ, —-ის უცრო ახლოს მომიჯდა, ლაპარაკის ხალისი მოემატა და დამიწყო გამოკითხვა საქართველოს ისტორიაზე.

— რა ბევრი რამა აქვს საერთო ამ ხალხს ჩვენ ხალხთან!—შენიშნა მან, -შევჩენკომ ამოიოხრა და დაიწყო ლაპარაკი უკრაინაზე, ლაპარაკობდა ხევ-

დიანი კილოთი, მაგრამ გაცოცხლებული...

ჩეენი საუბარი გაგრძელდა ღამის სამ საათამდე. ჩვენ დავშორდით როგორც მეგობრები, და პირობა დავდეთ, რომ უფრო ხშირად შევხვედროდით ერომანეთა... ვალიარებ, რომ მე პირველად მისი სიტკვებიდან გავიგე, თუ როგორ უნდა სამშობლოსა და საკუთარი ხალბის სიყვარული".

გადიოდა წლები... აკაკი წერეთლის შემოქმედებას 50 წლისთავის იუბილეზე ეწვივნენ უკრაინელი სტუშრები და მიაროვეს ტარასის პორტრეტი. ამან პოეტს, როგორც თვითონვე წერდა, "უდიდები სიბარული და სიამოვნება" მიანიმა.

შევჩენკოს უკვდავება—უკვდავებაა არწივისა, რომელიც ხალხის გადმოცემით, ცეცხლში იწვის. იფერფლება და კვლავ იბადება ალიდან და ფერფლიდან, მისი სიმლერა ისევე უკვდავია,ვით ხალხი, რომელმაც იგი წარმოშვა.

პოეტო — პრომეთეოსო, შენს სასტიკ დროს რომ ემდური, ცხოვრებეგ მაგავ პირმწარე, ძმარი ბალღაშში შერთული! გერ შემოგანარცვეს სათული, დღესაც იმ სატიკით გეზნები, სასხლზორცეულად ბალზნ დააქვს "შენი ნაკიწემლი ღუწები! სიცოცზლის ცემხლის დამწერი, სამშობლოს გამათბობელი... კობზარი შევარდენია, 3 5 3 5 1 3 3 6 5 6 7 5 6 7 5

Jahongnam dasm, magagabagamm, gob ogob, ofნებ შენს გვერდით დაეცა ბრძოლაში მიხეილ ჯეირანაშვილი, უცხო ქვეყნის მიწაში რომ ჩაიტანა ფიქრი თავის სამ პაწია შვილზე, დარდი სამშობლო ხოფელ ქვემოხოდაშენში დარჩენილ, მაშინ მეოთხე ბავშვისათვის ფეხმძიმე ცოლზე...

ომიდან შინ დაუბრუნებლის ოჯახის ბედზე მინ-

და გიამბო, მკითხველო!

მიხეილი იხე დაეცა ბრძოლის ველზე, ვერც კი მოესწრო სასიხარულო ცნობას შინიდან, რომ ოჯახში თვალი აეხილა მის მეოთხე პირმშოს; უმალ ოჯახმა მიიღო შავი ამბავი მამის დაღუპვისა, ვიდრე მამა გაიხარებდა მეოთხე შვილის შე da606 388000.

მხოლოდ ერთმა ქალიშვილმა, ქალიშვილებში უფროსმა ლამარამ შეიძლება ბურუსიდან აღადგინოს საყვარელი მამის მოგონება. ბუნდოვანად, მაგრამ მაინც თვალწინ უდგას მას ვაჟკაცი მამის babn.

ეჰ, მიხეილ, გაცოდინა ნეტავ, ბედი შენი ლამარასი, შენი ოჯახისა, —სიხარულით ძვლებიც შე-

ინძრეოდნენ უცხო მიწაში.

არც ერთი შვილი არ გამოშკლებია ამ უმამო ოჯახს. ჭირი ბევრი ნახა, მაგრამ ჯარისკაცის ქვრივშა ოჯახი არ წააქცია. ვერას გახდებოდა, Bosons, John, bombn, ballandma had sh cablaრებოდა, მამით ობლებისათვის ქვეყანას მამობა რომ არ გაეწია, მშობლიური ზრუნვა რომ არ გამოეჩინა. ორი გოგონა, ლამარა და ვარო, თელავის ხაბავშვო სახლმა აღზარდა, ორი-შინ დაიტოვა დედამ.

და იზარდა ასე მწვანე ჯეჯილი, დღეს დაპუ-

რებული და ყანად ქცეული.

ვაჟი—ოთარი დაცოლშვილებულია, მამისეულ ხახლ-კარს დახტრიალებს, კოლმეურნეობაში ბეჯითად შრომობს, ვარო მსახურობს, ნანული საშუალო სასწავლებელს ამთავრებს, ხოლო ლამარა...

ლამარა ხომ ქვეყნის სახელოვანი ქალიშვილი გახდა.

შეხუთე კლახში სწავლობდა თელავის საბავშვო სახლის ალსაზრდელი, თბილისში რომ ჩამოიყვანეს, სართავ-სატრიკოტაჟო კომბინატში რომ მიაგარეს.

არაფერი ამის მსგავსი მანამდე არ ენახა თელაველ გოგონას.

ეზოში რომ შევიდა, ნამდვილი ბალი გადაეშალა თვალწინ. იდილიური მყუდროება სუფევდა ირგვლივ, აქა-იქ თუ გამოჩნდებოდნენ ადამიანები მოახფალტებულ ბილიკებზე. ხკვერები, მარადმწვანე დეკორაციული მცენარეები, ვარდ-ყვავილები, საცურავი აუზი, ლამაზი ნაგებობანი პატარა ქალაქის შთაბეჭდილებას ხტოვებდა, მაგრამ ის, რაც მან ამ წარმოების კორპუსებში ნახა, განსაცვიფრებელი იყო. გრიალებდნენ საქსოვი და%გები, ტრიალებდნენ ადამიანები. აქ—ბამბა იპენტება, იქ-ძაფი ირთვება, იგრიხება, იწმინდება, სხვა საამქროში ქსოვაა გაჩალებული. ათასი ტექნიკა, ათახი დაზგა და მანქანა იპყრობს გოგონას ყურადღებას.

ეს ხართავ-სატრიკოტაჟო კომბინატია, საბჭოთა საქართველოს ომისშემდგომი ხუთწლედის პირმშო —მსუბუქი ინდუსტრიის ნამდვილი მშვენება.

მრავალთა შორის ერთი საპატიო და რთული პროფესია აირჩია პატარა ლამარამ ამ წარმოება-Bo Bhoggmab 3haggbas.

ხაერთო ხაცხოვრებელი, ხუფთა, კრიალა, ნათელმზიანი ოთახი. ახალი დობილები, თვალცქრიალა გოგონები. საფაბრიკო-საქარბნო სკოლა, ახალი მასწავლებლები, გულითადი ადამიანები. ხწავლა ხკოლაში, ხწავლა წარმოებაში. კომკავშირი. ახალი ცხოვრება, ახალი წრე.

ლამარა სიხარულს ვერ იტევს გულში. იგი ნიჭიერად ეუფლება პროფესიას, ერთდროულად ამთავრებს საშუალო სკოლას.

დამოუკიდებელი შრომა. საკუთარი დაზგა. პირველი პროდუქცია.

- yeshop, songool

ლამარა ჯეირანა შვილ

ოხტატებისაგან გამხნევებული ლამარა შრომის წარჩინებული ხდება, კომბინატის მრავალათასიან კოლექტივში თითით საჩვენებელი. მას პარტიის რიგებში ღებულობენ, დედაქალაქის სამრეწველო რაიონის-ლენინის რაისაბჭოს დეპუტატად ირჩევენ. ლამარა ხალხის რჩეულია. დედას, და-ძმებს სასიხარულო ცნობები მისდით, ჩამოდიან--ხარობენ, ლამარაც ჩადის ხოლმე მშობლიურ ქვემოხოდაშენში დედას შველის. დედას სახლის აშენება დაუწყია. ლამარა კოველთვიურად უგზავნის დედას თავის დანაზოგს. დედაც კახური ხორაგითა და გულითადი ძღვენით გულს უხარებს საყვარელ Jamo Bangob.

გაზეთები წერენ ლამარაზე, მის სურათებს ბეჭდავენ. ლამარა კომუნისტური შრომის ბრიგადის წევრია. იმუშაოს სანიმუშოდ, ისწავლოს ბეჯითად. იყოს კულტურული ადამიანი, თავაზიანი, კაცთმოყვარე, სამშობლოს ღირსეული შვილი,—აი, რას ნიშნავს კომუნისტური შრომის ბრიგადის წევრობა. ლამარაც ემზადება სწავლისათვის უმაღლეს ტექნიკურ სახწავლებელში სწავლისა-

თვის. ...მრავალთა შორის ერთი უცხოელი ჟურნალისტი ეწვია კომბინატს, ამჯერად ჩეხი ქალიშვილი. როცა მან მისთვის საჭირო ბევრი მასალა ჩაიწერა, უბის წიგნაკი დაკეცა და თქვა (კარგად ლაპარაკობდა რუსულად):

- მე ოცდაექვაი წლისა ვარ, მამა არა მყავს. იგი ამ ომში დაიღუბა ფაშისტებთან ბრძოლაში,

პარტიზანი იყო, მერე, მიწურულში, საბჭითა არ-მიის რიგებში იბრძოდა. და აი მე პინდა გამაცნოთ თქვენ ჩემი ტოლი ქალიშვილი, მუშა, რომელხაც აგრეთვე ომში დალუპვია გამა - ოცდაექვხი წლისა... ომში დალუპულის ქა

ლიშვილი... მუშა... ხაგონებელში ჩავარდნენ მახ-3abdangan. — აგერ, კაცი, ჩვენი კეირანაშვილი, მგონი,

sbomosl—Falandaba ommas.

...პირისპირ დეას არი ქალი შვილი ჩესი Ashongamo.

— მეც შვიდი წლისა ვყოფილვარ მამა ~~რომ~~ დამღუპვია!. — ჩაურთო ხაუბარში ჩეხმა ქალი-შვილმა,—იგი მოუკლავთ ჩემსავე ხამშობლოში, მიკულოვოს მისადგომებთან, სოფელ დობროე პო-ლეში, შენი?

ლამარას ცრემლი მოერია.

— მე ვიცი მამის საფლავი.—განაგრძობს სტუმარი. — ის მარტო არ წევს. ძმათა საფლავია. მე და დედა ხშირად ჩავდივართ. მიგვაქვს გვირგვი-ნი, და ვდუშვართ დიდხანს.

უკანასკნელი მოგონება დედაჩემისათვის, ძლევს ლამარა ქვითინს, მამის უკანასკნელი წერილია. სწორედ ჩეხოსლოვაკიიდან მიღებული. habo Jamo Baomo:

— ვიგულისხმოთ, რომ ჩვენი მამები ერთად

წვანან ჩეხურ მიწაში! ქართველი ქალიშვილი:

— და დაეცნენ ერთი საქმისათვი<u>ს</u>!

habo Jama Baama:

- ვიყოთ დობილები. აი, ეს საშკერდე ნიშანი. ნება მომეცით თქვენი სახელი გავაცნო ჩემს მკითხველებს.

... როცა ლამარა დაზგახ მიუბრუნდა, თვალი მიაყოლა ძაფს, ელვის სისწრაფით რომ ერთვებო-და მასრებს.

"დაერთვე ფიქრის ძაფო,—გასწვდი ჩეხთა მიწამდე, ხადაც მეგულვის მამის საფლავის

იმ წუთებში ლამარას თვალებიდან არ შემეძლო ხხვა სიტყვები ამომეკითხა.

ხოლო ძაფი, ლამარას ხამი დაზგის მახრებს თუნდაც ერთ დღეში რომ დაერთვება, ჩეხთა მიწას კი არა, მთელ დედამიწას შემოსწვდება...

8 M 6 C M 5 C 5 3 0 4 8

00999999

გაუხედნია ათიოდე თვალცეცხლა კვიცი, უტარებია ხიყვარული ცისა და მიწის, უცხოვრია და გაუყვია ნაღველი ხხვისიც... რუხი ფარაჯით მოუვლია მთელი ევროპა, sh უფიქრია სხვისი ქისის ძარცვა, ხელუოფა: — იქ ჩემს მიწაზე ხმელი ფიჩხის ალიც მეყოფა! მისი პერანგი სისხლით დალბა, ტყვიის ქვეშ გაშრა... ახლა ღრუბლიან დღეში უჭირს მუხლების გაშლაც... მას არასოდეს არ უვლია მრუდე გზით არსად. ახე, ამგვარად მოიყარა შუახნის კაცად! აგხრულებია, ბიძაჩემო დიდი ხნის ნატვრა, madagage gah ga

დამილიე ეგ ღვინო, ანტონ! ამ ჯიხვის რქებთან, ნუ დამტოვებ, ბიძია, მარტო! ვიცი გადარდებს შენი ბიჭი რომ არ ჩანს ახლაც, არ დაკარგულა,

ნამუხლარი დახტოვა ხადღაც...

დავლიოთ, ანტონ!

მაგ შენი გულის სატკივარის, დავლიოთ, ანტონ! Bahmamm Jalja,

ნუ დაკარგავ იმ ღიმილს ხულ მთლად, ხელს მკერდს ნუ აქრდნობ, ქურს ნუ უგდებ დარღვეულ ხუნთქვას, ერთ დიდ სიცოცბლედ, დამიჯერე, ისა ლირს, ანტონ,

had osogome godab co dos comenos she boh Bohom !..

არა გვქონია, არც ახლა გვაქვს ვინმესთან სამტრო... "მუშლი მუხახაო"...

— წამოიწყე, ბიძია ანტონ!

737201 2766

ოცი წელი შესრულდა მესხების ცნობილი ოჯახის ერთ-ერთი ნაამაგარი და ნიჭიერი წევრის, დრამატული როლების შემსრულებელი მსახიობი ქალის, ეფემია მესხის გარდაცვალებიდან.

ეფემია იყო სიმონ მესხის განთქმული ოჯახის მეათე შვილი. ამ ოჯახმა ქართულ კულტურას შესძინა არა ერთი მსახიობი, საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალისტი და მწყირალი.

ეფემია მესხი დაიბადა 1862 წელს. ბირველდაწყებითი განათლება ქუთაისის ქალთა გინნაზიაში მიიღო, მეოთხე კლასიდან კი გადავიდა თხილისში, თავის ძმასთან—სერგეი მესხთან.

სერგეი შესხი განათლებული, მოწინავე ადამიანი იყო. იგი თოთხმები წლის მანიძლზე რედაქტორომდა გაზეთ "გდრიებას", სერგეისთან ხშირად იკრიზებოდნენ ცნობილი ქართველი მწებლები ილია გხებგავის, აგაკი წერეთელი, იგანე მაჩაბული, აღვესანდრე ყაზბევი და სხვები, რომლებიც მსუკლობდნენ ქართულ კულტურაზე, ქართულ ლობდნენ ქართულ კულტურაზე, ქართულ

ახალგაზრდა ეფემია იმთავითვე მოექცა პროგრესულად მოაზროვნე ადამიანების გარემოცვაში, რომელიც შესანიშნავი სკოლა შეიქნა მისთვის იგი გაიტაცა თქატრალურმა ხელოენებამ, და თავისი ცხოვრება მტკიცედ დაუკავშირა ქართულ სეგნას, ეფემია მესხი სცენაზე პირველად 1882 წლის 13 იანვარს გამოვიდა ბაკო საფაროვა-აბაშიძის ბენეფისში. მაყურებელი მოიხიბლა ეფემიას გულშიხამ-

წყლოში ხმითა და შესანიშნავი ღიქციით.

1885 წყლს კოტე მესმა ქეთაისში მუცმივი ბროფესიელი დასი ჩამთაყალიბა, საადაც თან წაიყვანა თავისი და ქუთაისის თეატრში ეფემიამ ბირველად შეასრულა პებოს დედის შეშანას როლი გ. სუნდუკიანის ბიესაში "ბებო". ეფემია მესხი ქუთაისის სცენაზე გვევლინება, როგორე მზარდი აქტიორული ძალა და
დრამატული როლების შესიანშნავი შემსოფლებული. ამ თეატრის სცენაზე ქშნის
იგი მარგარიტა გოტიეს, მედეას, კატრინ იუბშესა და დალილას შესანიშნა ცსეწურ სახვებს. აღსანიშნავია გატოვის და დალილას შესანიშნავ სცუწურ სახვებს. აღსანიშნავია გატოვის და და
როლებიი დედა (ი. გავგაგაძის "ქართვლის დედაში"), ტურფა (აკაკის "აპტარა კაზში"), თამარი (აკაკის "გოამარ ცბიერში"). ქლთვანი (დ. ერისთავის «სამშობ-

ლოში»), ზეინაბი (ალ. სუმბათაშვილის "ღალატში").

დრამატული საზოგადოების მოწვევით 1893 წელს კოტე და ეფემია საგასტროლოდ ჩამოვიდნენ ზებილისში. მათ რეპერტუარში ჰქონდათ "მარგარიტა გუტიд". "დალილა", "დანგ-თემური", ეფემია მესმმა თბილისელ მაყურებელზე დიდი მთაბეჭდილება მოახდინა. უფემიას პირველი გასტროლის გამო გაზეომა აკვალმაა მოათაესა გიორგი წერეთლის წერილი: "ეფემია მესხი, როგორც მარგარიტა გოტიეს გამომსახველი". წერილში გეითხულობთ: "ქართულს თეატრს ამისთანა არა უნახავს რა და საზოგადოებასაც ჯერ ამისთანა სიამაფნება ქართული სცენიდან არ გამოუცხადებიაო". გაზეთ "გაგგაზში" კი ილია ხონელმა ეფემიას მთელი ფელეტონი უმდება.

მარგარიტა გოტიც დიდხანს დარჩა უფემია შესხის რეპერტუარში. მარგარიტა გო ტიცხთან ერთად ეფემია მესხის "შესხანშნავი როლები იყო ადრიენა ლეკუვრერი სკრიპის ამავე სახელწოდების პიესაში. მადამ სან ვენი სარდუს და მორის პიესაში, კატრინი შექსპირის "ჭირვეული (თლვის მორჯულებაში" და სმფ

ეფემია შესხის მადამ სან ჟენზე 1895 წელს გაზეთ "იქვალში" აქაკი წერდა: "დანარჩენ მოქმედებაში კი სწორედ შესანიშნავი და სწორუბოვარი იყო. ნაშეტურ გაშინ, როცა ნაპილეონს თავის თავგადასავალს უამხობდა... ამ როლში სხვებიც გვინახავს, მაგრამ უკეთესი კი არა.".

ეფეში. მესხი იყო განცდის მსახიობი. მისი როლი ყოველმხრიც აწონილ-დაფონილი იყო, იგი ყოველთვის ცდილობდა კარგად შეესწავლა გმირის პუნება, ხოლო მისრა-მოსრა, ხილო მისრა-მოსრა, ხმა, აღგილი, ყველა ეს თავისთავად ძალდაუტანებლად მოდიოდა.

1922 წელს ქართველმა ხალხმა ეფემია მესხს სასცენო მოღვაწეობის 40 წლისთავის იუბილე გადაუხადა.

ქართველი მაყურებელი დღესაც დიდ ინტერესს იჩენს ეფემია მესხის შემოქმედებისადში.

8003000 GBM80400

მელაცოვი მხოლოც, ჰანან დგას მოწოდების სიმალდებე, როცა რემოქმედებით ენოფროლმა და საქმისადმი სიცვარულს მტკოდდ, დანერგავს ქარზოვებაში ასეთ მენოფროლმა საქართველის ცანო არანებშელს ასეფრ მენონის პროცის გაქართველის ცანო არანებშელს ასეფრ დანებშის კანობის პროცის გაქართველის ცანო არანებშელს ასეფრ დანებშის კანობის ქართველის ცანო ასეფრ ასეფრ დანებშის ასეფრ მენო მანი უანგაროლ იღწფოდა მელოგენისადების მამარებზა, გაქვმოვრიტი მელოგენისადების ჩვეული გელისმმდერების და საძარებზა, გაქვმოვრიტი განიანებშის გაქარებზა გაქვმოვრის მენოგენის ემსაფრებულა მეტოფენისადების ჩვეული გელისმმდერების და საძარებზა გაქვმოვრების და მატოგენის ემსაფრებულადა მეტოფენისადების გაქვმოვრებშის განიანებშის განიანებშის

ან თულაშვილი დაიბადა 1874 წელს. ზავშურიდაავე რამდაწილილ "თული ლერი ნიში არ გამოპარეიათ მშობლებს—ექცის წლის პოგონა კერძო მასწავლებელს მიპაბიქა, შემღეგ კი შვიცვანეს მუსიკალერ სასწავლებელში, გამოჩენილი პიანისტის ა. მიზანდარის კლასში. ა. მიზანდარისა და პედაგიჯ-იჟორეტიკოსის კომპიზიტორ იპოლიტ-ივანოვის შრომას ამაოდ არ ჩაუვლია. თულაშვილმა ბრწეინვალედ დაამთავრა სასწავლებელი, რომელიც თავისი პროგრამით კონ-

სერგატორიის დონეზე იდგა.

სასწავლებლის დამთავრების შემდეგაც ანა თულაშვილი თანმიმდეგრულად განაგრძობდა თავის თავზე მეშაობას. მაშინაც კი, როცა ამიერკავკასიის დედათა ინსტიტუტში დაიწყო მუშაობა, პარალელურად მეცადინეობდა მიზანდართან, შემდეგ კი ბაინისტ ნიკოლავეთან. მუსიკალური. ცოდნის გადრმავების მიზნით

MISCIPLING 3UICUCOU

1920 წელს ა. თულაშვილი გაემგზავრა დასავლეთ ეგრობაში. მუსიკის სიყვარულბა ქართველი ქალი მიიცვანა ვენაში, პარიზსა და ბაირეცში—გაგნერის სამშიბლოში. აქ მიოსმინა მან გაგნერის ობერების ციკლი და ამ ახალი შენაბენით დაბრუნდა სამშობლოში. დაიწყო მისი ნაყოფიერი "შემოქმედებთთ მოდვაწყობა 1894-1914 წლებში მშირად შეხვდებოლით აგიშებში თულამგოლის გვარს. იგი აქოლილიდა რუსეთის მუსიკალური საზოგადოების თბოლისის ფოლალაში, სმაგადასხვა ესტრადებზე, როგორც ბაანისტ-სოლისტი და საუკვთესო ანსამბლისტი. იმდროინდული პრესა მაღალ "შეფასებას აძლევდა თულაშვილის მაღალნიტიერებას და ოსტატობის

1903 წელს ანა თლაშვილი პეღაგოგად მიიწვიეს მესიკალურ სკოლაში.

მა, ბირველი წლებადაგიკიტი მოღვაწეობა. მან, როგორც ნიჭიერმა პედაგოგმა, ბირველი წლებადაგიკიტით მოღვაწეობა. მან, როგორც ნიჭიერმა პედაგოგმა, ბირველი წლებადაგიკ მიიქარი ცურადღება თავისი მდიდარი შემოქმედებით ინტუიციით და მრომასმოცარეობით. იგი არ "მასუთყოლდებოდა არსებული მდაგოგოური მეთოდებით, ცლლობდა შეექმნა თავისი საქუთარი პოზიცია მესიკალურ ხელოგნებაში და ახალი სიტყვა ეთქვა. 1818 წულს კონსერვატორიის დირექტორის გერეპნინის თაოსნობით ა. თულაშვილს მიენიჭა უფროსი პედაგოგის წოდება "ბარწყინვალე მუშაობისათვის", 1925 წულს კი პროფესორის წოდება "თავისუფალა ხელოგნება" ტიტულით და ამასიან დაკაშშირებული ცენზით.

მაროლა ბრწყინგალედ მუშაობდა ანა თულაშვილი თავის მოწაფეებთან; იყო მომთხოვნი, როგორც საკუთარი თავისადმი, ისე მოსწაფლებისადმი. სწაფლის ახალი მეთოდების მაძიებელს, მასვე კკუთვნის არა ერთი მნიშვნელოვანი შრომა შესიკალური მეცნიერების დარგში. ერთ-ერთი კეთოლშობილური საქმე, რომელიც ა. თულაშვილმა წამოიწყო, იყო უსინათლო ბავშვებისათვის მუსიკის სწავლების

ცდა, რაც თვალსაჩინო მიღწევებით დაგვირგვინდა.

"ალიკაშვილს ეკუთვნის" მცირეწლოვანთათვის გამოგონილი ერთგვარი აპარატურა— საბავშვო ბედალი", რომელიც აღიარებული და გამოყენებულია, როგორც ჩვენს რესბუბლიკაში, ასევე მოსკოვ-ლენინგრადსა და სხვა ქალაქებში.

თულაშვილის მოღვაწეობა აღნიშნულია მთაგრობის ჯილდოებით,—ლენინისა და წითელი დროშის ორდენებით.

ნდიდარი თეორიული მემკვიდრეობა და და ანა თულაშგილს, როგორც მუსი-კოს-შემსრულებულს და მედაგოვს. ა თულაშვილს ალ გედაგოვს. ა თულაშვილის ალ ზრდილები—პროვესი-რგბი: 3 მიუსაშვილი და და და და ალ განანის გა მამუ-ტაძე ი კანანის გა მამუ-ტაძე ი კანანის გა მამუ-განანის გა მამუ-განანის გა მამუ-განანის გა მამუ-განანის გა მამუ-განანის გა მამა განანის განანი

პროფ. მანდა ფიუპაუმილი

ปายเมาการคราย ปางยุง ปางเลย ปา

ქართული ეროვნული სტამბის და. არხების 250 წლისთავთან დაკავშირებით ჩვენმა გამომცემლობებმა და ჟურნალ-გაზეთებმა არა ერთი საყურადღებო ნაშრომი გამოაქვეყნეს. ამ ნაშრომებმა სიახლე შეიტანეს და კიდევ უფრო გააფართოვეს ჩვენი წარმოდგენა ქართული წიგნებისა და basedob emoram obammomm Fsh. სულზე. მაგრამ აქვე უნდა შევნიშ. ნოთ, რომ ყველა ნაშრომი როდია დაზღვეული ცალკეული შეცდომები. სა და ხარვეზებისაგან. მხედველობა. ში გვაქვს შ. კურდღელაშვილის წიგნი "ქართული სტამბის ისტორიიდან", რომელიც 1959 წელს გამომცემლოda .. badamona badahonanomad" aadmbiga

შ. კურდღელაშვილს უთუოდ დიდი შრომა გაუწევია. წივნის დასაწერად. მას, როგორე ჩანს. გულმოდგანედ შეუსწავლია ქართული სტამბის ის. ტორიის საკითხებზე არსებული დიდმალი ლოტერაბურა, მაგრამ ამ ლიტერატობის ზოგიერთი ინტერა ბრებიკია და ავტორისეული დასქაგები კოველთვის მართებულიად არ

გვეჩვენება.

shagologob bagaga ah ahob, had ანთიშოზ ივერიელი ვახტანგ VI სტამბის სული და გული იყო. ამი. ტომ ბუნებრივია, ივერიელის პიროვნება, მისი ბიოგრაფია ყველა მკვლევარს აინტერესებდა, პოეტ-აკადემიკოსმა გ. ლეონიძემ თავის წერილში "ქართული ეროვნული სტამ. ბის ისტორიისათვის" ბევრი საუურადღებო ცნობა მოგვცა ანთიმოზ ივერიელის შესახებ. შ. კურდღელაშვილიც დიდ ადგილს უთმობს ანთი_ მოზის პიროვნებას, კერძოდ ანთიმოზისა და საქართველოს ურთიერთობის პრობლემას. მაგრამ არც ერთი მკვლევარი, მათ შორის გ. ლეონიძეც, რომელმაც 1949 წელს რუმი ნეთში ყოფნის დროს ზედმიწევნით შეისწავლა ივერიელის ცხოვრება, იმ დასკვნამდე არ მისულა, რომ იგი ოდეხმე საქართველოში ჩამოსული ymb.

შ. კურდღელაშვილი კი შესაძლებ. ლად მიიჩნევბ იეგრიელის ყოფნას საქართველოში 1681 წელს ბაგრიარქ დოსითეობის ამალაში, როგორც თაჩებმანი. მკვლევარის თქმით სწორედ თბილისში ყოფნისას 1681 წელს ივერიელმა "თავის თანამემა. მულეთა შორის დანეტა აზი საკართველოშის ტამბის დაარსების დაარსების დაარსების დაარსების

შესახებ" (გვ. 16).

უდავია, ანოიმოზ ივერიელი დიდი ენციელოპცილები (კოლნის ადამიანი იყო და, ბოგობც დოკუმენტები მიუთიიებს, მან ქაბოული ენ-სე
ჩინებულად (კოლა, მაგბამ ბა
წყაბოებს ემყაბება კუბლდელაშედი, ბოცა ივებიელის საქართველოში კოფნამე ლაპაბაკობბ? წლეთ ცბადი აბ აბის, ბოც სამშიბლაში დან გატაცებული და ბირუტკივით ბაზაბზე გაყილული ადამიანი, თუ ცბაცია გან გან გან განტანტის გან ოდებს საშმობლოში დაბრუნების საშფალუბა მიცცემოდა, კვლავ უცბოეთში აბ გადაბგუწებოდა და მოგლ თავის ელდან-გამოცილებაბ მშობელი ხალხის სამსახურს მოახ. მარდა.

შ. კურდღელაშვილი ხელაღებით უარყოფს მტკიცებას, რომ ქართული სტამბა თბილისში ეროვნულ ნიადაგზე წარმოიშვა და რომ სტამბა, მისი მოწყობილობანი უცხოეთიდან შემოტანილი არ არის. "უკანასკნელ ხანებში — წერს თავის წიგნში შ. კურდღელაშვილი, — ზოგი hanto მკვლევარი ცდილობს დაასაბუთოს, თითქოს, ვახტანგ VI სტამბის მო-საწყობად თბილისში მარტოოდენ სტამბის ოსტატი ჩამოეყვანოს უცხოეთიდან, ხოლო, თვით სტამბა და სტამბის მოწყობილობანი, მათი მტკიცებით, ადგილობრივ, თბილისშივე უნდა დაემზადებინათ უც-ხოეთიდან მოყვანილი მესტამბის ხელმძღვანელობით" (გვ. 88-84). შ. კურდღელაშვილი ამ შემთხვევაში სრულიად დაუსაბუთებლად ეკამათება ქართული წიგნისა და სტამბის ისტორიის ცნობილ მკვლევარს ქრ. შარაშიძეს. კურდღელაშვილი ვითომ ასწორებს შარაშიძის "შეცდომებს" და განაგრძობს: "ვახტანგ VI თანამედროვე პირთა ცნობები და ვახ. ტანგის სტამბის გამოცემებში დარ-თული ანდერძები ნათლად მეტუველებენ, რომ თბილისში რუმინეთიდან მოუყვანიათ არა მარტო მესტამბე, არამედ იმასაც, რომ რუმი_ ნელ მესტამბეს თან თვით სტამბის მოწყობილობაც ჩამოუტანია" (გვ. 85).

თავისი აზრის დასამტკიცებლად ავტორი განაგრძობს: "ვახტანგის სტამბის რიგ გამოცემათა რედაქტორი ნიკოლოზ ორბელიანი წერს, რომ ვახტანგმა "...მოიღო სტამბა ვლახეთით, რომელიც აროდეს ყოფილიym bajamongmmBom" ("babamnda", 1708 წ. "ლოცვანი", 1710 წ.), ხოლო ხუცესმონაზონი გერმანე პირდაპირ ამბობს: "ამან (ვახტანგმა) მოიხვნა სტამბა ვლახეთით და მომართა ქვეyababa Aamomobabam" (bijagma... 1711 წ.). ვახუშტი ბატონიშვილის ცნობით, ვახტანგმა "...მოილო მბეჭდველობა ვლახეთიდამ". ვახტანგ VI თანამედროვე ისტორიკოსი სებ. ნია ჩხეიძეც იმავეს იტყობინება; იგი წერს, რომ ვახტანგმა "...მოიყვანა ვლახეთის ხელმწიფიდამ მეს. ტამბე და გამოიღო სტამბაო".

მკვლევარი ქი. ზარაშიძე, თავის სქვლტანიან მონოგრაფიაში "მირვი ლი ტამბა საქართველოში", დებალერად განიხილავს ამ საკიობს, რომელიც, ასე თუ ისე, დაკაუშირებულია აქატანგის სტამბასთან და 1866 წლამდე მოპოკებული ისტოროული მონაცემების ლიმა ანალიზით მიდის შემდეგ დასაქანამდე:

"I. ვახტანგს უნგროვლახეთიდან გამოუწერია მხოლოდ მესტამბე (მიხაილ უნგროვლახელი).

II. სტამბის მოწყობილობა თბილისში გაუკეთებიათ.

111. მიხაილ უნგროვლახელს სახტამბო მოწყობილობის ნაწილი დაუმზადებია საკუთარი ხელით (ამ შემთხვევაში "მოქმედი" იყო პირადად მიხაილი). IV. სტამბის იარალების ნაწილი ამავე მიხაილის მითითებით, მაგრამ ადგილობრივი ხელოსნების ხელით გაქეთებულა" (გვ. 98).

საქართველო, მიუხედავად მტერთა ურიცხვი შემოსევებისა და შიგნით ფეოდალების ქიშპობისა, მაღალი კულტურის ქვეყანა იყო. განსაკუთ_ რებით ხელოსნობა დიდად იყო გან_ ვითარებული ვახტანგისდროინდელ საქართველოში, კერძოდ, თბილისში და რა საკვირველია, ამანაც შეუწყო ხელი სტამბის გამართვას თბილისში. ყოველივე ამას თავი რომ დავანე-ბოთ, საკმარისია დავუგეროთ თვით მიხაილს, რომელიც თეთრზე შავით წერს: "ხოლო ყოველივე საქმენი, რაოდენნი იხილვებიან- ასონი, ორლანონი და ყოველნი სახმარნი სტამ_ ბისა, დაწყებით სრულყოფამდე, მომქმედი და წინამძლოლი მც ვარ, უნდო მონა თქვენიო" ("სახარება", თბ. 1709 წ. უნგროვლახელის ანდერ-

ხოლო ვახტანგ VI ანდერძში ვკითხულობთ: "....მოფიყვანც ესტამგე ვლაბციით და გავაკეთ სტამბაო" (იმავე სახარებაში). საკვირველია, რატომ მიბაილსა და ვახტანგს არ უნდა დაუფეროთ?! აქედან ცხადია, რომ ქართული სტამბა საქართველოში ეროვნულ ნიადაგზე საქართველოში ეროვნულ ნიადაგზე ბანათ ვლახეთიდან, ვერაფერს გახ ტანათ ვლახეთიდან, ვერაფერს გახ დებოდნენ, თუ ადგილზე მაღალი კულტურის მქონც ადამიანები არ დუბვდებოდარ.

შ. კურდღელაშვილი კი არ გვეთანხმება და კმაყოფილდება იმავე 1709 წლის "სახარებაში" და 1710 წ. გამოცემულ "ლოცვანში" ჩაბეჭდილ ნიკოლოზ ორბელიანის განცხადებით, რომ ვახტანგმა "...მოილო სტამბა ვლახეთით, რომელიც არაოდეს ყოფილიყო საქართველოში". შ. კურდღელაშვილი შარაშიძის მონოგრაფიიდან აკეთებს ვრცელ ციტირებას იმ ადგილისას, 6mgmoos(3 მტკიცდება სტამბის მოწყობა, აქვე, თბილისში, მაგრამ შ. კურდღელაშვილის წაკითხვა ამ ანდერძებისა სულ bbgss, gowng ja. BanaBodobs. sjal. დე თუ ვინმე ფიქრობდა, რომ სტამბა ვლახეთიდან არის ჩამოტანილიო, ისინი ამას ყოველთვის მიპოთეზად მიიჩნევდნენ და ქრ. შარაშიძისა და სხვების დამსახურება იმაშია, რომ ეს ექვები გაფანტულ იქნა.

ისმება კითხვა: დაიბეჭდა თუ არა ქართული წიგნი რუმინეთში? შ. agman, კურდღელაშვილს ,...თბილისის სტამბაში 1709 წეთხ ხმარებული ნუსხა-ხუცური შრიფტი, სტამბასთან ერთად, რუმინეთიდან უნდა იყოს ჩამოტანილი" (გვ. 49). მაშასადამე, მკვლევარს მიაჩნია, რომ რუმინეთში ქართული შრიფტი ჩამოასხეს. მას მოჰყავს ზოგიერთი უცხოელი მეცნიერის ვარაუდი რუმინეთში, სნაგოვის მონახტერში ანთიმოზის მიერ ქართული ნუსხა-ხუცური შრიფტის ჩამოსხმისა და ქართული წიგნის დაბეგდვის შესახებ, რომელხაც თითქოს იზიარებს ქართველა მცცნიერებიცო (კ. შანის გ. დიერნიძე). სხვათა შორის, არი ერთ გართქვლ წეცნიერს დახეგირებით ძრ უთქვაშს ის, რომ რუმნეთში დაიბეგიც ქართქლა სხვანი, რომან სამცილი მაიბარევენ კვლკვა-ძიებას მს მს-

შ. კურდღელაშვილს კი რუმინციში ქარიული წიგნის დაბებდვა სრულიიდ დამტიცებულაც მაიჩნია. მკლევარის აზრით ქართული შრიუტის შექმნა..იმოჩსხმაში და ქართული წიგნის ბექდვაში ანთიმოზს უნდა მუოლოდა მოწაფე. შემდგომში საკართველოში მის მიერ წარმოგზავნილი მიბაილი, რომელსაც "ცოტად თუ ბეგრად" სეოდნოდა ჩვენი დამწირიობა.

რუმინეთში ქართული წიგნი რომ არ დაბეჭდილა, ამაზე შემდეგი გარემოებანი მეტყველებენ: რა მიზანი magos 31mamos Ashommo Bozanh ბეჭდვას რუმინეთში, თუ ის არ გამოადგებოდა უცხოელებს და მოაღწევდა საქართველოში? ქართული წიგნი რომში რომ იბეჭდებოდა, ამით მისიონერები ქართულ ენას სწავლობდნენ, იმ ენას, რომელიც მათ გამოადგებოდათ საქართველოში. ამიტომაც ამ წიგნებმა საქართველომდეც მოაღწია. რუმინეთში კი მას ვინმე გამოიყენებდა? არავინ. თვით მიხაილიც არაფერს ამბობს ამაზე, პირიქით, ირწმუნება რომ Johnman hadosab miskman.

რუმინეთში რომ ქართული წიგნი დაბეჭდილიკო, ნუთუ, თუნდაცე ერთ ცალი, მაინც, არ გამოატანდა იეე-რიელი მიბაილს საქართველოში? თუ სტამბა და დიდი რაოდენობით ქალალი ჩამოიტანა მიბაილს (ახეა შა შატართველობი კართული შიციც ერთი ეგზემპლადი გართული წიგნი ჩამოეტანა რუმინეთიდან? ან რატომ ამაზე არათენი თქვეს თავიანთ ანდერძებში მიბაილმა და ანთიმოზმა?

რუმინეთში ქართული წიგნი თუ დაიბექდა, რატომ ანთიმოზმა მის კეთილისმყოფელს კ. ბრანკოვანეს არ მიართვა იგი სათანადო წარწერით?

დიდი კულტურისა და ისტორიის მქონე ქართველი ერი, რომელიც ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნეში სასტამბო საქმის დიდი ორგანიზატორი იყო, არ საჭიროებდა კულტურის ტრანზიტს. ქართული კულტური თვითმყობადი კულტურაა, ხოლო რუმინეთიდან ხტამბის მოწყობაში დახმარება არ ნიშნავს საქართველო. ში ბეჭდვითი სიტუვის ევროპიდან გადმონერგვას. თვით რუმინეთში სასტამბო საქმე დაიწყო და განავითარა ანთიმოზ ივერიელმა. მართა. ლია, გონებაგახსნილი რუმინელი ხალხის კულტურამ, მატერიალურმა ბაზამ ხელი შეუწყო ანთიმოზს თა.. ვის მოღვაწეობაში, მაგრამ საქმის ორგანიზატორი და შემქმნელი მაინც ქართველი კაცია,

3. amam@3d8

CURME

წლის მეოთხე თვე 30 დღით, ძველ რომაელთა კალენდრით წლის მეორე თვე, იყო მარტის შემდეგ 29 დღით. აპრილის სახელწოდების წარმოშობა დადგენილი არ არის. ზოგის აზრით ეს სიტყვა ნაწარმოებია ლათინურიდან "აპერირე" ე. ი. გაღება, გახსნა, იგულისხმება ბუნების გაღვიძება, ყვავილე

ის გაფურჩქვნა. 1793 წელს კონვენტის მიერ მიღებული საფრანგეთის რევოლუციური კალენდრის მიხედვით აპრილის თვეს ეწოდე-ბოდა ჟერმინალი ე. ი. აღმოცენების, გაღვივების თვე. ჟერმინალი წლის მეშვიდე თვე იყო, იწყებოდა 21-22 მარტს და მთავრდებოდა 19-20 აპრილს, საფრანგეთის დიდი რევოლუციის ისტორიაში ცნობილია III წლის 12 ჟერმინალი (1725 წლის 1/IV), როდესაც მოხდა პარიზის გარეუბნების მუშათა რევოლუციური გამოსვლა თერმიდორიანელ კონტრრევოლუციონერთა წინააღმდეგ სწორედ შრომისა და კაპიტალის ბრძოლას უძღვნა თავისი ცნობილი ნაწარმოები "ჟერმინალი" ემილ ზოლამ. შრომის იდეას გამოხატავს სწორედ სახელ-

წოდება—"ჟერმინალი". სლავიანურ ენებზე აპრილი აგრეთვე გამოხატავდა ზამთრის შემდეგ ბუნების გაღვიძებას, მაგალითად, ძველ რუსულად, ბულგარულად, სერბულად თვეს ეწოდება цветень, უკრაინულად квитень, втызовутью травень, врხურად дубень. ძველ ქართულში აპრილს ეწოდებოდა იგრიკა.

ლომიც დიდია და ვეფხვიც, სპილო კი —უზარმაზარი, როცა გოშია მათ შეხვდა, montal congs mag taha. წამოიყეფა: "ეს რას ჰგავს? ვინ გააჩინა დიდები? abanho asono Ammo ang goya, მიხსენიებდნენ დიდებით!" ხან ქურქი წამოიხურა, ხან შედგა ორთავ თათებზე: ხან გაიჭიმა ეზოში, ბრჭყალებს ისვამდა კალთებზევერ გაიზარდა გოშია, ვავრისგან ლამის კვდებოდა; ჭალარაც გამოერია, ხხვა რაღას ელოდებოდა? თუ არსებობდა ამ ქვეყნად, არავის აგონდებოდა; ადგა და სხვა ხერხს მიმართა ლაქუცი ეხერხებოდა! დაცუნცულებდა ეზოში. ჩხრეკდა, ყველაფერს სუნავდა, არა სტოვებდა მეზობელს და, როგორც ჩარხი, ბრუნავდა. ბატს შეხვდა, გაეთამაშა: — ნეტა შენ მგალობელაო! ბევრად ხვლბიხარ ფარშავანგს, Bobo bah abmmagmaml შენი ფარხმალის ჭირიმე,

ინდაურს უთხრა:—ლაბუნი! ოქრო ხარ, მერე როგორი! შენ ისე რიგად იშლები, hazahis Boobob jajahol გაფხვერა რარიგ გიხდება, მომკალ, თუ გყავდეს ბადალი: ნაქები სირაქლემაც კი შენზეა ბევრად დაბალი! მამალს დეზები შეუქო: ნეტა შენ, ბიბილოვანო! მზე შენ ამოგყავს ყივილით, მძლეო და სახელოვანო! არ მოგვიშალო იმედი, კიდევაც აგვაფრთოვანო! იხვს შეხვდა გვერდზე მიცრეხილს, ყიყინით მილახლახებდა: წერწეტო, ხიდან მიიღე ხოხბის კეკლუცი მსგავსება? იხვი ხარ, ნეტა რა იხვი, მზეთუნახავი არსება!

ამრიგად ყველა მოთაფლა, ყველა მის სახელს ფიცავდა, თვით ჩოჩორიც კი, გრძელყურა, თავგამოდებით იცავდა. ახე ლაქუცით, ცრუ ქებით მართლა აღზევდა გოშია; მაგრამ სად? ანუ ვის თვალში? მათი ფასი ხომ გროშია!

აღარ კანკალებს სიცივით და დროს ატარებს სიცილით.

კალე ბობოხიძე

2050.\874.220

8065CG560 G9 998985CO

ერთ ფრიად განათლებულ და სწავლულ კაცხა შკითხეს:

"hagaho უნდა იყოს bemano კრიტიკაო?" მან უპასუხა:

"სწორი კრიტიკა იგივეა, რაც ჩირაღდანი,

რომელიც ნათლად აშუქებს და bymhag sbamjab,

მრუდე კრიტიკა მუგუზალს ჰგავს და ხშირად არი,

რომ მუგუზალი მხოლოდ წვავს და მხოლოდ ანაცრებს!"

60 MO 30 300 B

ერთი კაცი ამბობდა — "ბევრი ჰყვირის სიმდიდრისა და ქონების ამაოებაზედ და ფულის არარაობაზედ, მაგრამ არც ერთით და არც მეორით ამქვეუნად ჯერ არავინ არ გამაძღა-

მაშინ ოხუნჯმა მიუგო: "ფული რომ ხელის ჭუჭყიაო, ასე ჰუვედრიან.

და ეს თქმულება დღეგანდლამდე დგას უკვდავებად,

თავს შემოგევლოს ყველაო!

მაგრამ ამქვეყნად ჯერ არავინ არ შეგვხვედრია, had amobomanb ამ ჭუჭყისგან

გასუფთავება".

30606 6000 80 2609260 3080

ბრძენს უთქვამს:

"როცა კაცი ნამუსხა და სიცოცხლეს სასწორზე სდებს და ორში ერთი უნდა აირჩიოს, — მაშინ, თუ ნამუსს ირჩევს, ეგ კიდევ იმას არ ნიშნავს, რომ სიცოცხლეს ჩალის ფასად არ აგდებს, არამედ იმას ნიშნავს, თუ რა ფასად უღირს იმ კაცს ნამუნიო". **ჭალარა მჭედელმა ყური მოჰკრა** და დახძინა:

"მაშინ დაიჭერს მეზობელი თემში შენს მხარეს,

თუ შენ სინდისი სუფთა გაქვს და sbyom shooms,

ურცხვი კაცი და ვირის ნალი ციცხლში შეჰყარეს,

ნალი გაწითლდა, უნამუსო კაცი 10-shs1"

ფუტკრის ფილოსოფია

ფუტკარს უთხრეს:-,,კეთილშობილი და ხათნო მუშაკი ხარ, ქვეყნად სიკეთეს თესავ და სიტკბოება მოგაქვს: ეს გესლიანი ნესტარი რომ არა გქონდეს, განა უკეთესი არ იქნებო-

ფუტკარი ჩაფიქრდა და უბასუხა: "მართალია, მაგრამ განა უნესტარო ფუტკარს შეუძლია სკა რომ დაიცვას? ნესტარი რომ გავაუქმო, ერთ მშვენიერ დღეს მთელ თაფლს წაგვართმევენ და უნესტაროდ ვერავითარ წინააღმდეგობას ვერ გავუწევთ და ვერც მოვიგერიებთ ჩვენზედ მოსულ მტერსო!

ის მსურს, რომ მუდამ ძმა შევიცნო საკუთარ ძმაში,

თუ ხამეგობროდ გამოწვდილ ხელხ ბაღნარში ვხედავ;

მაგრამ ბრიუვი ვარ, იარალი შევიbb6s 85806,

როდესაც ჩემი მეზობლები ფარხმალში სხედან?"

80kg0ლ გოგიაუვილი

რედაქტორი ალიო მირცხულავა

სარედაქციო კოლეგია:

ი. გიგინეიშვილი, ს. დურმიშიძე, მ. სააკაშვილი, ი. ტაბაღუა, ი. ციციშვილი, რ. ჩხეიძე, უ. ჯაფარიძე

3/82. მდივანი 8. ჯიბლაძე

მხატვარი-რედაქტორი გ. ონიანი.

ტექრედაქტორი დ. სეფიაშვილი

ᲡᲐᲥ. ᲙᲞ ᲪᲔᲜᲢᲠᲐᲚᲣᲠᲘ ᲙᲝᲛᲘᲢᲔᲢᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝᲛᲪᲔᲛᲚᲝᲑᲐ [₡] რედაქციის მისამართი: თბილისი, რუსთაველის პრ. № 42, IV სართ.

ტელ. — რედაქტორის და 3/მგ. მდივნის — 3-52-69, განყოფილებების — 3-95-38

რედაქციაში შემოსული მახალები ავტორებს არ უბრუნდებათ.

ფასი 30 ქაპ. გარეკანი და ჩანართი გვერდები დაბეჭდილია ფოტოცინკოგრაფიაში ხელმოწერილია დახაბეჭდად 14/1V-61 წ. გამომც. № 38, ქალ. ზომა 70×1081/₈. 1,5 ქალ. ფურც. ნაბეჭდი ფურც. 4,11. ხაავტორო ფორმათა რაოდ. 4,79.

პირობით ფორმათა რაოდენობა 4,8. ფიზიკურ ფორმათა რაოდენობა 4,8. ტირაჟი 22.000, შეკვ. № 529, უე 00034 Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал "Дроша" (на грузинском языке) Издательство ЦК КП Грузии

"საულიას ბედი", სცენარი დ. შენგელაიასი, რეჟისორი რ. ჩხვიძე. როლებში ზ. ბოცვაძე, ბ. გოგინავა

"ენგურის ნაპირებზე", სცენარი ზ. ვიტენზონისა, რეჟისორი დ. რონდელი, როლებში ს. ქიაურელი და ა. შენგელაია

"ქიაკოკონა", სტენარი ს. ჟღენტისა, რეჟისორი ი. ქავთარაძე, როლებში და აბაშიძე, ი. უჩანეიშვილი (ზემოთ), ლ. გლიავა და გ. თობაძე

ოკეთილი ადამიანები", სცენარი გ. მდივნისა, რეჟისორი შ. მანაგაძე, როლებში ნ. პირველი (ზემოთ), თ. არჩვაძე, ი. მეღვინეთ-უზუცესი

"მოტაცება", სცენარი რ. ებრალიძის, ო. რაზმაძის და ლ. ზოტივარისა, რეჟისორი ლ. ზოტივარი, როლში ტ. მგალობლიშვილი

